

การศึกษาของยักษ์ใหญ่การ์ตูนงูอูอา

โดย ราเบอเลต์

843.083
ร221ก

อัมพวัน วัฒนารช ผู้แปล-เรียบเรียง

ภาควิชาภาษาตะวันตก แผนกวิชาภาษาฝรั่งเศส
คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน
กันยายน ๒๕๒๘

เรื่อง การศึกษาของยักษ์ใหญ่การกึ่งทูอา

โดย ราเมอเลส

9 ส.ค. 2529

แปล และเรียบเรียง

โดย สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เลขที่ 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 10110 โทร. 25811002-3

อัมพวัน วัฒนาธร

ภาควิชาภาษาตะวันตก แผนกวิชาภาษาฝรั่งเศส

คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

กันยายน 2528

คำนำ

เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 16 เริ่มเปิดศักราช ในประเทศฝรั่งเศส อิทธิพลของกลุ่มฟื้นฟู ทางด้านความคิด ศิลปะ และวรรณคดีซึ่งก่อตัวเป็นลำเป็นสันในประเทศอิตาลี มารวมศตวรรษ แล้วก็ได้แพร่หลายเข้ามาถึงประเทศฝรั่งเศส ก่อให้เกิดความตื่นตัวในความคิดใหม่ ๆ ซึ่งมี ที่มาจากแหล่งโบราณคือ กรีกและละติน และเพื่อให้สามารถศึกษาความคิดและรับความรู้ ก้าวไกล สิ่งสำคัญที่ของกระทำก่อนสิ่งอื่นคือการเริ่มเรียนภาษากรีก ซึ่งเป็นภาษาที่แทบจะ ไม่มีคนเรียนหรือรู้เลยในสมัยนั้น และต่อมาส่งเสริมการเรียนภาษาละตินรวมทั้งการเผยแพร่ หนังสือหรือผลงานสำคัญต่าง ๆ ที่มีประพันธ์ไว้เป็นภาษากรีกและละติน บรรดานักปราชญ์ ชาวฝรั่งเศสในสมัยนั้นต่างก็ช่วยกันเสริมสร้างจิตนิยมใหม่ และรวมกลุ่มกันเรียกว่ากลุ่มนัก humaniste ผู้คลั่งความคิด Humanisme ซึ่งหมายถึงวัฒนธรรมทุกแขนงรวมทั้งทางด้าน ศิลปกรรมจรรยา มารยาทตลอดจนสถาปัตยกรรมและปรัชญาแห่งชีวิตมนุษย์

ฟังก์ชัน ๆ ก็ดูเหมือนความคิดความโน้มเอียงรสนิยมต่าง ๆ ของสมัยนิยมของ คริสต์ศตวรรษที่ 15 ได้มลายหายไปสิ้นท่ามกลางความคิด ความนิยมกรีก ละตินที่เฟื่องฟูขึ้นมา แทนที่ แต่ความจริงแล้วนักปราชญ์หลายท่านของสมัยนั้นที่เคียดแค้นและรับการศึกษาในแวดวงของ ความคิดสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 15 ยังคงชื่นชมรสนิยมและความคิดแบบนั้นอยู่ภายใต้จิตสำนึกของตน แม้ได้สัมผัสความคิดแบบใหม่ด้วยความนิยมชมชอบเพียงใดก็ตาม ดังนั้นจึงปรากฏความขัดแย้ง บางประการในความคิดของนักปราชญ์เหล่านั้น และอย่างไรก็ตามผลผลิตที่ปรากฏแก่สายตาของ ชาวฝรั่งเศสสมัยนั้น แม้จะได้รับอิทธิพลจากผลงานแบบกรีก-ละตินก็ตาม ก็ยังคงมีลักษณะเป็น แบบฉบับของฝรั่งเศสโดยแท้ทุกประการ ดังเช่นที่เห็นได้ในผลงานของราเบอแลส์ (Rabelais) ซึ่งเป็นผู้นำท่านหนึ่งในความคิดแบบใหม่ของสมัยฟื้นฟูที่เรารู้จักกันในนามว่า Renaissance

ในบรรดาวรรณกรรมของสมัยฟื้นฟู อาจกล่าวได้ว่างานประพันธ์ของราเบอแลส์มี ความเด่น สุกสกาน ให้ข้อคิดแก่ผู้อ่าน น่าที่จะแนะนำให้เป็นที่ยุติแก่ผู้สนใจในวรรณคดี ซึ่ง จะได้รับทั้งความรู้ ความคิดและวิธีการเขียนที่แปลก วรรณกรรมที่จะได้นำเสนอแก่ผู้อ่าน กรณี นี้คือนิยายเรื่อง Gargantua et Pantagruel ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้อ่านในสมัยนั้น

เพราะโคบายรยายถึงปัญหาสำคัญ ๆ ของบ้านเมืองและสังคมร่วมสมัย เช่นปัญหาทางการศึกษา สังคราม ศาสนา ที่มักจะนำความเดือดร้อนมาให้ราเบอเลส์เสมอ อย่างไรก็ตามกอนที่จะได้ศึกษานิยายเรื่องนี้เป็นการสมควรที่จะทราบถึงประวัติชีวิตของราเบอเลส์เสียก่อนเล็กน้อย เพื่อความเข้าใจในภาพสะท้อนของบุคคลิกภาพ สติปัญญา ความคิด อารมณ์ และโวหารอันคมคาย ของเขาที่ปรากฏในนิยายเรื่องนี้

ประวัติฝรั่งเศส ราเบอเลส์ (François Rabelais 1494-1554?)

ราเบอเลส์เป็นชาวเมือง ชินง (Chinon) ราชสำนักที่ประทับของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 7 ผู้ซึ่งชานน์ คาร์ค (Jeanne d'Arc) วีรสตรีฝรั่งเศสได้เข้าเฝ้าเมื่อปี ค.ศ. 1429 เพื่อขโมยสายงอกกองทัพไปขับไล่งองทัพอังกฤษที่ล้อมเมืองออร์เลอองส์ บิดาของราเบอเลส์มีอาชีพเป็นทนายความและมีฐานะค่อนข้างดี แต่ทงการไต่สวนทนายบวชเป็นพระ ราเบอเลส์ก็ทำตามความประสงค์ของบิดาและเข้าสู่อาณัติของพระผู้เป็นเจ้าตั้งแต่อายุ 27 ปี จนถึงอายุ 33 ปี หลังจากไต่บวชเป็นเณรและรับการอบรมที่โซมงวัก จนกระทั่งได้รับอนุมัติให้บวชเป็นพระในที่สุด เขาใช้ช่วงชีวิตระหว่างนั้นในการศึกษา ได้ศึกษาภาษากรีก ขึ้นชมผลงานของเพลโต (Platon) ได้เขียนหนังสือโต้ตอบเป็นภาษากรีก-ละติน กับนักปรัชญาผู้นิยมวัฒนธรรมกรีก-ละติน แปลหนังสือประวัติศาสตร์ภาษากรีกเล่มสองของ (Hérodote) เป็นภาษาละติน ได้มีโอกาสสังสรรค์กับกลุ่มนักกฎหมายผู้นิยมวัฒนธรรมกรีก-ละติน ทำให้ได้รับความรู้ด้านกฎหมาย โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิของสตรีและการแต่งงาน งานเขียนของราเบอเลส์ก่อให้เกิดความไม่พอใจในวงการศาสนาโดยเฉพาะกลุ่มของสถาบัน la Sorbonne ซึ่งประนามงานเขียนของเขาอย่างรุนแรง เขาจึงย้ายสำนักของกลุ่ม franciscains ไปพำนักอยู่กับกลุ่ม bénédictins ในความคุ้มครองของสังฆราช Geoffroy d'Estissac และมีโอกาสได้ติดตามท่านผู้นี้ไปในที่ต่าง ๆ ซึ่งทำให้เขาได้พบปะผู้คนหลายประเภทหลายชั้น ได้ศึกษาระบบธรรมเนียมประเพณีภาษาถิ่นแปลก ๆ ได้พบปะและคบหากับประพันธ์ กวี ที่ช่วยให้เขาเริ่มสนใจในภาษาและสำนวนโวหารของนักเขียนที่รือเสื่อง และยังมีโอกาสได้เพิ่มพูนความรู้ทางกฎหมาย พบปะนักนิติศาสตร์และคลุกคลีอยู่กับขบวนการยิวธรรม ซึ่งเป็นแนวทางให้เกิดความวิกลจริตและแตก่างสังคมได้ใน

ภายหลัง ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ราเบอเลส์โยกย้ายที่ทำงานในสำนักสงฆ์สองสามแห่งคงจะ
 ได้มีโอกาสรับทราบถึงการแสดงความคิดเห็นในปัญหาของคริสตศาสนาและการปฏิรูปศาสนา
 ซึ่งก่อให้เกิดเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในเวลาต่อมา

ในปี ค.ศ. 1528 ราเบอเลส์ ไต่อาลาจากสมณเพศและออกเดินทางไปในที่ต่าง ๆ
 เพื่อศึกษาชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนวัฒนธรรมกรีก-ละติน เขาได้สมัครเข้าเรียน
 วิชาแพทย์เมื่อปี ค.ศ. 1530 ที่เมืองมงต์เปลลิเยร์ (Montpellier) และตั้งที่ยังไม่
 สำเร็จการศึกษาก็ได้รับตำแหน่งแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐที่เมืองลียง (Lyon) เมื่อ
 ปี ค.ศ. 1532 หลังจากได้มีชื่อเสียงเพราะได้จัดพิมพ์หนังสือของ Hippocrate (แพทย์
 ชาวกรีกสมัยก่อนคริสตศวรรษ) พร้อมทั้งเขียนคำวิจารณ์เพิ่มเติม ต่อจากนั้นราเบอเลส์ก็ทำ
 หน้าที่แพทย์ในเมืองต่าง ๆ อีกหลายเมือง ในขณะเดียวกันก็เขียนหนังสือที่ได้รับความนิยมและ
 ความสำเร็จสูง และแล้วก็ขังกักการเขียนชั่วระยะเวลาหนึ่ง กลับมาเขียนใหม่เมื่อได้รับพระ
 ราชานุญาตพิเศษ อย่างไรก็ตามราเบอเลส์ก็เชื่อว่าตนเป็นนายแพทย์ที่มั่งคั่งเสียมาก ทำให้ได้
 ได้รับความสนับสนุนทั้งทางฝ่ายสงฆ์และฝ่ายฆานเมือง เขาได้เดินทางไปกรุงโรมได้ชื่นชมกับศิลป
 วัฒนธรรมที่เคยได้เห็นถึง และในที่สุดก็ได้รับอภัยโทษในความผิดที่ได้สละสมณเพศ ได้รับอนุญาต
 ให้กลับไปสำนักสงฆ์แห่งตโมลร์ (l'Abbaye de Saint-Maur) และเริ่มทำหน้าที่นายแพทย์
 ต่อไป ในขณะเดียวกันก็ยังคงแต่งกายเป็นพระทอลองปฏิบัติ (prêtre séculier) ซึ่งยัง
 มิได้ทำพิธีปฏิญาณตน ในระหว่างนั้นราเบอเลส์ได้รับความยกย่องนับถือว่าเป็นแพทย์ที่สามารถมาก
 คนหนึ่งในแดนดิน และในปี ค.ศ. 1536 ได้เข้าศึกษาทางวิชาการเพิ่มพูนความรู้จนสอบได้ระดับ
 ปริญญาเอก ดังนั้นในปีต่อมา จึงได้เป็นผู้บรรยายวิชาแพทย์ ที่เมืองลียงและเมืองมงต์เปลลิเยร์
 โดยยังคงยึดถือการเสนอความคิดของฮิปโปเครติสจากตำราภาษากรีก ตลอดจนวิธีการสมัยใหม่ซึ่ง
 ได้รับความนิยมชมชอบมาก

ราเบอเลส์ ได้ใช้ชีวิตช่วงนี้ถึงสิบกว่าปี ในฐานะแพทย์ผู้สอนและผู้รักษาในหลายเมือง
 ของฝรั่งเศส ถึงกับเคยได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งคล้าย ๆ กับที่ปรึกษาขององค์พระมหากษัตริย์
 เมื่อปี ค.ศ. 1543 ในตอนสุดท้ายของระยะนี้กลับต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ เพราะผลงานของเขาแสดง
 ถึงความคิดเห็นที่ค้านกับพิธีกรรมของคริสตศาสนาฝ่ายนิกายคาทอลิก

อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 1551 ราเบอเลส์ ได้รับอุปการะจากพระเจ้า
 Jean du Bellay แห่งกรุงปารีส ซึ่งได้นำราเบอเลส์เข้าเฝ้าถวายตัวต่อพระเจ้า
 Henri II และได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสปกครองสำนักสงฆ์ St. Martin de Meudon
 ซึ่งเขาก็ไม่ได้พำนักอยู่ที่นั่นอย่างสม่ำเสมอ ยังคงไปพำนักอยู่ที่ Saint Maur ภายใต้
 ความคุ้มครองของพระเจ้าอุปการะของเขา ในระหว่างนี้เอง ราเบอเลส์เขียนและจัด
 พิมพ์หนังสือเล่มที่ 4 (le quart) ของเขาในปี ค.ศ. 1552 หนังสือเล่มนี้ถูกห้ามและถูก
 ปรณามอย่างรุนแรงจากรัฐสภาและลาฮอร์บอน นับตั้งแต่นั้นมา ก็ไม่มีผู้ใดโคตรบายข่าวคราว
 ของราเบอเลส์อีกเลย และเชื่อกันว่าเขาถึงแก่กรรมในปี ค.ศ. 1553 แต่ปรากฏผลงานเล่ม
 สุดท้าย Le Cinquième Livre ในปี ค.ศ. 1562 และ 1564 ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็น
 ผลงานของราเบอเลส์ด้วย

ผลงานของราเบอเลส์

ราเบอเลส์ เป็นนักเขียนที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบุคคลหนึ่งที่เผยแพร่ความคิด
 แบบโบราณของกรีกและละติน ได้เริ่มต้นด้วยการแปลหนังสือภาษากรีกดั้งที่ได้ออกมาไว้เบื้องคน
 แต่งงาน เขียนที่สำคัญของเขาที่ยังมีผู้อ่านและกล่าวถึงอยู่จนปัจจุบันนี้ ได้แก่นิยายชุดชีวิตของการ์ก้องตูอา
 (Gargantua) และปองตากูเอล (Pantagruel) ซึ่งมีเรื่องราวตลกตลกกันถึงห้าตอน
 หรือห้าเล่ม ดังนี้

1. นิยายชีวิตของปองตากูเอลกับศิษย์ชาว Dipaodes (1532)

ตอนแรกหรือเล่มแรกเป็นเรื่องของปองตากูเอล ราเบอเลส์ได้เค้าโครง
 เรื่องมาจากนิทานตลกซึ่งไม่ปรากฏนามผู้แต่ง เป็นเรื่องของยักษ์ใหญ่การ์ก้องตูอา ซึ่งผู้อ่าน
 นิยมชมชอบมาก ราเบอเลส์จึงคิดจะเขียนเรื่องในทำนองเดียวกัน แต่เปลี่ยนเป็นเรื่องชีวิต
 ของปองตากูเอลผู้เป็นบุตรชายของการ์ก้องตูอา ผลงานนี้มิได้เล่าถึงแต่เพียงชีวิตการผจญภัย
 เหมือนเรื่องกึ่งเทพนิยายกึ่งเรื่องจริงทางประวัติศาสตร์ที่ขบขันเท่านั้น แต่ยังได้แทรกการล้อ
 เสียดแทงถึงสังคมซึ่งหมิ่นหมายมาจากชีวิตจริงอีกด้วย ดังนั้นจึงทำให้นิยายของราเบอเลส์ได้รับความ
 นิยมมิได้ซื่อได้เสียมากกว่าเรื่องเดิมเสียอีก

2. นิยายชีวิตของดยุคยี่งใหญ่การรักองตูอา บิคาของปองคากูเอล (1534)

ตอนที่สองนี้ ราเบอเลส์กลับมาเล่าเรื่องของการรักองตูอา ซึ่งทำให้หนังสือเล่มแรกควรจะถูกกลับมาเป็นเล่มสองหรือตอนที่สอง ในตอนที่สองนี้ราเบอเลส์วางโครงสร้างของเรื่องอย่างเรียบร้อย เล่าถึงปฐมวัยและการศึกษาของการรักองตูอา การทำสงครามและแทรกเรื่องเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่กรุงปารีส เมื่อการรักองตูอาเข้ามาเรียนหนังสือ เล่าถึงชีวิตของชวานาและการดำรงชีพของคณะสงฆ์ซึ่งเขามีประสบการณ์อย่างดี ตลอดจนปัญหาสำคัญต่างๆ ของสังคมมนุษย์ เช่น ปัญหาการศึกษา สงคราม ปัญหาทางศาสนา ความประเพณีของคณะสงฆ์ ตลอดจนความเชื่อถืออันงมงายต่าง ๆ และแนบหนังสือเล่มนี้จึงถูกบรรดาพระเจ้าและนักเทววิทยาแห่งสำนักฮอร์บอนน์ประนามอย่างรุนแรง แต่ด้วยความสนับสนุนของพระเจ้าฟรังซัวส์ที่หนึ่ง ราเบอเลส์จึงสามารถเสนอความคิดเรื่องลัทธิศาสนาของพระมหาคัมภีร์ และโดยพระบัญชาของพระราชารองขึ้น จึงได้มีการศึกษาและส่งกายมาพระคัมภีร์จากพระคัมภีร์คณัมบ์ ซึ่งนำความแค้นเคืองและไม่พอใจให้แก่คณะสำนักฮอร์บอนน์เป็นอย่างยิ่ง

3. Le Tiers Livre ตอนที่สาม (1546)

หลังจากเขียนตอนที่สองแล้ว ความคิดของราเบอเลส์ที่ต่อต้านความคิดเก่าๆ ทางศาสนาก็ยังมิได้มีความสำเร็จ พระราชากลับพระราชทานอำนาจให้แก่คณะสำนักฮอร์บอนน์ให้จัดการลงโทษผู้ที่ต่อต้านศาสนา ฉะนั้นในหนังสือเล่มสามนี้ ราเบอเลส์จึงระงับการโจมตีศาสนา และเปลี่ยนจุดประสงค์ของเรื่องแทนที่จะเล่าถึงความยิ่งใหญ่ของปองคากูเอล กลับไปเน้นเรื่องของตัวประกอบชื่อ ปานูร์ช (Panurge) และปัญหาในสำเนาเรื่องการแข่งขันจนกระทั่งผู้อ่านเกือบลืมไปว่าปองคากูเอลเป็นยักษ์ดยุคยี่งใหญ่ เพราะเขากลายเป็นนักปราชญ์เฉลียวฉลาด มีความคิดสุขุมรอบคอบไปเสียแล้ว

กระนั้นก็ตาม หนังสือตอนที่สามนี้ยังคงถูกประนามเช่นเดียวกับสองตอนแรก และราเบอเลส์ก็จำต้องหลบหนีภัยไปอยู่ที่เมือง Metz

4. Le Quart Livre ตอนที่สี่ (1548-1552)

เมื่อเริ่มเขียนตอนที่สี่ ราเบอเลส์ส่งการโจมตีบรรดานักเทววิทยาเขาจึงได้รับอนุญาตให้พิมพ์ผลงานของเขาได้ หนังสือเล่มนี้จึงเป็นการเล่าเรื่องของปานูร์ช ซึ่งเดินทาง

ขามมหาสมุทรแอนแดนติกเพื่อไปทำการเสียดขายที่เมืองหนึ่งซึ่งคาดว่าในประเทศจีน ระหว่าง
 เดินทางได้แวะเกาะหลายแห่งและประสบเหตุการณ์ที่แปลกประหลาดสนุกสนานหลายประการ
 ครั้นเมื่อจะเขียนตอนปลายของเรื่อง ก็พอดีเกิดความขัดแย้งกันระหว่างสันตปาปา Jules II
 และพระเจ้า Henri II ราเบอเลส์จึงเล่าเรื่องการเดินทางไปยังเกาะของชาวปาเปอิก
 (Papefigues) ผู้ไม่ยอมเคารพสันตปาปา หมายถึงพวกโปรเตสแตนต์และชาวปาเปอิก
 (Papemanes) ผู้เคารพนับถือสันตปาปาอย่างสูงหมายถึงพวกคาทอลิก ทั้งนี้เนื้อเรื่องล้วน
 เป็นการล้อเลียนการทรงอำนาจของพระสันตปาปา เมื่อราเบอเลส์พิมพ์หนังสือเล่มนี้ออกสู่สาธารณะ
 ในปี ค.ศ. 1552 ก็เป็นระยะเวลาที่พระราชอาและพระสันตปาปาได้ปรับความเข้าใจและคืนตัว
 กันแล้ว ฉะนั้นหนังสือตอนที่สี่นี้ถูกประณามและห้ามเผยแพร่โดยรัฐสภาอีกเช่นกัน

5. Le Cinquième Livre ตอนที่ห้า (1564)

หนังสือเล่มที่ห้าหรือตอนที่ห้า สำเร็จรูปออกมาหลังมรณกรรมของราเบอเลส์
 ถึงสิบปี อาสาณห์ของเรื่องเล่าถึงการเดินทางของปามูร์ซึ่งไปถึงจุดหมายปลายทาง แต่การดำเนิน
 เรื่องก่อนข้างฆ่าซากและไม่เหมาะสม จนทำให้ไม่เชื่อว่าเป็นฝีมือปากของราเบอเลส์ ดังนั้นจน
 บัดนี้ก็ยังไม่มีที่ยอมรับว่าเล่มสุดท้ายนี้เป็นผลงานของราเบอเลส์

ปรัชญา ศิลป และโภชนาการของราเบอเลส์

ราเบอเลส์เป็นคนที่จะไปหาความรู้และขอบเพิ่มพูนสติปัญญาด้วยความรู้ต่าง ๆ รวมทั้ง
 ความรู้จากแหล่งโบราณกรีก-ละติน ซึ่งได้แก่สังขจรทางศีลธรรม (Platon) ทางกฎหมาย
 (โรมัน) ทางศาสนา (พระมหาคัมภีร์) ทางวิทยาศาสตร์ (การแพทย์ คณิตศาสตร์ การาสาสตร์
 วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ) เป็นต้น และด้วยเหตุนี้เขาจึงสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาเผยแพร่ ถึง
 ปรากฏในผลงานเขียนของเขา

ทางคันศาสนา ราเบอเลส์มีปฏิกริยาคลั่งทึศาสาคริสเตียนของมัธนิสมัย ซึ่งมี
 บังคับมนุษย์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และตรงกันข้ามกับลัทธิธรรมชาตินิยมของสมัยโบราณแต่ถือ
 คติโหมมนุษย์ไ้มีความเบิกบานและเจริญเติบโตทั้งกายและจิต เขารับชมในกัวมุขซึ่งพระเจ้า
 ได้ประทานชีวิตมาให้ได้อย่างประเสริฐสุด มีธรรมชาติและศีลธรรมจรรยาดึงงามมาแต่กำเนิด

มนุษย์มีความรู้ ความเฉลียวฉลาดที่จะดำรงชีพตามหลักธรรมชาติอย่างสุขสบาย มีสันติและสุขภาวอันดีงาม

ในคันถศิลปการเขียนของราเบอเลส์ เราได้เห็นวิธีบรรยายเรื่องราวอย่างแท้จริง เห็นจริง มีชีวิตชีวาสามารถทำให้ผู้อ่านมีจินตนาการตามได้ ตัวละครของเขา มีบทบาทเด่นชัด ในรูปแบบต่าง ๆ กัน เป็นการผสมผสานของเรื่องจริงและเรื่องที่ตั้งขึ้นอย่างแนบเนียน มีความขันแตรกด้วยเหตุการณ์และความคิดที่ลึกซึ้ง เขม่งวค และในขณะที่เดียวกันก็เป็นเรื่องยิ่งใหญ่ขนาดมหากาพย์

ราเบอเลส์ เป็นคนมีอารมณ์ขัน ฉะนั้นในเรื่องนิยายของเขาจึงมีการบรรยายที่เป็นมุขตลกระคนต่าง ๆ มีทั้งแต่การเล่นคำตลกเบา ๆ ไปจนถึงตลกหยามต้าย ตลกชั้นเกิดจากการวางอุบาย การล้อเลียนตลกจนตลกที่มีวิธีการชั้นชาตฉลาด รวมความว่ามีทั้งมุขตลกที่เหมาะสมสำหรับบุคคลทั่ว ๆ ไป สำหรับผู้มีความรู้ความคิดและสำหรับบุคคลระดับนักปราชญ์ทรงคุณวุฒิ

ด้วยอารมณ์ของนักคิด อารมณ์ที่สนุกสนานการขบขันและชอบล้อเลียน ราเบอเลส์ได้เสนอความคิดในด้านต่าง ๆ ออกมาในรูปของสัญลักษณ์ เช่นความคิดทางด้านการศึกษา การปกครองบ้านเมือง ความยุติธรรม ศาสนา และสงคราม และสร้างตัวละครของเขาให้เป็นสัญลักษณ์ เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นคุณธรรมหรือความชั่วร้ายและสามารถบรรยายให้เป็นเรื่องที่ขบขันชวนอ่าน แทนที่จะเป็นการบรรยายลักษณะหรืออารมณ์ที่น่าเบื่อหรือน่าเกลียด เช่น การก่อกองทุอาและปองคากรูเอล เป็นสัญลักษณ์ของคนในสมัยฟื้นฟู ปาณูรซ์ เป็นสัญลักษณ์ของความชั่วร้ายและเล่ห์เหลี่ยม บีโครซอด สัญลักษณ์ของความทะเยอทะยาน และบาดหลวงฌอง สัญลักษณ์ของความรักในหน้าที่การงาน เป็นต้น

ในคานสำนวนโวหาร เป็นที่ยอมรับกันว่าราเบอเลส์สามารถหาศัพท์สำนวนมาใช้ในงานเขียนของเขาอย่างไม่เบื่อ มีทั้งศัพท์แสงทางคำเทศกิตของทางวรรณคดี ศาสนา การสงคราม การพาณิชย์การเดินเรือ การแพทย์ การกสิกรรม แม้กระทั่งภาษาโบราณ ภาษาต่างประเทศ ภาษาถิ่น เหล่านี้ ราเบอเลส์นำมาเปลี่ยนแปลงสร้างเป็นเครื่องหมายที่เสร์ รค์และจำนวนเพิ่มขึ้นมาอย่างน่าประหลาด แล้วเขาก็นำเอาไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ ของเนื้อเรื่องได้อย่างเหมาะสม ดูเป็นธรรมชาติและมีเสน่ห์ชวนอ่านยิ่ง

คุณลักษณะของราเบอเลดีนี้ ก่อให้เกิดคำวิจารณ์เป็นสองฝ่ายด้วยกัน คือฝ่ายที่ชื่นชม
ในความสามารถในการใช้ถ้อยคำโวหารอย่างพุ่มเฟือย และอีกฝ่ายที่คัดค้านไม่เห็นด้วยกับการ
ใช้ศัพท์สำนวนที่ฉีกปกติธรรมดา อย่างไรก็ตาม La Bruyère นักเขียนวิจารณ์ในสมัย
คริสต์ศตวรรษที่ 17 ได้สรุปความเห็นไว้ว่าคืออย่างไรดังนี้ "Où il est mauvais, il
passe bien loin au delà du pire, c'est le charme de la canaille
où il est bon, et va jusqu'à l'exquise et à l'excellent, il peut
être le mets des plus délicats."

คำปรารภ

การที่ผู้แปลเลือกเรื่อง Gargantua ของ Rabelais มาแปลนั้นมีใช้สำคัญ
ทนว่ามีความสามารถมากกว่าใคร ทั้งนี้เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องที่แต่งมานานร่วม 500 ปีแล้ว
ทั้งภาษาและสำนวนก็เก่า คำศัพท์บางตัวหาไม่ได้ในพจนานุกรม ชำเนื้อเรื่องก็ออกจะโลก
โตนและมีสำนวนไม่สู้จะเรียบร้อยในบางตอน

เหตุจูงใจให้ผู้แปลเลือกเรื่องนี้ก็เพราะประสงค์จะให้ผู้อ่านได้ทราบแนวความคิดของ
Rabelais เกี่ยวกับการศึกษาและวิธีสอนเด็กนักเรียน ตามประวัติของ Rabelais เขา
ถูกพวกพระผู้ใหญ่ประนาม และแม้แต่พวกราชบัณฑิตก็ไม่ประสงค์จะให้ผลงานของเขาถูกตีแผ่
ออกมา เนื่องจากภาษาของเขานั้นไม่สุภาพ การบรรยายก็ค่อนข้างโจ่งแจ้งและเปิดเผย ซึ่ง
บางครั้งผู้อ่านบางท่านอาจจะรู้สึกทนไม่ได้ เมื่อเห็นภาษาและสำนวนต้นฉบับของ Rabelais

ในการแปลนี้ ผู้แปลได้พยายามแปลและเรียบเรียงออกมาให้เป็นภาษาไทยตามโวหาร
ของ Rabelais แต่บางครั้งก็ไม่สามารถเข้าใจสำนวนบางสำนวนของผู้แต่งได้ แม้จะค้นหา
ในพจนานุกรมและสอบถามจากชาวฝรั่งเศสหลายคน จึงจำต้องพยายามใช้สำนวนไทย เพื่อให้
สอดคล้องกับความเป็นไปของตัวละครนั้น ๆ

อนึ่ง ผู้แปลได้เลือกแปลบางบทเท่านั้น ทั้งนี้เพราะมีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ใครที่ผู้อ่านได้ทราบถึงแนวความคิดที่ค่อนข้างแหวกแนวของ Rabelais
ว่าถึงอย่างไรก็ไม่ควรประนามเขา เพราะ Rabelais มีจินตนาการที่กว้างขวางมาก
นักประพันธ์สมัยนี้ก็เลียนแบบ Rabelais หลายคน

2. การใช้คำที่ไม่สุภาพ ซึ่งทำให้พระผู้ใหญ่ของคริสตศาสนาประนาม
Rabelais เพราะเหตุว่าตัวเขาเองก็เคยอยู่ในสมณเพศมาแล้ว แต่การที่เขาหันเหวิวัฒนาการ

เรียนแพทย์นั้น ทำให้เขาเข้าใจธรรมชาติอันแท้จริงของมนุษย์ทุกวัยได้ดีกว่าผู้อื่น หากเปรียบเทียบ
กับบทประพันธ์ร่วมสมัยแล้ว เราควรจะกล่าวได้ว่า Rabelais เกิดมาจนเป็นหลายร้อยปี
แต่เขามีความคิดริเริ่มที่ไม่เหมือนใครและเป็นธรรมชาติที่สุด ซึ่งในสมัยของเขาเอง ความ
รู้สึกต่อต้านจากวัดและราชบัลลังก์มีมากกว่าสมัยปัจจุบัน

3. การวาทะพาทัวละคร และชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมือง การเลี้ยง
ดูมรมเด็ก การทะเลาะเบาะแว้งของเพื่อนบ้านใกล้เคียง ตลอดจนความรักของพ่อหมอก
บุตรชาย Rabelais ได้ถ่ายทอดความรู้สึกนี้ได้อย่างหมดจด

4. การศึกษาและวิชีสน กล่าวได้ว่าทันสมัยมาก เพราะขณะนั้นหลักการศึกษา
ปัจจุบันก็เห็นคุณค่าที่จะให้เด็กได้เรียนรู้ทั้งพุทธิศึกษา จริยศึกษา และพลศึกษา

5. คุณธรรมที่พบในเรื่องนี้มีอยู่หลายตอน ซึ่งแม้ว่า Rabelais จะใช้ถ้อยคำ
สำนวนที่ไม่เหมือนใคร และบางครั้งก็แต่งศัพท์ขึ้นเอง ตลอดจนวาทะพาทัวละครให้ดูแปลก
เช่น การก้าแมด มารดาของการก้องทูลา ว่ารับประทานจุและมีกรรมทานเกินปกติ ตลอดจน
บรรยายถึงการก้องทูลาว่าร่างกายใหญ่โตรับประทานอาหารปริมาณมหาศาล ฟังดูเป็นเรื่อง
เหลวไหล ฯลฯ แต่ Rabelais ก็ยังแฝงความรู้สึกที่อ่อนโยนไว้ให้ผู้อ่านได้ประจักษ์ถึงความ
รักของมารดาที่อุ้มท้องบุตรและความชื่นชมยินดีเมื่อคลอดบุตรแล้ว นอกจากนี้เรายังได้เห็น
ธรรมชาติที่แท้จริงของเด็กในวัยเด็กเล็กที่การก้องทูลาปฏิบัติตัวในบทที่ 11 ความอ่อนโยนและ
ความรักสัตว์ของการก้องทูลา ในส่วนของกรองกูซีเยร์ บิดาของการก้องทูลา ก็แสดงให้เห็น
ในบทที่ 29 ว่าไม่ต้องการสงคราม รักสันติ รักเพื่อนบ้านและรักความยุติธรรม และเมื่อ
ชนะสงครามแล้ว ก็ยังมีใจเมตตาเปี่ยมไปด้วยมนุษยธรรมต่อศัตรูผู้รุกราน ตลอดจนให้รางวัล
และค่าชมเชยแก่ทหารและผู้ร่วมเสียสละในการป้องกันดินแดนและทรัพย์สินสมบัติของประชาชนด้วย
นับว่าเป็นจิตวิทยาชั้นสูงและเป็นหลักปฏิบัติที่ดีเยี่ยมของผู้ปกครองประเทศ

ผู้แปลหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หากมีข้อบกพร่องใด ๆ ท่านผู้อ่านคงให้อภัย และหวังว่า
ผลงานของ Rabelais ที่ผู้แปลได้พยายามแปลอย่างสุดกำลังคงจะให้สาระและความบันเทิง
แก่ท่านผู้อ่านได้พอสมควร และอาจใช้เป็นแนวทางการสอนและฝึกอบรมเยาวชน ซึ่งเป็น
กุลบุตรกุลธิดาของบ้านได้

เรื่องย่อ การก่อกองทูอา

ราเบอเลสส์เริ่มนิยายเรื่องใหญ่นี้ ด้วยการเล่าเรื่องของปองตากูรเอลบุตรของ การก่อกองทูอา และในเล่มที่สองจึงกลับมาเล่าเรื่องของ การก่อกองทูอา ซึ่งนับว่าเป็นความ สืบสานของการเรียงลำดับเรื่องราว ณ หนึ่งจุดขอเสนอเรื่องย่อของการก่อกองทูอา ดังนี้

เมื่อพูดถึงการก่อกองทูอา เราก็นึกถึงคนตัวใหญ่ฉกฉกจริตธรรมดาที่มีความเป็นอยู่ การรับประทานที่มีปริมาณมากมายใหญ่โตเป็นพิเศษ ราเบอเลสส์เล่าให้ฟังว่าการก่อกองทูอา เป็นบุตรของกรองกูซีเยร์ (Grandgousier) และการกาแมล (Gargamelle) เกิด ที่ไกล ๆ เมืองชิ่งง (Chinon) เมื่อคลอดจากครรภ์มารดา แทนที่จะร้องเหมือนเด็กคนอื่น ๆ กลับร้องด้วยเสียงอันดังว่า "à boire, à boire" หมายความว่า "กินน้ำ กินน้ำ " ซึ่งน่าจะหมายความว่า "กินนม " บิคาของเด็กตัวโตนี้ประหลาดใจมากเมื่อได้ยินลูกร้อง เช่นนั้น จึงอุทานว่า "Que grand tu as!(le gosier)"ซึ่งหมายความว่า "ปากเจ้าใหญ่จริงนะ" คำอุทานคำแรกของพ่อคือ "เกอ กรองก ทูอา" นี้ได้กลายเป็นชื่อของการก่อกองทูอา ซึ่งมี เสียงคล้ายคลึงกัน การตั้งชื่อเด็กวิธีนี้เป็นวิธีการตามแบบของชาวฮิบรูโบราณ (ชาวยิว)

เพื่อให้ลูกหยุดร้อง พ่อจึงให้กินนมปริมาณมากมายและนำไปเข้าที่รับศีลล้างบาป ความประเพณีของชาวคริสเตียน การก่อกองทูอาเติบโตรวดเร็วและรับประทานอาหารมาก มหาศาล เช่น กินนํ้านมจากแม่วัวถึง 17,913 ตัว และมีความสุขในการรับประทานอาหาร เมื่อร่างกายเติบโตเป็นยักษ์ใหญ่แล้ว เช่นนี้ จึงจำเป็นต้องจัดหาเสื้อผ้าเป็นพิเศษ เสื้อผ้า ที่ทำด้วยขนแกะก็ตองใช้แกะเป็นจำนวนหนึ่งตัว เป็นต้น

เมื่อการก่อกองทูอาเติบโตเข้าวัยศึกษา กรองกูซีเยร์ผู้บิดาจึงส่งตัวไปรับการศึกษา จากอาจารย์ผู้ชื่อเสียง ชื่อ ทูบัล โฮโลเฟร์น (Thubal Holopherne) ซึ่งให้การอบรม สั่งสอนแบบมัธยมนิยมที่มีได้มีการ สั่งสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนฉลาดเฉลียวขึ้น แต่กลับมี ความคิดงงกันไป เพราะเป็นการเรียนที่ตองอาศัยการท่องจำเป็นสำคัญ เมื่อเป็นเช่นนี้

กร็องกุซีเยร์ ผู้มีสายทาไกลจึงส่งบุตรไปยังนครปารีส เพื่อเข้ารับการศึกษากับอาจารย์คนใหม่ ชื่อครูโปโนคราท (Ponocrate) ผู้มีวิธีการสอนสมัยใหม่ ให้เรียนทั้งวิชาการทั้งพลศึกษา พลานามัย และการครองชีพที่เหมาะสม

ที่นครปารีส การรบกวนจากหล่มหนึ่คนที่มุ่งดูเขา และขึ้นไปอยู่บนหอของโบสถ์โนเทรอกาม ไ้เห็นระฆังของโบสถ์เกิดความพอใจ จึงชวนเขาไปเพื่อไปดูก้อม้า ทางฝ่ายวิกจึงส่งอาจารย์ ซาโนตุส เคอ บรากมารโค (Janotus de Bragmardo) ไปเจรจาขอระฆังคืน แต่ท่านผู้นี้กลับมารับเลี้ยงเหล้าและคิมจนเมามาย พุกจาเลอะเทอะ ทำให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่ระบบวิธีการเจรจาของวงการทูตสมัยนั้นอย่างยิ่ง แต่ในที่สุดการรบกวนจากกั้นระฆังให้โดยก็

การศึกษาของการรบกวนที่ได้รับจากโปโนคราท เป็นไปตามระบบอุดมคติของสมัยฟื้นฟู มีการพัฒนาความรู้จากหนังสือเก่าทั้งกรีกและละตินและโดยตรงจากธรรมชาติ ศึกษาจากการไปชมโรงงานต่าง ๆ ศึกษาพืชพรรณไม้ ศึกษาท้องฟ้าและดวงดาว ฝึกฝนความจำ โดยการอ่านหนังสือและคำวิจารณ์ต่าง ๆ ทางด้านร่างกายก็ได้รับการฝึกฝนไม่แพทางสติปัญญา ตลอดจนมีการศึกษาทางด้านสุขพลานามัยอย่างละเอียด ความรู้ทางด้านศาสนาที่ได้รับจากการอ่านพระคัมภีร์ทุกเช้า สวดมนต์บทสั้น ๆ หรือฝึกเพลงสวดทางศาสนาทุกวัน

ต่อมากร็องกุซีเยร์ บิคาของการรบกวนจำใจต้องทำสงครามกับปิโกรโซล (Picrochole) เจ้านครแลร์เน (Lerné) ทั้ง ๆ ที่ได้พยายามหาทางระงับศึกนั้นแล้ว จึงเรียกการรบกวนให้กลับมาช่วยป้องกันบ้านเมือง ในการสู้รบครั้งนี้ พระซ็ององ เค องคองเมอรัส ทำชื่อเสียงในการป้องกันไร่องุ่นของโบสถ์ไว้โค สงครามยุคคัวยชัษณะของกร็องกุซีเยร์ เชลยศึกและผู้แพ้สงครามทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างดีเปี่ยมด้วยมนุษยธรรม ส่วนผู้ชนะทุกคนก็ได้รับคำชมเชยและความดีความชอบ หลวงพ่องก็ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างอารามใหม่ที่เทแลม (Thélème)

อารามใหม่มีความคล้ายคลึงกับราชสำนักของสมัยฟื้นฟู ผู้คนทั้งชายหญิงที่อาศัยอยู่ ณ บริเวณนั้นมีสภาพและความเป็นอยู่แสดงถึงความมีวัฒนธรรมและกิริยามารยาทเรียบร้อยยิ่งกว่านั้น เสรีภาพเป็นสิ่งสำคัญของที่นั่นและมีกฎใหญ่ปฏิบัติเพียงข้อเดียวคือ "จงทำแต่สิ่งที่เชอทองการ"

สารบัญ

	เรื่อง	หน้า
	คำนำ	ก
	คำปรารภ	ข
	เรื่องย่อ	ฅ
บทที่ 1	บรรพบุรุษและเชื้อสายของการกongsu	1
บทที่ 3	เหตุใดการกongsuจึงอยู่ในครมรมารคาคถึง 11 เดือน	4
บทที่ 4	การกongsuและตั้งทองการกongsu รับประทานเครื่องในสัตว์มากมายได้อย่างไร	7
บทที่ 6	การกongsuถือกำเนิดขึ้นมาอย่างไร	9
บทที่ 7	เขาได้รับสมญาว่าการกongsuอย่างไร และเขาคงทนอย่างไร	13
บทที่ 11	วิญญูของการกongsu	16
บทที่ 14	การกongsuได้รับการศึกษาจากนักเทววิทยาเป็นภาษาละตินอย่างไร	19
บทที่ 15	การกongsuได้รับการศึกษาจากครูคนอื่น ๆ อย่างไร	23
บทที่ 16	การกongsuถูกส่งตัวไปปารีส เขาเดินทางควยนางมาควมที่มาอย่างไร และนางมาปราบแมลงวันตัวเชื้อที่เมืองโบชอย่างไร	26
บทที่ 17	ชาวปารีสต้อนรับการกongsuอย่างไรและการกongsuถึงระฆังใหญ่ของโบสถ์ในเทรอกมาอย่างไร	28
บทที่ 18	ซาโนตุส เคอ บรามารโก ไปขอระฆังคืนจากการกongsuอย่างไร	32

	เรื่อง	หน้า
บทที่ 19	ซาโนกุส เคอ บรากมารโค เจริญจาซอระซังคินจากการก่อกองคูอา	34
บทที่ 20	ท่านนักเทววิทยารับเสื่อผ้าและมีคึกกับคณาจารย์ซอร์บอนน์อย่างไร	38
บทที่ 21	การศึกษาของการก่อกองคูอาตามระบบการสอนของอาจารย์จากซอร์บอนน์	41
บทที่ 23	โปโนคราตชมรมการก่อกองคูอาให้มีระเบียบแบบแผนและไม่ยอมให้เสียเวลา เลยแม้แต่หนึ่งวินาทีอย่างไร	45
บทที่ 24	กิจกรรมของการก่อกองคูอาในวันที่อากาศครึ้มฟ้าครึ้มฝน	53
บทที่ 25	ช่างทำขนมปังกรอมเมืองแลร์เน่เกิดโต้เถียงกับพวกช่างทำขนมปังที่เป็น ชาวเมืองของการก่อกองคูอาอันอย่างไรจนทำให้เกิดสงครามใหญ่โต ขึ้นมาได้	56
บทที่ 26	ชาวเมืองแลร์เน่ได้รับคำสั่งจากบีโกโรโซล กษัตริย์ของเขาให้จู่โจมที่พวก เด็กเลี้ยงแกะของการก่อกองคูอาอย่างไร	59
บทที่ 27	พระเมืองเซยี่ ช่วยป้องกันร่องุ่นของอารามให้พ้นจากการทำลายของ เหล่าซาติกโต้อย่างไร	61
บทที่ 28	บีโกโรโซลเข้าโจมตีเมืองลารอช แกลร์โมค ความโหดร้ายและความลำบาก ใจของท่านพ่อกวีรบุรุษเยร์ในการทำสงคราม	66
บทที่ 29	สาระของจดหมายที่กร็องกูซิเยร์เขียนถึงการก่อกองคูอา	69
	บัญชีชื่อเฉพาะ	71
	ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศส	80
	หนังสืออ้างอิง	141

บรรพบุรุษและเชื้อสายของกักรักองทูอา

ฉันจะจับเรื่องย้อนหลังให้ท่านฟังถึงสมัยของปองตากูเอล เพื่อจะได้รู้เรื่องราวของบรรพบุรุษ และเชื้อสายเดิมซึ่งเป็นที่มาของกักรักองทูอา

ตามประวัติความเป็นมาของปองตากูเอล ท่านจะได้ยินเรื่องราวตั้งแต่ทราบว่า ยักษ์ถือกำเนิดขึ้นมาในโลกนี้อย่างไร และจากสายเลือดโดยตรงนี้แหละที่เป็นที่มาของกักรักองทูอา บิดาของปองตากูเอล และหากว่าตอนนี้ฉันจะยังไม่กล่าวถึงเรื่องนั้น ก็หวังว่าท่านคงไม่ถือโกรธ แม้ว่าเรื่องมันจะเป็นถึงว่า ยิ่งทำให้ระลึกได้มากเท่าใดก็จะทำให้พวกท่านทั้งหลายพอใจยิ่งขึ้นเท่านั้น ตามที่ท่านอ้างถึงปลาโตในเรื่องที่ลับและในเรื่องจอร์ชียาส และของพลัคกัสนิ่งกล่าวไว้โดยไร้จุดมุ่งหมายว่าบุคคลที่กล่าวมาแล้วนี้จะพออกพอใจมากที่เดียวเมื่อถูกกล่าวขวัญถึงบ่อย ๆ

พระผู้เป็นเจ้าทรงพอพระทัยมากกว่า แต่ละคนรู้เรื่องราวความเป็นมาของคนที่นับตั้งแต่สมัยเรอของโนอา เรื่อยมากระทั่งมาถึงกาลปัจจุบัน

ฉันคิดว่า หลายท่านในขณะนี้ เป็นจักรพรรดิ เป็นกษัตริย์ เป็นท่านผู้ และเป็นพระสันตปาปาบนพื้นพิภพ ทั้งหมดเป็นผู้สืบเชื้อสายจากผู้ที่ทรงไว้ซึ่งความเมตตาการุณาและใจบุญสุนทาน ในทางกลับกันหลายท่านเป็นผู้ที่เหี้ยมโหดแค้นแค้นตามศลาวัต ไร้ความสุข และทุกข์ทรมาน หลายท่านสืบสายโลหิตและเป็นเชื้อสายกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่และองค์จักรพรรดิทั้งหลาย ที่รอคอยบัลลังก์และราชอาณาจักร ... จากพวกอัสสิเรียนมาเป็นชาวเมคิส จากชาวมาซิโดเนียมาเป็นชาวโรมัน จากพวกเมคิสมาเป็นเปอร์เซีย จากชาวโรมันมาเป็นชาวกรีก จากพวกเปอร์เซียมาเป็นชาวมาซิโดเนีย จากชาวกรีกมาเป็นชาวฝรั่งเศส

และแล้ว เพื่อให้ท่านได้ทราบเรื่องราวของฉัน ผู้ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องให้ท่านฟัง ฉันเชื่อว่าตัวฉันนั้นสืบเชื้อสายมาจากพระมหากษัตริย์ผู้มั่งคั่งหรือเจ้านายในสมัยโนน ทั้งนี้ก็

เพราะว่า ท่านจะไม่เห็นชาวไทที่มีความพอใจอย่างใหญ่หลวงที่จะเป็นกษัตริย์และร่ำรวยกว่าฉัน เพื่อจะได้มีชีวิตอยู่อย่างหรูหรา สุขสบาย ไม่ต้องทำงาน ไม่ต้องกังวลใจอันใดเลย และมีเพื่อนมากหนาหลายตา และทุกคนล้วนทำตัวดี มีความรู้ แค่ว่าถึงขั้นนี้ฉันจะรวบรวมความกล้าไว้สำหรับโลกหน้าใหม่มากกว่าโลกปัจจุบันซึ่งฉันก็ไม่กล้าหวัง ท่านละ? ท่านมีความคิดคิดว่า กล้าสู้กับความทุกข์ของท่าน และกล้ากลืนมันเข้าไปเท่าที่จะทำได้ไหม?

เรากลับมาพูดถึงเรื่องทิวเอ็กของเราดีกว่า คุณจะเล่าให้ท่านฟังว่า จากพระประสงค์อันสูงส่งของพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายในจักรวาล ที่จะเก็บเรื่องราวเก่าแก่และเรื่องสืบเชื้อสายของการก่อกองทิวเอาไว้มากกว่าที่จะปล่อยให้สูญเปล่าไป นอกจากเสียงของพระเยซูเจ้า ซึ่งฉันจะไม่พูดถึง เพราะว่ามันไม่เกี่ยวกับฉันเลย กระนั้นก็ตามพวกปีศาจทั้งหลาย ล้วนแต่เป็นพวกหลอกลวงมกเทจ และพวกขางยูแหยจะฉักค้ำรองเวียนเข้ากับฉัน

และแล้ว ผอง ไอโก กลับเป็นผู้ค้นพบเชื้อสายเดิมของการก่อกองทิว ในสนามบ้านของเขาใกล้ ลาร์โซ กัวโล ไคทน์โฮล์ที่ถูกลูกลากมาไว้ที่นาร์เซ ทำให้เกิดเป็นทางน้ำไหล พวกขางชุกทั้งหลายทางจรกเสียมลงทรงหลุมศพใหญ่ขึ้นมาทำควยทองแดง เป็นหลุมศพใหญ่โตมโหฬารมาก จนมองหาปลายหลุมไม่เจอ ทั้งนี้ก็เพราะ มันถลาลึกเข้าไปในประตูระบายน้ำของเมืองเวียน

ตอนเปิดหลุมศพนั้น มีบางภาพเขียนไวบนฝาโลงเป็นรูปถยนต์นำทรงสูงรวย ๆ ด้วยเขียนเป็นตัวหนังสืออิตาเลียนว่า HIC BIBITUR พวกที่ขุดศพนั้นได้เห็นชาวสูงเกาโบวางเรียงรายอย่างมีระเบียบ บนขวกเหล่านี้มีลูกโบว์ลิ่งของเมืองกาชโกญตั้งอยู่ ลูกที่อยู่ตรงกลางนั้นวางทับหนังสือเล่มหนึ่งทั้งหนาทั้งใหญ่ สีหม่น ๆ สวย มีกลิ่นที่ราซึ่งไม่หอมไปกว่ากุหลาบเท่าใดเลย

ในหนังสือเล่มนี้แหละที่เป็นที่มาของเรื่องราวทั้งเจ็ดละ เขียนเป็นภาษาทางการยาวเต็มหน้า ทว่าไม่ใช่กระดาษ ไม่ใช่หนังสือ ไม่ใช่ซีดี แต่เป็นเปลือกไม้จากต้นไม้แคะ ตัวหนังสือเขียนไวบนานจนเกากว่าคร่า อ่านออกได้เพียง 3 บรรทัดเท่านั้น

แม้ว่าออกจะไร้เกียรติไปสักหน่อย ผมก็ถูกเรียกตัวไปพร้อมควยแวนกลมขยาย สำหรับช่วยให้อ่านตัวหนังสือที่มองไม่เห็น ตามตำราของอริสโตเติล แล้วผมก็ถ่ายทอหนังสือเหล่านี้ออกมา ทั้งเขินที่ทานจะได้อ่านเรื่องราวของป๋องตากูรูเอล และสืบค้นตามคำบอกเล่าของผมในขณะที่อ่านเรื่องราวอันพิลึกกึกกือของป๋องตากูรูเอล

ท้ายเล่มหนังสือนี้เป็นคำกล่าวที่พาดหัวตัวโตไว้ว่า เรื่องเบาสมองงานารส เจ้าหนูกับแมลงสาบ หรือเอาเถอะเพื่อไม่ให้ผมต้องกล่าวเท็จ ก็ยังมีสัตว์เจ้าเล่ห์อื่น ๆ อีกที่หมกมุ่นทะนงตนเรื่องไปเสียแล้ว ผมผู้มีนามท้ายเล่มนี้ขอเพิ่มเติมเสริมส่วนที่เหลือเองควย ความเคารพในเรื่องอันโบราณเก่าแก่

บทที่ 3

เทศุทิศ การรื้อถอนอุทาจิงอยู่ในนครโรมารคาถึง 11 เดือน

จะกล่าวถึงชายผู้หนึ่งซึ่งมีนามว่า กรองกูซีเยร์ เขาเป็นคนคึกคักหนึ่งในสมัยนั้น ชอบกินเหล้าเป็นนักหนา นับทั้งเคลิมตาคุโลกและเขาเป็นชอบกินเค็มจืด

สำหรับข้อหลังนี้ เขามีหมู่แสมจากเมืองมายองซ์ และจากเมืองมายอนน์เป็นประจำ มีทั้งลิ้นวัวรวมควินแถมควยเครื่องในพวงเบอไว้ตามฤดูกาล และเนื้อเค็มทามัสซาร์ค จำพวกไขปลาตากแห้งและเค็มจืดที่เพิ่งทำใหม่ ๆ สะสมใส่กรอกนานาชนิดแต่ไม่ใช่จากเมืองโมโลญ ทั้งนี้เพราะเขาไม่ชอบหมู่เบคอนของเมืองลอมบาร์ท แต่ชอบของเมืองปีกอร์ เมืองลียงโกแลนีย์ ของเมืองเบรียนแลวก์เมืองรูแอรัก

ควยอายุในวัยหนุ่มแน่น เขาก็แต่งงานกับการแมล ซิคากษัตริย์แห่งปาร์ปายโยต์ เจ้าหลอนผู้ปากคมและรางวัลงาม แล้วทั้งสองหนุ่มสาวนั้นก็ไมยอมแยกห่างจากกันเลย ทั้งก็อิงแขนงกันอยู่อย่างเปรมปรีดิ์ เป็นเช่นนั้นกระทั่งเจ้าหลอนผู้เป็นภรรยาถึงครวัคและอุ้มทองมาจนถึงเคื่อนที่สืบเอ็ค

ยิ่งไปกว่านั้นผู้หญิงนั้นจะสามารถอุ้มท้องไว้ได้ ค่ายเจ้าหลอนเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ ซ้ำยังเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญยิ่งใหญ่อีกด้วย ดังเช่นที่ไฮเมอร์กล่าวไว้ว่าโอรสของเนปจูน ที่เกิดจากนางไม้นั้นอยู่ในท้องแม่ร่วมปีจนกระทั่งคลอด นั่นคือถึงเดือนที่สิบสอง และถึงที่ โอลู-แซล กล่าวไว้ในหนังสือเล่ม 3 ว่า ระยะเวลายาวนานที่เนปจูนคิดว่าเหมาะสมนั้น ก็เพียงเพื่อให้โอรสเป็นเด็กที่แข็งแรงสมบูรณ์อย่างเต็มที่ ค่ายเหตุผลเดียวกันนี้ จูปีเตอร์ จึงบันดาลให้ราตรีที่พระองค์รวมหลับนอนกับ อาลัคแมนยาวออกไปถึง 48 ชั่วโมง เพราะว่า ถ้าเวลานั้นสั้นไปกว่านั้น พระองค์จะไม่ได้ปั้นเฮอริคลีส โอรสของพระองค์ให้เป็นผู้กวาดล้างเหล่าสัตว์ร้ายและหรรษาให้หมดไปจากโลกเป็นแน่แท้

บรรดาผู้ที่เกิดในสมัยป้องกันกรูเอล ต่างก็ยืนยันตามที่ผมกล่าวไว้และต่างก็ประกาศ กองว่า เรื่องนี้ไม่เพียงแต่จะเป็นไปโคเท่านั้น แต่ยังถูกคองตามกฎหมายเสียด้วย คือ เด็กคลอดออกมาจากท้องแม่หลังจากพ่อตายไปแล้วสิบเอ็ดเดือน

ฮิปโปเครติส - ในหนังสือเรื่องฮาลิมองโต ปลิน - ในหนังสือเล่ม 7 บทที่ 5
 โพลท - ในหนังสือเรื่อง ซิสเคลลาเรีย มาร์คัส วาร์ร็อง เขียนประชดประชันในหนังสือ เลอ เทสตาม็อง และอริสโตเติลก็กล่าวไว้ทำนองเดียวกัน ซองไวร์นุส ในหนังสือของ ไท นาทาลี อริสโตเติล - ในหนังสือ เล่ม 7 บทที่ 3 และ 4 เรื่อง นาทูรา ฮานีมาลีอุม
 โอลู-แซล - ในหนังสือเล่ม 3 บทที่ 16 แชวิวุส ในเรื่อง เลส์ เอโกลกส์ ซึ่งอธิบาย ไว้ในกลอนของ วิ.ซีล และยังเรื่องบ้า ๆ บอ ๆ อื่น ๆ อีกมาก ซึ่งเป็นจำนวนที่พวก คุณการเขาเพิ่มเติมเขาเอง ในการเพิ่มเติมนี้ แต่ละย่อมห้กฎหมายกัลลุสเลอะเทอะ เปราะเปื้อน และกฎหมายอื่น ๆ อีก เช่นกัน ซึ่งตอนนี้ผมกล้าจะกล่าวโคตามกฎหมายฉบับ นั้นว่า หมายความว่ามิสิทธิ์ที่จะใช้ชีวิตอิสระตามใจชอบโคหลังมรณกรรมของสามีเพียง 2 เดือน

ผมขอวิงวอนด้วยความเคารพขอท่านเป็นเพื่อนนอกถิ่นที่คี่ของผม ถ้าท่าน พบคนที่ผมผมคบ เป็นผู้ชายอย่างแท้จริงละก้อ จับตัวเขาไว้แล้วพามาให้ผมเลย ทั้งนี้เพราะว่าพ่อถึงคนเค็ดที่สาม แล้วเจ้าหลอนเกิดอวขึ้นมา ผลิตผลของเจ้าหลอน เหล่านั้นจะเป็นทายาทของผู้อาวุชนม และความอวนี้ ๆ กันอยู่น เจ้าหลอนจะผลิต

ผลให้ออกไปอย่างไม่หวนคืน และเดินเข้าสู่หลักประหารเพราะท้องของหลอนโตเต็มที่แล้ว ก็พระนางจูชิตาของพระจักรพรรดิออกสั่นใจ พระนางไม่ยอมหยุกสนุกกับเรื่องนี้เลย จนกระทั่งพระนางรู้สึกตัวว่าอานกลางตัวเสียแล้ว เปรียบเสมือนกับเรือรบที่จะยอมรับผู้นำร่องที่ต่อเมื่อกรวมเรือเพียงแปดและระวางขับน้ำเต็มปริ่มแล้วนั่นเอง

และหากว่ามีผู้ประนามพวกเจ้าหลอนเหล่านี้ถึงเรื่องระยำคำบอน เช่นว่าพอ ๆ กับ "ความอ่อน" ของเจ้าหลอนละก็ให้คิดว่าเจ้าพวกนี้ที่เกาะอยู่บนพวงพุ่มของเจ้าหลอนจะไม่ยอมทำตัวเป็นเพศชายอีกต่อไป และเจ้าหลอนจะคอยได้เดี่ยว ๆ เจ้าพวกนี้คือเค็วจาน ส่วนเจ้าหลอนเองนั้นเป็นสภาพสตรี เรื่องอย่างนี้เป็นอาหารปากที่สนุกสนานและน่าเล่าให้ขยายความออกไปอีก ความที่ไม่รู้ คอยไว้ในหนังสือของมาโครบ เล่ม 2 เรื่องซาทูรนาลส์

หากว่าเจ้ามีศรัทธาฉันไม่ปรารถนาให้หลอนตั้งท้อง ผู้ชายก็ควรจะมีหัวท้อท้อ ส่วนผู้หญิงก็มีคางคก แล้วทุกอย่างก็จะมีอะไรเกิดขึ้น

การกัมมะลขณะตั้งท้องการกึ่งกฐา รับประทานเครื่องในสัตว์มากมายได้อย่างไร

การกัมมะลคลอคลุกเมื่อไรและอย่างไรนั้น ถ้าทานไม่เชื่อ ก็ขอให้ทานท้องรวง
जूकที่เกี่ยว

เมื่อวันทีสามของเดือนกุมภาพันธ์หลังอาหารเย็น นางทองเสียนาหนัก เนื่อง
จากกินไขมันมากเกินไป ไขมันนี้คือเครื่องในสัตว์จากมันของเนื้อ สัตว์ประเภทเนขนก
โคแก้วที่ขุนไว้เสียอ้วนพีในคอกใกล้ทุ่งหญ้าชนิดหนึ่ง ทุ่งหญ้านี้มีทะเลและมีหญ้าพิเศษขึ้นสะพรั่ง
ปีละ 2 ครั้ง ในวันเทศกาลมารคิกราส เขาจะฆ่าวัวอ้วนมีไขมันเต็มแบบนี้ปีละ 6,714 ตัว
เพื่อเอาเนื้อไปทำเนื้อเค็ม เพื่อว่าในฤดูใบไม้ผลิจะได้มีเนื้อพวกนี้มากพอสำหรับเค็มให้
ระลึกถึงของเค็ม ๆ เมื่อเริ่มรับประทานอาหาร แล้วจะโค้มเหลาอ้วนโค้มมาก ๆ

เครื่องในสัตว์มากมายลนหาลาม อย่างที่ทานมันและ เครื่องในสัตว์นั้นแสน
อร่อยจนคนกินถึงกับเสียน้ำมือ แต่หาเจ้ากฐาที่ค้าที่มาใน 4 รูปแบบนี้ จะเกี่ยวไว้นาน
ไม่ได้ ทั้งนี้เพราะมันจะเน่า แล้วกินไม่โคเลย สรุปได้ว่าคนจะตะกรุมตะกรามกินจนหมด
เพราะกลัวเสียของ

ดังนั้นพวกเขาจึงชวนชาวเมืองซีเนส์ แซยี่ ลาโรช แคลร์ไมท์ ไวโกทรี โดย
ไม่ลืมพวกชาวเมืองกูเกร ม็องทีปองลีเยร์ เมืองเกแวก และชาวบ้านอื่น ๆ ซึ่งล้วนเป็น
นักกัมตัวกฉกาจ เป็นเพื่อนเฮฮา สนุกสนาน และเป็นเพื่อนร่วมเล่นกิลด้วยกัน ทั่วนายกร็อง-
คูลีเยร์นั้นปลื้มปิติมาก และออกคำสั่งให้ทุกคนกินอาหารนี้หลาย ๆ ชาม แต่เรากล่าวกับ
ภรรยาของเขาว่าให้เจ้าหลอนกินแค่น้อย เพราะเจ้าหลอนใกล้กำหนดคลอดเค็มที่แล้ว
นอกจากนั้นยังเห็นว่าเจ้าพวกเครื่องในสัตว์ไม่ใช่อาหารที่มักจะยกย่องนัก เขากล่าวว่า
"เจ้านั้นชอบเค็มวาชาม แล้วไข่มุกตกอยู่ในกะเพาะมันนั่นแหละ" แม้จะได้รับคำเตือน
เช่นนี้ การกัมมะลก็ยังโค้มเหลาอ้วน 6 muids (1 muid เท่ากับ 274 ลิตร) 2 ถึง
และ 6 เขยือก เจ้ากฐาอาหารกอมนี้มานี้จะไปอีกอยู่ในตัวเจ้าหลอน

หลังอาหารเย็น ทุกคนก็เข้านอนที่ไซสเซ แล้วเข็นรอกันบนพื้นหญ้าแข็ง ๆ ทาม
กลางเสียงขลุ่ยและเสียงปี่ที่แสนหวาน น่าสนุกจริง ที่ได้เห็นคนพวกนี้สรวลเสเฮฮากัน

การก่อกองทัพอีกกำเนิดขึ้นมาอย่างไร

ในขณะที่พวกเพื่อน ๆ ของกร็องกุซียเอร์ กำลังดื่มเหล้ากันหัวร่น้ำ การก่อกอง
ก็เริ่มรู้สึกเจ็บท้อง ดังนั้นกร็องกุซียเอร์ก็ลุกขึ้นจากสนามหญ้ามาปลดขโมยกริยาอย่างเห็นใจ
เขาคิดความนางเจ็บครรภ์จะคลอด จึงบอกนางให้นอนอยู่บนกองฟางกอนและไม้นางก็จะ
ลุกเดินได้ตามปกติ และก็ควรแล้วที่นางจะต้องรวบรวมความกล้าหาญอีกครั้งหนึ่ง เพื่อรับ
การกำเนิดของบุตรของนาง แล้วความเจ็บปวดที่รุนแรงนางอยู่ก็ทำให้นางฉุนเฉียวเล็กน้อย
แต่อย่างไรก็ตามความเจ็บปวดนั้นมีเป็นระยะสั้น ๆ และความยินดีที่จะตามมาไม่ช้าก็ช่วยปลิด
ความทรมานของนางไปได้ จะมีเหลืออยู่บ้างก็เพียงความทรงจำในความเจ็บปวดนี้เท่านั้น

พระผู้เป็นเจ้าได้รับสั่งไว้ในพระคัมภีร์ ทวน โจฮันนีส เล่ม 14 ว่า "เราได้
พิชิตเรื่องนี้แล้ว : ศัตรูที่กำลังจะคลอดบุตร ย่อมมีแต่ความปวดร้าว แต่เมื่อนาง
คลอดบุตรพันครรรกแล้ว นางจะจำความปวดร้าวนั้นไม่ได้เลย"

"อะไรนะ ! " นางการกแมลรองถาม "เจ้าพูดนี้ ฉันก็เคยฟังเรื่องพระคัมภีร์
นั้นเหมือนกัน แล้วชอบฟังเรื่องราวชีวิตของนักบุญมาร์เกอริท หรือเรื่องท่านองนั้น"

"เข้มแข็งเข้าไว้ที่รัก" กร็องกุซียเอร์กล่าว "รีบ ๆ แบ่งให้ลูกออก ๆ มาให้เสร็จ
เสียเถอะ แล้วเราจะไต่ทำอีกคนไฉละ"

"ว่าไงนะ" นางกล่าว "เจ้าก็แค่พูดเข้าข้างตัวเองเท่านั้นแหละ ผู้ชายก็
เหมือนกันทั้งนั้น ! เขาละเพื่อเห็นแก่พระผู้เป็นเจ้า ชะจะพยายามในเมื่อเจ้าชดช้อย่าง
นั้น เพื่อเอาใจเจ้าละ แทนนั้น เพื่อเห็นแก่พระเจ้า อยากขอให้เจ้าตัดเจ้าโลกของ
เจ้าทิ้งเสีย"

"อะไรนะ ?" กริ่งกฐิเยร์ร้องถาม

"เฮอ ! " นางทอม "เจ้าเป็นผู้ชาย เจ้าเข้าใจที่ใช้ไหมละ ? "

"เจ้าโลกของชานะเรอะ ?" เขากล่าว "ให้กระอักเลือดสิ ! ถ้าเจ้า
อยากทำยั้งนั้น ก็เอาไม้มาสิ"

" ฮี ! " นางกล่าว "พระผู้เป็นเจ้าไม่ทรงโปรดแน่ ขอพระผู้เป็นเจ้า
ทรงอภัยให้ข้าควยเถิด ข้าไม่ได้ตั้งใจพูดอย่างนั้นจริงๆ หรือ ใ้ทนายสิ อย่าทำตนเกินไป
หน่อยเลย วันนี้ขามีงานหนักต้องทำ ขอพระผู้เป็นเจ้าทรงช่วยควย ส่วนเรื่องจ้าวโลก
ของเจ้า เจ้าก็สบายใจเถอะ"

"เข้มแข็งเอาไว้ เข้มแข็งเอาไว้" เขากล่าว "เจ้าไม่ต้องห่วงเรื่องอื่นๆ
หรือปล่อยให้เป็นเรื่องของหมอกำแยเรียวแรงก็สิ้นคิดกว่า ข้าจะออกไปคิมอีกสัก 2-3 แถว
แล้วถ้าตอนนี้เจ้าเกิดปวดท้องขึ้นมาอีก ข้าจะกลับเข้ามาอยู่เคียงข้าง เพียงเอื้อมมือกด
กระดิ่ง แล้วข้าจะรีบเข้ามาหาเจ้าเอง"

หลังจากนั้นเล็กน้อย นางก็เริ่มทอคอดฉนใจคร่ำครวญควยความเจ็บปวดแล้วร้อง
เสียงดัง พวกหมอกำแยวิ่งเข้ามาข้างเคียงนางทันที คล้ำที่ทอนกลางของนางแล้วก็พบว่า
มีชั้นเนื้อหลายชั้นที่หลุดออกมา แล้วกางก็คิดว่า เป็นเด็กที่คลอดออกมา แต่แล้วก็เห็นกากอุจจาระ
ที่หลุดออกมาละ ๆ นิม ๆ จากลำไส้ถ่านขวาของนาง - ที่เขาเรียกกันว่าท้ออุจจาระ ทั้งนี้
เพราะนางรับประทานเครื่องในสัตว์มากจนเกินไป ถึงที่ได้เล่าให้ฟังแล้วข้างต้นนั้น

แล้วก็นิยายแก้หน้าตาว่าเกลียดคนหนึ่ง มากับพวกหมอค่าแค้นด้วยกัน ขยายแก้ตัวมี
ชื่อว่า เป็นหมอใหญ่ที่มาจากเมืองบริสพาย ใกล้เมืองเซนต์ เซน เมื่อ 60 ปีมาแล้ว นาง
โคทายน่าที่มีฤทธิ์แรงให้แก่การกำเนิด เพื่อให้กลามเนื้อที่อันที่บริเวณทวารหนัก แล้ว
อุกทวารหนักจนไม่มีทางจะขยายมันได้อีก มันน่ากลัวมากเมื่อคิดถึงเรื่องนี้เหมือนกับเจ้า
ปีศาจในพิธีมิชซาแห่งเซนต์ มาร์แต็ง ที่บันทึกชื่อหญิงใส่เปล เติมเติมลงบนสมุดรายชื่อกลาง
และระมัดระวังความยินดี

ในช่วงแห่งความทุกข์เหล่านี้ ก็นำน้ำเมือก ๆ หลุดไหลออกมาจากมดลูก แล้วจาก
น้ำเมือก ๆ นี้ก็เกิดกระโถกผลุงออกมาแล้วลุดเข้าไปในช่องเส้นเลือด แล้วเลือกตัวออก
ไปตามสายเลือดจนกระทั่งไปอยู่เหนือไหล่ ซึ่งที่ตรงนี้ก็กล่าวกันว่าเส้นเลือดก็จะแยกตัวออก
เป็น 2 สาย เจ้าหนูเลือกทางของมันทางซ้าย แล้วก็ไหลออกมาทางหูด้านซ้าย

ทันทีที่เจ้าหนูเกิดออกมาสู่โลก มันไม่ร้องเหมือนเด็กทั่ว ๆ ไปที่ร้อง "มิ มิ !"
แต่กลับตะเบงเสียงรอกก้องว่า "กินน้ำ ! กินน้ำ !" รวาก็จะเจริญจนทุกคน ณ ที่นั้น
ให้มันควย เสียงก้องจนได้ยินถึงเมือง เบอส และเมืองมีมาเรต

ฉันเองชักสงสัยเสียแล้วว่า ท่านคงจะไม่เชื่อเรื่องการถือกำเนิดประหลาดๆอย่างนั้น
 แนอน ถ้าหากท่านไม่เชื่อ ฉันก็ไม่แคร์หรอก ทว่าคนที่เป็นคนดีที่เป็นคนมีสามัญสำนึก เขา
 จะเชื่อทุกสิ่งที่คนบอกเขา และเชื่อในสิ่งที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย มันคานคอกฎหมาย
 ของเรารึ ? คานคอกความเชื่อของเรารึ ? คานคอกเหตุผลของเรารึ ? และคานคอก
 พระคัมภีร์เขยวรี ? สำหรับส่วนตัวของฉันนี้ ฉันไม่เคยพบเลยว่าในพระคัมภีร์อันศักดิ์สิทธิ์
 นี้จะคานเรื่องที่ถูกกล่าวข้างต้น แต่ถ้ามองว่าพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า จะให้เป็นเช่นนั้น
 ละก้อ พระองค์ท่านจะรับสั่งว่าสิ่งนี้สามารถเป็นไปได้หรือไม่ ? เฮ้อ ! ใ้ทนายเถอะ !
 โปรรคอย่าแสวงหาเป็นไม่เข้าใจเรื่องนี้เลย เพราะว่าฉันจะบอกให้ท่านทราบว่า พระผู้
 เป็นเจ้านั้นไม่มีอะไรที่เป็นไปไม่ได้สำหรับพระองค์ และหากว่าพระองค์ทรงปรารถนา บรรดา
 ผู้หญิงทั้งหลายก็จะคลอดลูกทางหูกัน เป็นแถว ๆ มาตั้งแตกฉนรอนชะไรแล้วละ

คูชิ บัคคุด ไม่ใช่ส่วนที่ออกมาจากสะโพกของจูปีเตอร์คอกกรี ?
 โกรเกอมูซ ก็เกิดมาจากร่องเท้าแตะของแมนมของเขาเอง
 มีแนฟ ก็เกิดจากมันสมอง แล้วออกมาทางหูของจูปีเตอร์เหมือนกัน
 ไม่ใช่รึ ?
 อาโนนิส เกิดจากเปลือกต้นไม้หอม ใช่หรือไม่ ?
 ทาสเทอร์ และ ปอลลุกซ์ ก็เกิดจากเปลือกไข่ ที่เลคาใช้ออกมาแล้ว
 กกไว ไม่ใช่รึ ?

แต่ท่านจะต้องประหลาดใจและตื่นตะหนกยิ่งกว่านั้น หากฉันจะแนะให้ท่านอ่านเรื่อง
 ประเพณีในหนังสือของปดลิน ที่กล่าวไว้ทั้งบทเต็ม ๆ เขาจะพูดถึงกำเนิดของเด็กที่แสนประหลาด
 และที่ขึ้นธรรมชาติ ถึงยังงั้นฉันก็ไม่ไช่คนมดเท็จ และก็ไม่ได้กล่าวหาว่าเขาคือคนโกหก
 พกลมหรือ ขอให้อ่านหนังสือเล่มที่เจ็ด เรื่อง ประวัติศาสตร์ธรรมชาติ บทที่ 3 แล้วก็อย่า
 ใ้ควุ่นวายใจที่จะเข้าใจเรื่องนี้เลย

เขาได้รับสมญาว่า "การก่อกองทุอา" อย่างไร และเขาคงมอย่างไร

กล่าวถึงนายกร็องกุชเยร์ กำลังสำราญอยู่กับการดื่มและหัวเราะเสดงกับคนอื่นๆ พลันไคยีนเสียงร้องอันน่าสะทึงกลัวก็รู้ว่าลูกชายของคนไค้อกจากห้องแนมาสู่แสงสว่างของโลกแล้ว และไคยีนเสียงร้องก้องกิงวาลว่า "กินน้ำ ! กินน้ำ !" "Que grand tu as !" ทานูชาน นั้นนะ หมายถึงปากเจ้าหนูไค้จริง

บรรดาผู้ช่วยต่างกล่าวว่า อันที่จริงเด็กควรไค้ชื่อว่า การก่อกองทุอา เพราะว่าเป็นคำแรกทีมีปากของเขา เปล่งออกมาตอนที่เขาเกิด เป็นการเลียนแบบและเอาตัวอย่างมาจากภาษาฮิบรูโบราณ ซึ่งเป็นชื่อที่มาจากพ่อและแม่ที่พอใจมากเช่นกัน กังนั้น เพื่อให้เด็กน้อยหยุดร้องไห้ พวกเขาให้เขาชมน้ำ ให้เด็กกูดน้ำกิน แล้วอุ้มมาไว้ที่หน้า ทำพิธีรับศีลจุ่มตามประเพณีอันคึงามของคริสตศาสนิกชน

ต่อจากนั้นก็มิค้ำสั่งให้นำวันมา 17,913 ตัว วัวเหล่านี้มาจากเมือง บ็องคิล และเมืองเบรเอม็องต์ เพื่อรคินมไว้เลี้ยงทารกเกิดใหม่ ทั้งนี้ก็เพราะว่าหากจะหาแม่ นมมาให้เด็กก็ไม่สามารถจะหามาได้ทั่วประเทศนี้ มองคูปริมาณน้ำนมที่รคินมาเพื่อให้เป็นอาหาร แก่เด็กนั้นแล้ว แม้ว่าจะไม่มีแพทย์ที่เก่งกาจคนไค้โดยมรับว่าผู้เป็นมารดาควรจะให้นมบุตรเอง

และนางก็อาจจะเค้นน้ำมันจากเท้าได้ถึง 1402 ถ้วย และ 9 เทือก ของแต่ละครั้งก็ตาม
 เรื่องนี้ไม่อาจเป็นจริงได้ อีกทั้งเป็นการกระทำที่ไร้เจตนา ว่าคนเลี้ยงลูกควนมอย่าง
 พิสดารนั้น มันจะเป็นสิ่งแสดงหุของยูเคร่งศาสนา และพวกนอกศาสนาที่จะมุ่งหวังแต่โลก
 ที่เดียว

ด้วยประการฉะนี้ เจ้าหนูก็เจริญวัยมาได้ 1 ขวบ 10 เดือน เป็นระยะเวลาที่
 บรรดาแพทย์ทั้งหลายต่างแนะนำว่าควรจะเริ่มอุ้มเจ้าหนูออกไปเที่ยวได้แล้ว ฉง เคนนิโย
 เป็นผู้คิดประดิษฐ์เกวียนเล็ก ๆ สวยงามน่ารักเทียมควยวัวหลายตัว แล้วพวกพี่เลี้ยงนางนม
 ก็พาเจ้าหนูไปเที่ยวเล่นควยรถหูกนั้น - ที่โน้นบาง ที่นี้บ้างอย่างสนุกสนานกันทีเดียว ผู้คน
 พากันอุ้มน้องหนูเพราะเจ้าหนูพาดตาเห็นคนมีลูกคางถึง 18 ชั้น แล้วก็ไม่ค่อยจะร้องไห้ แต่
 เจ้าหนูก็ทำเป็นนอนตลอดเวลา เพราะระบบขับถ่ายของเจ้าหนูทำงานอย่างน่าอัศจรรย์
 ผิวพรรณของเจ้าหนูนั้นเล็กก็ดูไม่เหมือนใคร ทั้งนี้ก็เพราะเขาคุคเห่าอุงุ่นมากเกินไป จะ

บอกให้ฟังว่าเจ้าหนูจะไม่ผูกเหล่าแม่แต่หยกตาไม่มีสาเหตุ คือถ้าเขาเกิดขี้ใจไม่สบายรณ
โมโทหรือไม่เป็นสุขขึ้นมา ถ้าเขาคินเร่า ๆ ถ้าเขาร้องไห้แงงหรือร้องกรีก ๆ พี่เลี้ยง
ก็จะเอาเหล่าอุ้งมาให้เขากูก พวกเขาจะปลอบให้เจ้าหนูนิ่ง เจ้าหนูก็จะเงยแล้วร้อง
ตามเดิม

พี่เลี้ยงคนหนึ่งบอกกับฉันพร้อมกับสวดสาบานว่า จากการปฏิบัติความนี้เจ้าหนู
ก็เคยตัวจนเพียงแต่ไคยินเสียงแกวกระทบกันหรือเสียงชวคกระทบแกวเท่านั้น เจ้าหนูก็จะ
สำราญใจราวกับเขาได้เสพสุขบนสวรรค์ทีเดียว ที่นี้ลองหันมากดูนิพพานแห่งกงามยุคของ
ของเจ้าหนูกันบ้าง ตอนเขาตาจะให้เจ้าหนูร้องละก้อ พวกพี่เลี้ยงจะเอามือมาเคาะ
ถวยแกวให้ฟังคอกหน้า หรือไม้ก่เอจกชวคเคาะชวคเหล่าให้เกิดเสียง เจ้าหนูจะหัวเราะ
เอ็กอากและสนุกกับเสียงที่ไคยินนี้ เขาจะร้องอ้อ ๆ อ่า ๆ พลังสายหัวไปมา กำมือแบมือ
แล้วก็นายลมตั้งราวกับเสียงประทัดแตก

วัยรุ่นของกรรกีองทูอา

ระหว่างอายุ 3 ขวบถึง 5 ขวบ การกรรกีองทูอาได้รับการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอน ใ้มีระเบียบวินัยที่ดีและเหมาะสมตามคำสั่งของผู้เป็นบิดา เจ้าหนูใช้เวลาทั้งหมดเหมือน เด็กสามัญธรรมดาทั่วไป นั่นคือ รุกข์กิม กิน แลวนอน รุกข์กิน นอน แลวกิม และ รุกข์กินนอน กิม แลวกิม เจ้าหนูชอบลงนอนคลุกกิน คลุกโคลน จมูกทำเลอะเทอะ หนากากเประเปื้อน ชอบเดินลากรองเท้าจนลึกลงไป ล้อตบแมลงวัน แล้ววิ่งไล่จับผีเสื้อ ทุกหนทุกแห่งที่บิดาของเขาครอบครองอยู่

เจ้าหนูชอบปัสสาวะรดรองเท้าตัวเอง แล้วถ่ายอุจจาระในกางเกง เช็ดน้ำมูก ความแฉะเลื้อย ปล่อยให้หน้ามูกไหลลงไปหน้ามูก เฝ้าย่านไปทุกหนทุกแห่ง เหน่าใส่รองเท้า แล้วยกขึ้นค้ม ชอบเอามืออุ้มท้องที่ใหญ่เหมือนตะกร้า เอาหันเหะลูกข้าง เอามือจุ่มลงไป ในชามมูก เอาแก้วนํ้าราคนหัว เวลานั้นท้องนึ่งนบเบาะ 2 อัน แตกนกองอยู่บนกิน ชอบ เอาถุงเป็ยก ๆ มาสวมหัว เวลากินมูกก็คองกินนํ้าตามไปควย กินขนมแบ่งบึงโดยไม่กิน ขนมมึง ชอบแยกเขี้ยวยิงฟัน ชอบดมเสมหะลงในอ่างนํ้าเสมอ ๆ ผายลมคัง ชอบยืนปัสสาวะ กลางแจ้ง เวลาฝนตกชอบเล่นนํ้าฝน ฝนหนาวได้ แล้วมักคิดว่าตัวเองหิวอยู่เรื่อย พยายาม ทำตัวเป็นคนเรียวร้อย แต่เล่นกับสัตว์เลี้ยงแรง ๆ ทำเป็นพุกไม่ซัด วิ่งไล่จับแม่มูในกอง ฟาง ที่สุนัขประชค มักชอบทำอะไรให้กลับตาลปัตรกับที่คนอื่นเขาทำ ของที่เขาไม่กินแล้ว จะขยำขยี้จนเสียหมด แต่ฉลาดที่จะลวงเอาของที่ตัวเองอยากได้ ชอบกอดจูบแต่ไม่ชอบกอดรัด ชอบกินแต่เนื้อขนมมึงกอน ชอบจับจิ้งหรีดมาร้อยเป็นพวง ชอบจี้ตัวเองแลวกี้หัวเราะคัง ๆ เข้าไปคันถึงก้นครัวเวลาหิว กินทุกอย่างที่ขวางหน้า ท้องบตสวคณคเียนคณเร้า แลวกอน เร้ากจะทงบตสวคณคเียน แลวก้ชอบออกซอมใจ ชอบกินหัวกล่าปลีกินแลวก้ทงเสีงง่าย ชอบจับแมลงวันในถ้วยนม ชอบเค็ดขาแมลงวันเล่น ชอบทำเลอะเทอะทั่วไปหมด ชอบยืน

บ๊กลัก ยิงปืนเด็กเล่นสำคัญกว่าเก่งกว่าคนอื่น ชอบแหวกพุ่มไม้จับลูกนกแต่จับไม่ได้เลย
 สักตัว มีจินตนาการอย่างเด็ก ๆ และชอบทำอะไรให้คนอื่นมาสนใจคน บางครั้งก็ทำโง่ๆ
 ไม่มีเหตุผล จะเอาอะไรก็จะเอาให้ได้ดังใจ ชอบรื้อของเล่นหรือเห็นอะไรก็จับคังหึง
 เพราะอยากรื้ออยากเห็นไปหมด ชนง้างปากมาก ชอบเล่นของเล่นที่มีอยู่แต่ก็เบื่อเร็ว
 ชอบกินอะไรทั้ง ๆ ขวาง ๆ ชอบซุกคินเป็นโพรง คิดว่าเรื่องที่คนอื่นทำไม่ได้ตัวเองทำได้
 ใจร้อนอยากรื้ออยากเห็นไปเสียหมดทุกอย่าง . . .

เจ้าพวกลูกสุนัขที่บิดาของเจ้าหนูเลี้ยงไว้มักกินอาหารในชามอ่าง เจ้าหนูก็รวม
 กับลูกหมาควย เขาชอบกอดลูกหมา มันก็เลยชวนจุมกเขาให้ เจ้าหนูชอบเป่าลูกหมา
 เจ้าลูกหมาพวกนั้นก็เลยเจ้าหนู

แล้วท่านรู้อะไรไหม ? เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดผลตามมาอย่างไร ?
 เจ้าหนูเบาปัญญาชอบเอาไม้ไผ่ที่เลี้ยงตั้งแต่หัวถึงเท้า ที่หน้าทีหลัง เจ้าลาโจ้เอ๋ย
 เพียงตัวเท่านั้น เจ้าหนูก็รู้จักเล่นสปีคนแล้ว แต่ละวัน ๆ ที่เลี้ยงนางนมเหล่านี้จะผูกโบว์
 สวย ๆ ทึคคอกไม่งาม ๆ ผูกผ้าทิ้งชายสวยสด เจ้าหลอมพวกนี้ชอบควัก "ไชนัน" ของ
 เจ้าหนูมาวางไว้ในมือ มองดูเหมือนลูกกลิ้งที่เสื่อมสภาพ แล้วก็จะหัวเราะกันคึกคักเมื่อ
 "ไชนัน" ถึงชั้น คุณเป็นของเล่นที่ทำให้แม่พวกนี้ปลื้มนัก

แม่ที่เลี้ยงคนหนึ่งตั้งชื่อ "ไชนัน" ว่า "เจ้าจ่าปี" อีกคนหนึ่งเรียกว่า "เจ้าโจง"
 อีกคนเรียกว่า "เจ้ากึ่งปะการัง" นางอื่น ๆ เรียกว่า "เจ้าตุ๊กตุ๊ก" บาง "เจ้าจุก" หรือ
 "เจ้าสาวน" บาง "เจ้าปลานอย" บาง "เจ้าจอบ" หรือไม้ก่ "พอพลอยน้ำเอก" "ตุ๊กตุ๊ก"
 "เจ้าหนูแดง" และ "เจ้าสิงห์ไ้่น้ำยา"

"ไชนันของฉันทะยะ" นางหนึ่งกล่าว

"ของฉันทะยะ" อีกนางหนึ่งเถียง

"ฉันทะยะ ! " อีกนางหนึ่งพูดขึ้นมา "ฉันทะยะอะไรเลยเธอ ? ใ้ท่ายเถอะ
 เคี้ยวฉันทะยะมันทั้งเสียเลย"

"อะไรยะ ตักทิ้งเธอ ! " อีกนางหนึ่งโต "แกจะทำให้เขาเจ็บนะยะ"

"ถ้าตักจ่าปีของคุณหนูออกไปแล้ว เขามีกลายเป็นชายไร้ทางไปเธอ"

และแล้ว เพื่อตักปัญหาให้เหมือนเด็กเล็ก ๆ ทั่วไป พวกเจ้าหลอมก็ทำมาด้วยผูก
 เป็นโบว์มีปีกเป็นรูปกิ้งกัณลมของบีร์มาเลสส์สวมเอาไว้รอบ ๆ เจ้าจ่าปีของเจ้าหนู

การก่อกองดูอาได้รับการศึกษาจากนักเทววิทยาเป็นภาษาละตินอย่างไร

นายกร่องดูชิเยร์ผู้มีความชื่นชมเป็นอย่างสูงที่บุตรชายมีสติปัญญาเลิศความที่บุตรชายเล่าเรื่องในการประชันรู้คิดกันวิธีทำความสะอาดตัวเองหลังขับถ่ายในบทกอน เขา กล่าวกับนางพี่เลี้ยงทั้งหลายว่า

"พระเจ้าฟิลลิป กษัตริย์แห่งมาซิโดเนีย ทรงทราบถึงความฉลาดของพระโอรสของพระองค์ คือเด็กชานเคอร์ที่ทรงสามารถบังคับมากได้อย่างคล่องแคล่ว เพราะเจ้ามาซิวันี่แสนพยศ แล้วไม่มีใครเคยกล้าขึ้นขี่มันได้เลย เพราะว่าเจ้านักขี่ม้าทุกคน โคนเจ้ามานี่เตะออกตลก คนหนึ่งโคนที่กานคอ อีกคนหนึ่งโคนที่ขา อีกคนโคนที่หัวกบาล อีกคนโคนที่ขากรรไกร ที่น้อเด็กชานเคอร์เสด็จประพาสสนามมาซึ่งเป็นที่คนชอบไปขี่มาเล่น พระองค์ทรงสังเกตเห็นความทรายของม้าตัวนี้ว่าถ้ามันเห็นเงาของมันเอง มันจะเกิดความกลัว ดังนั้นพระองค์ทรงกระโดดขึ้นขี่หลังมัน แล้วพาวิ่งยอนแสงแดดทำให้เงาม้าวิ่งตามหลังตัวมันเอง ด้วยวิธีการนี้พระองค์ทรงบังคับม้าให้หายพยศแล้วเชื้อฟังพระองค์ได้ พระบิดาของพระองค์ทรงทราบถึงพรสวรรค์ของพระโอรสได้เป็นอย่างดี และได้ทรงสั่งสอนพระโอรส โดยยกเอาอริสโตเติลซึ่งเป็นบรมครูในบรรดานักปราชญ์ทั้งหลายของกรีกมาเป็นหลัก"

"แต่ข้าจะบอกพวกเจ้าถึงความตั้งใจอันแน่วแน่ต่อหน้าพวกเจ้าทั้งหลาย ว่าลูกชายของข้า—การก่อกองทูถานี้ ข้ารู้ว่าเขามีพรสวรรค์ที่ความค้ำวัย ยิ่งไปกว่านั้นก็ยิ่งเห็นว่าสติปัญญาของลูกข้าทั้งหลายแหล่ แฝบยลลิกซิ่งและแจ่มแจ้ง อยู่ในระคับจอมนักปราชญ์ที่เดี๋ยวกเขาได้รับการสั่งสอนอบรมที่ดี นี่แหละข้าจึงอยากจะมอบตัวเขาให้อยู่ในความดูแลของนักปราชญ์ เพื่ออบรมฝึกฝนตามความสามารถของเขา และข้าไม่อยากจะทิ้งเขาไว้ให้อยู่คนเดียว"

ว่าถึงนั้นแล้ว เขาก็สั่งให้ขุนพลไฮโลแฟรน ศาสตราจารย์ทางเทววิทยามาสอน
 บุตรชายที่รักของเขา ท่านผู้เริ่มสอนการร้องกู่อาทังแต่ ก.โก๋ ซ.ไซ้ ให้ท่องจำทั้งคืน
 หนาและถอยหลังเป็นเวลาถึง 5 ปี 3 เดือน คอจากนั้นก็ให้นักเรียนอ่าน เลอ ฟาเซท
 ของโทนาท์ อ่าน อิน ปาราโมลีส ของ เทโอโคเลต และ ฮาลานูส นับเวลาที่สอนนี้อีก
 13 ปี 6 เดือน และ 2 สัปดาห์

หว่าลองหันมาดูเรื่องนี้กันหน่อย ถึงอย่างไรครูก็สอนให้การร้องกู่อาทังเขียนตัว
 หนังสือโกธิค และเขียนหนังสือทุกเล่มยังไม่ไ้เริ่มสอนวิชาที่ลึกซึ้ง และการร้องกู่อาทัง
 ทั้บเครื่องเขียนกลองเบือเริ่ม หนักมากกว่า 7,000 quintaux (เท่ากับ 385,000
 กิโลกรัม) ซึ่งกลองใส่ปากกาขนนกนั้นใหญ่และโตกว่าเสาหินใหญ่ ๆ แห่งแอนนีย์เสียอีก
 ส่วนกะปุกหมึกนั้นเล่า ก็มีสายไซ้เหล็กเส้นมึนหลายเส้นล้ามไว้จุน้ำหมึกได้ถึง ๑ ถึง

ต่อจากนั้นครูก็ให้ลูกศิษย์อ่านเรื่อง De modis significandi ซึ่งมีเซอร์เทนิส ฟาแก็ง โทรกีเทอ กัวเลโอ โดง เลอ โว บิลโลนีโอ เบรอลเล็งกอนตุส และคนอื่น ๆ เป็นผู้เขียนวิจารณ์ การเรียนระยะนี้กินเวลาถึง 18 ปี 11 เดือน การก่อกองทูอาเรียนรูเรื่องนี้ได้อย่างถ่องแท้ พิสูจน์ได้จากว่าเขาท่องจำได้คล่องจากท้ายเรื่องมาหัวเรื่อง

ต่อจากนั้นเขาก็อ่านเรื่อง เลอ ก้อมโปสท์ ซึ่งใช้เวลา 16 ปี 2 เดือน ในตอนนั้นครูของเขาถึงแก่กรรม

เมื่อป็นิ่งพันสี่ร้อยสี่สิบ

เขาผู้นี้จากโลกไปควายคามโรค

หลังจากนั้น การก่อกองทูอา ก็มีครูอีกคนหนึ่ง แก่มากและขมไฮโซลก ๆ ชื่อครูโจเบอแลง บรีเท้ ครูผู้นี้อ่านหนังสืออื่น ๆ ให้เขาฟัง เช่น หนังสือของอูทโทโอ เดมราร์ต เกรซิมม์ เรื่อง เลอคอกทรีนาล เล ปาร์ เล ควิก แอส เลอ ซุปเปลม็องคุม มาร์โมเทรท์ เคมอริบัส อีน เมนชา แซลแวนคิส เซเนกา เคอ กัวกูออร์ วีรทุคิบุส ฮาร์ทีนาลิมุส ปาชา-ว็องทุส กุม คอมเมเนโต และ คอรัม เซกูรา เรื่องงานฉลองและงานอื่น ๆ ท่านองนี้ จากการอ่านหนังสือเหล่านี้ การก่อกองทูอา ก็มีความฉลาดเฉลียวพอ ๆ กับตอนที่เรายังไม่ได้หาครู มาสอนเขานั้นแหละ

การร้องทุกข์ได้รับการศึกษาจากครูคนอื่น ๆ อย่างไร

บิดาของการร้องทุกข์ โคลิ่งเทห์เห็นว่าบุตรชายของเขาว่าเรียนได้ผลดียิ่งเพียงใด และยิ่งใช้เวลาทั้งหมดอยู่กับการศึกษาควย แม้ว่าเขายังไม่ได้ประโยชน์จากการศึกษานี้เลยก็ตาม และที่ร้ายไปกว่านั้นอาจกลายเป็นคนบ้า คนโง่ เพี้ยนลม ๆ แล้ง ๆ ไปเลยก็ได้ เขาจึงปรารภเรื่องนี้กับ คอนฟิลลิป เคส มาเรส ผู้ว่าการรัฐปาเปอลีกอส เขาผู้นี้เข้าใจดีว่าไม่เรียนอะไรเลยเสียดีกว่าจะเรียนหนังสือคาง ๆ มากมายกับครูพรคน เพราะความรู้ของครูพวกนี้ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องโง่ ๆ และความเฉลียวฉลาดของเขาก็แค่กะฉิบกัน ล้วนทำให้คนดี ๆ และจิตใจที่สูงส่งต้องเสื่อมเสีย ทั้งยังทำลายความมั่งคั่งของเขาวัวอีกด้วย

เขากล่าวกับกร็องกุซียเอร์ว่า "มันอย่างนี้แหละนะ ฟังนี่นะ คนหนุ่มสาวสมัยนี้เขาเรียนกันแค่ 2 ปีเท่านั้น นับว่าดีกว่าลูกชายของท่านมาก นอกจากนั้นเขายังวางตัวดีกว่า มีความซื่อตรงกว่า ฟังนะ เขาเป็นอันว่าพวกนี้ฉลาดแหลมคมเหมือนมีเมืองแปรงเขียวละ"

คำกล่าวนี้ทำให้กร็องกุซียเอร์พอกพอใจมาก เขาจึงบัญชาให้ทำตามคำแนะนำนี้

ตอนกลางคืน ขณะรับประทานอาหารทอนก็กอยู่ คอนฟิลลิป เคส มาเรส จึงนำคนรับใช้หนุ่มของเขาจากเมืองวิลกันซีส ชื่อ เออเคมิง มาพบกร็องกุซียเอร์ เด็กหนุ่มหัวฉมเวียนแป้ว แต่งกายรัดกุมเรียบร้อย สะอาดสะอ้าน และซื่อตรงคอหนาที่ตี บุคคลผู้นี้ดูช่างเหมือนเทวดาน้อย ๆ มากกว่าจะเป็นมนุษย์ผู้ชาย

คอนฟิลลิป เคส มาเรส กล่าวกับกร็องกุซียเอร์ "ท่านเห็นเด็กหนุ่มคนนี้ไหม เขาอายุยังไม่ถึง 12 ปีเลย กูสิและท่านจะเห็นว่ามีความแตกต่างระหว่างความรู้ของคน

สติพันเพื่อนที่พบว่าพวกเขาเรื่องเก่าแก่กันคนหนุ่มสาวสมัยนี้อย่างไร"

กร็องกุซียเอร์ พอกพอใจกับคำกล่าวนั้นมาก เขาจึงสั่งให้เด็กรับใช้คนหนึ่งไปหา
เห็นจริงตามคอนฟิลลิปกล่าว

ดังนั้น เออเคมง จึงกล่าวขออนุญาตต่อเจ้านายของคนที่ จะทำการพิสูจน์ให้กร็องกุซียเอร์
ไพล์ระจักษ์ซัค เขาถือหมวกไว้ในมือ ดวงตาคมเข้ม ปากสีแดง ดวงตาคมเข้มเชื่อง
และสายตาจับแน่นอยู่ที่การร้องทูลอย่างสงวนสงัดแบบเด็ก ๆ เขายืนตรงแล้วเริ่มกล่าวสวด
การร้องทูล และยกย่องว่าการร้องทูลมีคุณธรรมและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีเลิศ
เป็นข้อแรก ข้อที่สองคือสวดความรุ่งเรืองของการร้องทูล ข้อที่สามความเป็นผู้มีสติ ข้อที่สี่คือ
มีร่างกายที่แข็งแรง และข้อที่ห้าเขาชักชวนให้การร้องทูลเคารพผู้มีบิดาของตน
ในทุกกรณี เพราะบิดาของเขานั้นได้พยายามอย่างยิ่งที่จะให้เขาได้รับการศึกษาที่ดี หาย
ที่สุดเด็กหนุ่มผู้นี้ได้วิงวอนขอยุ่รับใช้การร้องทูล เพราะขณะนั้นเขาไม่ปรารถนาจะได้ของ
ดีพิเศษอื่นใดเลยนอกเสียจากยินดีจะเป็นชาววงใช้ตามแต่การร้องทูลประสงค์เท่านั้น

ทั้งหมดที่กล่าวนี้ เด็กหนุ่มได้แสดงท่าประกอบไปด้วยอย่างไม่เคอะเขิน การออก
เสียงก็ชัดแจ่มแจ้ง น้ำเสียงก็ใสกระจ่าง ภาษาที่ไพเราะเป็นภาษาละตินที่ถูกต้องเพราะ
ถูกต้อง ดูราวกับว่าเขาจะเป็น กร็องกุซียเอร์ หรือ ซิเชรง หรือไมก็เชลลิลิสต์ กลับชาติมา
เกิดมากกว่าจะเป็นเด็กหนุ่มธรรมดาคนหนึ่งขณะนี้ ทว่าความสามารถทั้งหมดของการร้องทูล
ตอนนี้ก็เขาได้แสร้งให้โฮ ๆ เสียงดังเหมือนแมว แล้วขยับยืนอยู่ในหมวก ทุก
อะไรไม่ออก ใต้แผ่นยลมกลืนเหม็นหึ่ง บิดาของเขาโกรธจัดแทบอยากจะทำกร็องกุซียเอร์
ให้ตายคามือ แต่คอนฟิลลิป เดส์ มาเรส์ ไพล์ปกป้องกร็องกุซียเอร์ไว้ โดยกล่าวคำที่เกี่ยว
แก่พอที่ ๆ ทำให้กร็องกุซียเอร์ ค่อยคลายโทสะลงแล้วสั่งให้คนของเขา นำเงินมาทดแทนกร
ตามสมควร เพื่อจะได้เอาไปซื้อเหล้ากินให้หน้าใจ เสร็จแล้วก็ไม่ต้องมาให้เห็นหน้าอีก

กร็องกุซียเอร์กล่าวว่า "อย่างน้อยที่สุดสำหรับวันนี้ เจ้าของบ้านไม่สูญเสียอะไรเลย
หากเผชิญว่าทาสอยู่เหมือนคนขี่เมฆหายาเป"

ครูโจเนอแล็ง ออกจากคุกหาสันนิบาไปแล้ว เขาไปปรึกษากับกร็องกุซีเยร์ และ
ท่านผู้ว่าการรัฐว่าอยากได้ครูคนใดที่จะมาสอนการร้องทูลอาแทนเขา ทั้งสองได้พิจารณา
ปรึกษากันดีแล้วตกลงเลือกเอา โปโนคราท ผู้ฝึกฝนอบรมเออเตมง แล้วคนทั้งหมดจะเดิน
ทางไปกรุงปารีส เพื่อศึกษาความรู้เด็กหนุ่มสาวของฝรั่งเศสขณะนั้นควรเรียนรู้อะไรบ้าง

การก่อกองทัพอาณานิคมไปปารีส เขาเดินทางด้วยนางมาทัวใหญ่ที่มาอย่างไร
และนางมาปราบแมลงวันตัวเชื่องที่เมืองโบชอย่างไร

ในปีเดียวกันนั้น ฟาโยลส์ กษัตริย์องค์ที่สี่แห่งเมืองนูมีดี ได้ส่งนางมาทัวหนึ่งจาก
ประเทศอาฟริกามาประทานแก่กรุงกูซิเยร์ นางมาทัวนี้ตัวใหญ่โตมโหฬารชนิดที่ไม่เคยมี
ใครเห็นเช่นนี้มาก่อนเลย ท่านกษัตริย์ก็คิดว่าอาฟริกานั้นมีของใหม่ ๆ ส่งมากำนัลเสมอๆ
นางมาทัวนี้ใหญ่เท่ากับช้างหกเชือก หินของมันแต่เป็นนิ้ว ๆ เหมือนมาทรงของพระเจ้า
จูเลียส ซีซาร์ หูของมันห้อยปรกลงมาเหมือนหูตะเมืองล่องเกอค็อก และมีโหนกเล็ก ๆ
ที่ก้น นอกจากนั้นนางมาทัวนี้ยังมีขนสีแดงแซมเหลืองแซม มีสีเทาแซม แต่ที่นอกเหนือไป
กว่านั้นก็คือหางของนางมาทัวนี้ยาวเพราะมันเป็นพวงมโหฬารไม่เล็กและไม่ใหญ่เกินไปกว่า
เสาหินของวิหาร แซงต์มาร์ส ใกล้เมืองลียงแซสเลย ขนแต่ละเส้นของมันก็ยาวจะเล็ก
ไปกว่ารวงข้าวสาลีเท่าไร

เพียงเล่าให้ฟังเท่านั้นท่านก็ตื่นเต้นเสียแล้วใจใหม่ละ ยิ่งก่อนท่านจะตื่นเต้นยิ่งไป
กว่านั้นเสียอีก ถ้ารู้ว่าหางแกะตัวผู้ของเมือง ซีซี นั้นหนักเกินกว่า 30 ปอนด์ แล้วเจ้าลูก
แกะซีเรียมันเล่า เขาคงใจเกวียนเล็กเทียมไว้เพื่อยกมันขึ้น เพราะตัวมันทั้งยาวทั้งหนัก
ท่านไม่มีปัญญาเป็นเจ้าของมันหรอก เจ้าพวกหัวขี้เลื่อยไร้มอง! แกะตัวหนึ่งที่เขานำเอา
มาทางทะเลคงใช้เรือ 3 ลำ ก็ยกองเรือทั้งกองกว่าจะมาถึงเมืองท่าโอลอนน์เมืองท่าลุ่มองคัวส์

พอกรุงกูซิเยร์เห็นนางมาทัวนี้ เขาก็กล่าวว่า

"นี่ละ นางมาทัวนี้จะพาลูกชายข้าไปปารีส และด้วยพระประสงค์ของพระผู้
เป็นเจ้า ทุกอย่างก็จะเรียบร้อย มันช่างประจวบเหมาะเสียนี้กระไร ถ้าไม่ได้เจ้าพวก
สัตว์เหล่านี้ พวกเราก็คงมีชีวิตแบบกระจอก ๆ เป็นแน่"

วันรุ่งขึ้น หลังจากดื่มโค้กได้แล้ว ท่านก็รู้แล้วว่า การที่กองทัพอากาศออกเดินทางพร้อมกับครูโปในคราต และผู้ติดตาม เช่น เออเทมง เด็กวัยสิบของเธอ และเนื่องจากอากาศพลดอโปร่งอบอุ่นดี และนิตาของเธอได้สั่งให้ตั้งรองเท้าบูตที่หน้าศาลาเซม ซึ่งมาแบ่งเรียกมันว่า รองเท้าไอโอโย (รองเท้าทหาร) ให้ลูกชายส่วน การที่กองทัพอากาศและคณะจึงเดินทางไกล มีความสนุกสนานจนกระทั่งถึงออร์เลอองส์ ซึ่งมีบริเวณป่าใหญ่ ยาวถึง 35 ไมล์ กว้างประมาณ 17 ไมล์

ป่าอันอุดมสมบูรณ์เหลือเกิน มีแมลงวันตัวเหลืองและตัวดำนับเป็นศัตรูตัวร้ายของแมงมาลาและมีตัวยู แทนางมาของการที่กองทัพอากาศนั้นตอบโต้การรบกวนอย่างเคียดแค้นทุกครั้งที่มีโอกาสเป็นของมัน นับตั้งแต่พวกมันย่างเหยียบเข้ามาในป่าถึงกลาวนี้ ตัวตอกเข้ามาวิ่งเล่นงานนางมาสะบักหางพริก แล้วการต่อสู้กับตัวตอกนั้นมากกว่าศัตรูเรียบ ตลอดทั้งป่าไปเลย มันโศกทางไปอย่างสุขุม ๆ ทางโน้นที่ทางนี้ที่ ทางนั้นมาทางนั้นมา ความยาวบางความขวางบาง หางของมันโชนกันไม่ลงราวเหมือนเคียวเกี่ยวหญ้า เมื่อไม่มีป่าไม่มีตัวตอกครั้งนี้ก็กลายเป็นทุ่งหญ้า

พอเห็นดังนั้น การที่กองทัพอากาศก็อดใจมาก ออกไม่ไคที่จะอวดคุยโวกับเพื่อน ๆ ว่า "เราเห็นว่าที่ตรงนี้สวยงามมาก (Je trouve beau ce)" ดังนั้นเมืองนี้จึงได้สมญาว่า ลาโบซ (La Beauce)

ตอนอาหารกลางวันทุกคนรู้สึกง่วงเหงาหาวนอน เพื่อเตือนกันให้จำเอาไว้ คราวนี้ทุกวันนี้ สุภาพบุรุษชาวเมืองโบซรับประทานอาหารไปก็ทวไป แล้วยังดมซากได้เท่าไรก็ยั้งคืเท่านั้น

แล้วในที่สุด ทั้งหมดก็เดินทางมาถึงปารีส ในที่นั้นเขาพักแรมสนุกสนานกัน 2-3 วัน ถูกมิตรกับชาวเมือง และถามหาว่าใคร เป็นผู้ เป็นนักปราชญ์ในเมืองนี้บ้าง ตลอดจนเหล่าองุ่นชนิดใดที่ควรดื่มบ้าง

ชาวปารีสต้อนรับการรุกรานของกองทัพอย่างไรและการรุกรานครั้งใหญ่
ของโบสถ์ในเทรอกมาอย่างไร

หลังจากพิกชนหายเหนื่อยแล้ว การรุกรานก็ออกซมเมือง ผู้คนพากันมาดูเขา
ด้วยความชื่นชม ทั้งนี้เพราะชาวปารีสนิยมทั้งคนใจเอาจริงใจสำราญ ทั้งคนไร้ความ
สามารถ รวมทั้งตัวคลกกลางตลาด คนชนชยะ พร้อมควยล่อผู้กระต๊อง คนเล่นพิณกลาง
จัตุรัส ทำให้มีผู้คนมาชุมนุมกันมากกว่าเวลาที่พระเจ้ามาเทศน์เสียอีก ที่น่ารำคาญยิ่งกว่า
นั้นก็คือผู้คนเหล่านั้นพากันเฝ้ามองการรุกรานของเหล่ากองทัพเข้าไปที่วิหารโบสถ์ในเทรอกมา
ซึ่งที่นั่นมีผู้คนลอมรวมคอยดูเขาอยู่ การรุกรานจึงกล่าววว่า

"ฉันคิดว่าเจ้ามาพวกนี้คงอยากให้เราจ่ายค่าต้อนรับและคายนประทุ ที่จริงก็ถูก
ของเขา เอาละ ฉันจะให้เหล่าองุ่นแก่พวกเขา แต่จะให้ควยไธนั้นนะ"

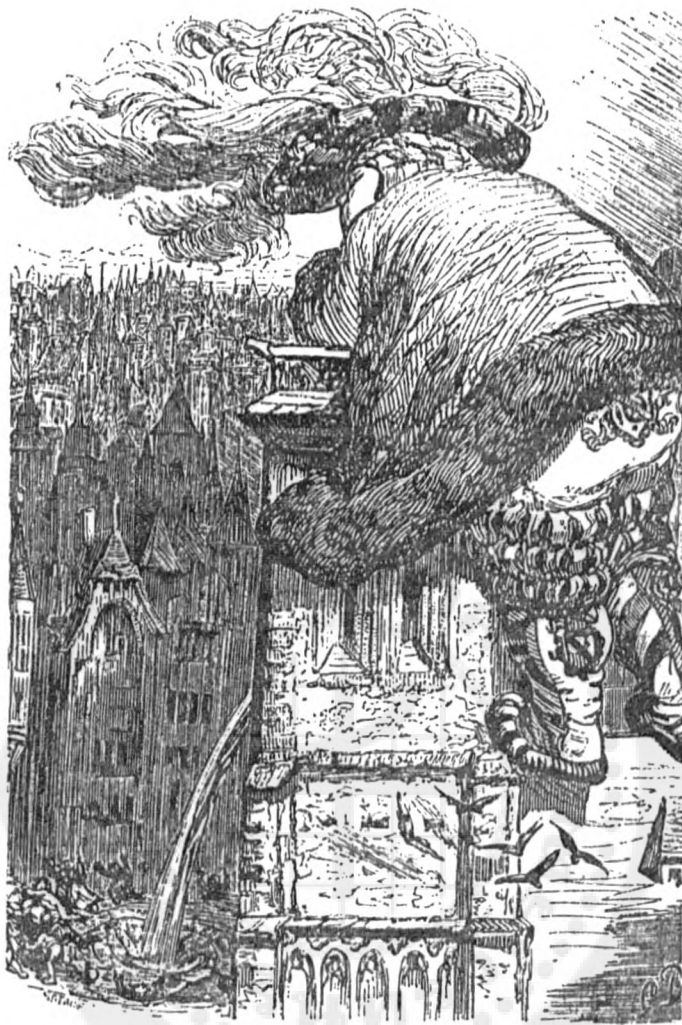
ว่าแล้วก็มึม พลาจปลดกระคุมกางเกงแล้วปลดอัยปัสสาวะออกมาอย่างแรง จน
ท่วมผู้คนจำนวนสองแสนหกหมื่นสี่ร้อยสิบแปดคน ไม่มีผู้หญิงและเด็กเล็ก ๆ

ผู้คนจำนวนหนึ่งหลบไปทันเพราะวิ่งไค่วองไว พวกนี้วิ่งไปถึงเซตมมหาวิทยาลัย
แห่งอิโทรมกาย ทั้งไธทั้งซากเสมหะและหอบทัวโยนควยความเห็ดเห็ดน้อย ร้องไวยวาย
สาปแช่งบ้างก็ควยความโกรธ บางก็ควยความรู้สึกขบขัน "แม่เจ้าไวย พ่อแม่พี่ป้านาอา
เอ๋ย เราโคนอบน้ำฉี่ (nous sommes baignés par ris") และควยเท่ตนเอง
เมืองนี้จึงไค้ชื่อว่า ปารีส (Paris) ซึ่งแต่เดิมมีชื่อว่า เลอแซส (Leucèce) ถึงที่
ศาตราเบงกล่าวไว้ในบทที่ 4 ว่าเป็นคำภาษากรีก แปลว่า สีขาวผ่อง ซึ่งหมายถึงชาวอน
ธันชาวผ่องของสุภาพสตรีในเมืองนั่นเอง

เมื่อได้มีการตั้งชื่อเมืองใหม่เช่นนี้ ผู้คนที่อยู่ ณ ที่นั้นก็พากันสวดสาบานไปตาม
 อารมณ์ รวมทั้งชาวปารีสเองที่มาจากชนต่าง ๆ ล้วนเป็นนักพูดตัวจริง และนักกฎหมายตัวเอ
 และคนช่างจะช่างโอ้อวดซึ่งนับถือ โธอาณินุส เกอ บารว์รองโก ท่านผู้นี้บอกว่าชื่อนี้มาจาก
 ภาษากรีกว่า Parrhesiam แปลว่าภูมิใจที่ไร้พิก

จากนั้นการรื้อถอนก็มากระชั้นชิดใหญ่ ๆ ที่เรียงรายอยู่ที่หอรังโบสถ์โนเทรอกาม
 แลวก็ระดัง มันส่งเสียงไฟเรอะมาก แลวเขาก็เกิดความคิดว่าเอาเขาหน้าระดังเหล่านั้นไป
 บุคคองนางมาของเขาก็คงจะดี เพราะเขาคิดจะหาเนยแข็งที่ทำควมมพะ และปลาเฮอ
 ริงสคบบรทุกหลังนางมากวันส่งไปให้ร็องกูซีเยร์ผู้นี้ก็คิดกันแล้วเขาจึงขนระดังกลับไปที่พัก

ระหว่างนั้นมีพ่อค้าชาวมุสลิมผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งจากซ่งของตวน เกินทางมาถึงเพื่อ
 คัดต่อธุรกิจการค้าสุกร เกิดนึกอยากมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วสารทิศ จึงคิดจะไปลักลอบนำ
 กระจกกลับคืนมา แต่แล้วกลับเล็ดลมความคิด ไม่อาจทำได้เพราะมีใจซื่อตรง แต่ทั้งนี้มิใช่
 เพราะวาระซึ่งนั้นรอนเกินที่จะแบกมาได้ แต่เป็นเพราะมันหนักเกินจะแบกต่างหาก คน
 ผู้มีใจมาจากเมืองบูร์กทรอก เพราะเป็นเพื่อนสนิทของตนเอง

คนทั้งเมืองตกอยู่ในสภาพวุ่นวายใจ ท่านคงเข้าใจคำว่าในเรื่องนี้เป็นธรรมดา
 ที่คนต่างชาติจะต้องแปลกใจในน้ำพระทัยของกษัตริย์ฝรั่งเศส พระองค์มิได้ทรงห้ามปราม
 หรือตำหนิคนเหล่านี้ เพราะความวุ่นวายอย่างนี้มีอยู่กันแล้ววันเล่า เพราะเหตุที่ผู้ซึ่งรู้ว่าความ
 วุ่นวายและความแตกแยกเกิดขึ้นใน ณ ที่ใด จึงสามารถชี้แจงเรื่องราวแก่บรรดาสัปบุรุษ

ในเขตอารามของฉิมไค้ ขอให้ทราบด้วยว่า สถานที่ที่ประชาชนพากันมาชุมนุมในสภาพ
ว่าวุ่นและตระหนกตกใจคือที่แนสส์ ซึ่งปัจจุบันนี้ทั้งหมดสภาพไปแล้ว แต่ในสมัยนั้นเป็นสถานที่
ที่โทคำทำนายของเลขแอส โท้มีการพิจารณาเรื่องราวที่เกิดขึ้น ณ ที่นี้ พร้อมทั้งระบุความ
เสียหายที่ระฆังของโบสถ์ถูกหีบฉวยไปด้วย

หลังจากโท้อภิปรายโต้เถียงกันซึ่งมีทั้งผู้ที่เห็นด้วย และผู้ที่คัดค้านแล้ว ก็ได้สรุป
ความเห็นว่าจะส่งคนที่มียายุและเหมาะสมของคณะไปหาการ์ก้องทูลา เพื่อคำทั้นและ
ชี้แจงถึงความเสียหายอย่างร้ายแรง เมื่อระฆังของโบสถ์สูญหายไปเช่นนี้

แม้มีคำคัดค้านจากกลุ่ม คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยที่เสนอความเห็น ว่า ควรข
นำที่นี้ให้แก่นักสุนทรโวหารมากกว่าจะเป็นปรัชญาโวหาร และผู้ได้รับมอบหมายให้ไปจัดการ
เรื่องนี้ โท้แก่อาจารย์ชาโนทุส เคอ บรากมารโท้ .

ซาโนตุส เกอ ปรากมารโต ไปขอระงับคืนจากการก่อกองทุอาอย่างไร

อาจารย์ซาโนตุส ไฉนทรงจักรพรรดิซซาร์ สวมเสื้อผ้าร่มรุ่มแบบโบราณ
รับประทานขนมและคือน้ำนมคั้นมา เรียบร้อยแล้วก็เดินทางมายังที่พักของการก่อกองทุอา นำหน้า
ด้วยคนสวมหน้ากากผู้คุมแกลงสามคน และตามหลังด้วยคณะครูอีกห้าหรือหกคนทางเงียบ
ขริ่มและแต่งกายซมกซมอม

เมื่อครูโปโนคราคไปพบคนคนนั้น เขากก็ใจที่เห็นคนพวกนี้แปลงกายมาเช่นนั้น และมีความคิดว่าหากคนที่ใส่หน้ากากนั้นเกินความจำเป็น จึงถามว่ามีความประสงค์อะไรจึงได้ปลอมแปลงร่างกายใส่หน้ากากมาเช่นนั้น ก็ได้รับคำตอบว่ามาเพื่อขอระฆังคืน

เมื่อทราบเรื่อง โปโนคราคจึงรีบไปแจ้งข่าวให้การกองกุอาทราบเพื่อจะได้เตรียมตัวพร้อมที่จะให้คำขอ และจัดทำสิ่งควรกระทำไ้ทันที การกองกุอาจึงเรียกประชุมคณะของเขา ซึ่งนอกจากครูโปโนคราคแล้ว ก็ยังได้เชิญฟิโลโตมิ เจ้าพนักงานชาวที่ยิมนาสต์ คนนี้มากับเออเพม และร่วมกันปรึกษาหารืออย่างรวดเร็วว่าควรจะทำอย่างไร ควรจะทขออย่างไร ทุกคนลงความเห็นว่าให้นำคนเหล่านี้ไปยังที่พัก และเชิญให้ดื่มอย่างเพลิดเพลิน เพื่อมีโอกาสดูขอรระฆังคืน และระหว่างที่คนเหล่านั้นกำลังดื่มอย่างสนุกสนาน ก็จะให้เชิญนายอำเภอเมือง อธิการบดีของมหาวิทยาลัย และเจ้าอาวาสให้มาพบการกองกุอา และให้ทำพิธีมอบระฆังเลขที่เคียว ก่อนที่ทานูแทนจะเริ่มเจรจาทำหน้าที่ ถ้าเป็นไ้คั้งนี้ ก็จะไม่มีการทวงถาม จะมีก็แต่คำสรรเสริญเป็นยอเท่านั้น

ครั้นถึงเวลา เมื่อคณะผู้แทนมาถึง ก็มีการแนะนำผู้แทนกับปรัชญาให้เป็นที่รู้จัก และเริ่มทเจรจาพลาถกลางกระแอมไอ

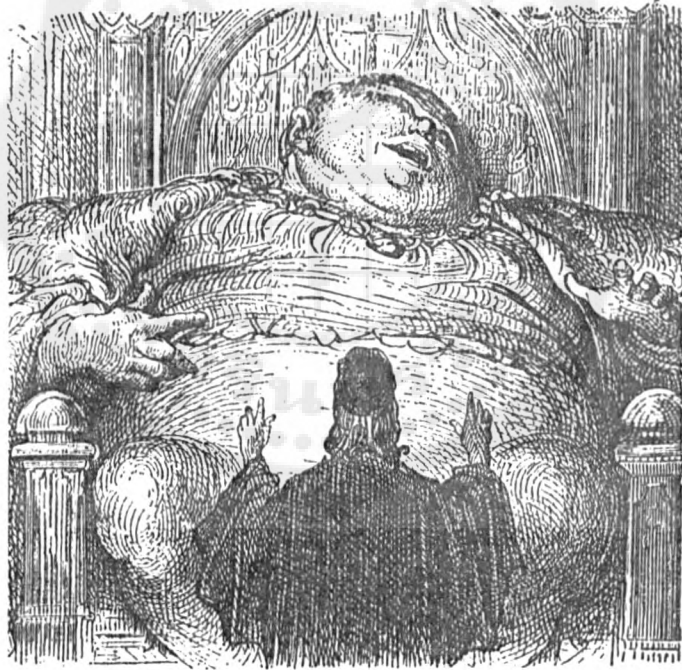
ชาโนตุส เคอ บราคมาร์โค เจรจาขอระฆังคืนจากกรีกองตูอา

" ฮะแอม ฮะแอม ! สวัสตีกริบ สวัสตีทานสุภาพบุรุษ สวัสตีทานสุภาพบุรุษทุกท่าน เรื่องจะเรียบร้อยมากถ้าท่านคืนระฆังของเราให้แก่เรา เรามีความจำเป็นของโชระฆัง เหล่านี้จริง ๆ ฮะแอม ! เออ ความจริงเราเคยปฏิเสธเงินก้อนใหญ่จากชาวเมืองลองเกรอะ ในแคว้นคาออร์ตี และปฏิเสธเงินของชาวเมืองบอร์โคซ์ ในแคว้นบริย์มาแล้ว คนพวกนี้ อยากซื้อระฆังของเรา เพราะทราบว่าทำด้วยโลหะคุณภาพพิเศษที่สามารถขจัดอากาศเลวร้าย ทั้งฝนทั้งพายุที่จะทำความเสียหายให้แก่โรงงานของเรา ความจริงโรงงานเหล่านี้ก็มีโชของเรา ที่เคียวหรอก แคกซ์ โลมเซาทำนองนั้นแหละ เพราะถ้าเราต้องสูญเสียเหล่าองุ่น ก็เท่ากับ สูญเสียทุกอย่างทั้งผลประโยชน์ทั้งอำนาจทางกฎหมาย

ถ้าท่านคืนระฆังให้เราตามคำขอของฉัน มีสัญญาว่าข้าพเจ้าก็จะได้รับรางวัล
ใส่กรอกท่อนยักษ์ถึงหกท่อนและกางเกงขายาวที่จะช่วยให้ขาของข้าพเจ้าขมุกขมูย ถ้า
ท่านไม่ยอมคืนให้ ข้าพเจ้าก็จะไม่รางวัลตามสัญญานี้แหละท่านทั้งหลาย กางเกงหนึ่งชุด
เชียวนะ ก็เหลือเกิน คนฉลาดยอมไม่รังเกียจที่จะได้รับเลย

อืม ! เฮ้ ! กางเกงที่วานั้นไม่มีหรอก ข้าพเจ้ารู้ดีโดยเฉพาะเมื่อเป็นราย
ของข้าพเจ้า ท่านสุภาพบุรุษ ท่านลองคิดดูซิ ข้าพเจ้าเสียเวลามากกว่าสิบแปดวัน ไซ้
สมองเพื่อเตรียมการเจรจากรังนี้ ฉะนั้นขอกล่าวว่า " จงคืนให้แก่ข้าพเจ้า สิ่งที่เป็นของ
ข้าพเจ้า และจงคืนให้แก่พระผู้เป็นเจ้า สิ่งที่เป็นของพระองค์ นี่แหละคือปัญหาของเรื่อง "

ขอสวรรค์ทรงโปรดเกิด ท่านสุภาพบุรุษ ในนามของพระผู้เป็นเจ้า ถ้าท่านประสงค์
จะมารับประทานอาหารค่ำกับข้าพเจ้าที่ห้องรับรอง เราจะเตรียมท้อนรับท่านด้วยอาหาร
อย่างดี ข้าพเจ้าได้เตรียมหมอนและเตรียมเก้าอี้กันอย่างดีไว้ เมื่อมีเก้าอี้ที่ดี การ
เจรจาก็ยอมจะดีด้วย

ฉะนั้นในนามของพระผู้เป็นเจ้า ขอให้ท่านคืนระฆังให้เราเถิด และในนามของ
 คณะของเรา ข้าพเจ้ายินดีมอบหนังสือคำเทศน์ของท่านพระคุณเจ้าแห่งอุทฺธิโน หากสวรรค์
 ทรงโปรด ท่านคงจะยินดีคืนระฆังให้เรา ขอให้ท่านกรุณาคลิกให้รวมคณะแล้วท่านจะได้รับ
 หนังสือคำเทศน์นั้นโดยที่ไม่ต้องจ่ายอะไรเลย

ท่านสุภาพบุรุษ ไค้โปรดเถิด คืนระฆังให้เรา ระฆังเป็นสมบัติของบ้านนี้เมืองนี้
 ทุกคนจำเป็นต้องอาศัยใช้ระฆังนี้ ถ้ามารของท่านเห็นว่าระฆังนี้เป็นของดี คณะของเราเห็นว่า
 เป็นของดีเช่นเดียวกัน คณะของเราได้เปรียบเทียบกับส้วมที่เข้าใช้บรรทุกของหนัก
 แล้วก็เลยเป็นไปเหมือนส้วม ๆ นั้น ขอความน้ข้าพเจ้าจำไม่ได้แล้วว่ามีมาจากบทสวดตอน
 ไค้ทั้ง ๆ ที่จึกไว้ในสมุดบันทึก และนี่แหละคือคำคัดค้านที่ไม่มีใครไค้ให้ชนะไค้เหมือนฮาซิลล์
 เฮอ .. เฮอ .. เฮอ .. เฮอ ..

นี่แหละที่ข้าพเจ้าต้องอธิบายให้เข้าใจว่าท่านต้องคืนระฆังให้เรา ในส่วนตัวข้าพเจ้า
 มีความเห็นว่า ระฆังทุกใบเป็นระฆังก็เมื่อส่งเสียงแห่งห่างในหอรฆัง เสียงแห่งห่าง
 เกิดขึ้นไค้ก็เพราะมีการตีระฆังให้สมกับที่เป็นระฆัง แค่ว่ากรุงปารีสก็มีระฆัง ฉะนั้นก็สรุป
 เรื่องไค้ว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น (ความเห็นนี้ไค้ไค้ให้ความหมายไค้ ๆ เลย) ฮะ ฮะ ฮะ
 พูดอย่างนี้แหละ ขออภิปรายของข้าพเจ้าอยู่ในแบบที่สามของรูปที่หนึ่ง ประเภทวิอิหรือ
 ประเภทอื่น ๆ ในใจของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าคิดว่าไค้ทำหน้าที่อย่างไค้อย่างมหัสจรรย์แล้ว และ
 ขณะนี้ข้าพเจ้าไม่ขอทำอย่างอื่นนอกจากขอจนถึงสิ่งที่ยากไค้ คือ เหล่าอุงุ่นอย่างไค้ เติงนุ่น ๆ
 เถาฉิ่งอุงุ่น ๆ อาหารอย่างไค้และมาก ๆ นั้นะ ท่านสุภาพบุรุษ ไค้โปรดเถิด ในนามของพระ
 บิศา พระบุตร และพระจิต อาเมน ขอให้ท่านคืนระฆังให้เราเถิด พระผู้เป็นเจ้าจะคุ้ม
 ครองท่านในพินัยและแม่พระผู้บริสุทธิ์ผู้สถิตยอยู่ชั่วกาลนานก็จะช่วยปกป้องท่านควยเช่นกัน
 อาเมน ฮะแอม ฮะแอม ฮะแอม

อย่างไรก็ตาม นี่คือการจริงแท้ปราศจากข้อสงสัยไค้ ๆ เมืองที่ปราศจากระฆัง
 ย่อมเหมือนคนตาบอดที่ปราศจากไม้เท้าทาง หรือเหมือนลาที่ปราศจากอาน หรือวัวที่
 ปราศจากกระดิ่ง คราวนี้เท่าที่ท่านยังไม่คืนระฆังให้เรา เรายังจะร้องทูลหลังท่านเหมือน

คนตามอกที่ทำไมนำทางหาย เหมือนลาที่ร้องครวญครางเพราะไม่มีอาหารบดหลัง เหมือนวัว
ที่ส่งเสียง มอ มอ เพราะไม่มีกระตัง ...

ชายแปลกหน้าที่เชี่ยวชาญภาษาละติน อาศัยอยู่ใกล้ ๆ โรงพยาบาลกลางโตเกียว
ไว้ครั้งหนึ่งมานานแล้ว โดยอ้างอำนาจของคาปองนุส (ฮาว ! ซัพเจ้าพุดมิดไปที่จริงคือ
บ็องคานุส กวีพระ) ผู้ซึ่งปรารถนาจะให้ระฆังเหล่านี้เป็นชนก และให้ไม้ตีเป็นพวงหาง
สุนัขจิ้งจอก เพราะว่ามันทำให้เกิดโรคเรื้อรังในสมอง เมื่อเขาประพันธ์โคลงหลายรูปแบบ
แต่อะไรที่อะไรนักก็ไม่รู้เขากลับถูกประณามว่าเป็นคนนอกศาสนา เราะเองที่ปั้นเขาเหมือน
ขี้ผึ้ง และผู้ให้การเป็นพยานซึกไม่ยอมพูดอะไรเลยสักคำ ! "

ท่านักเทววิทยารับเสื่อผ้าและมีคึกกับคนอาจารย์ชอว์บอนอย่างไร

ท่านักเทววิทยายุคยังไม่ทันจบ โปโนคราทและเออเจมง ก็ปล่อยหัวร่อกึกใหญ่ แสบจะซาคใจตาย ไม่น่ามากไม่น้อยไปกว่าเหมือนเมื่อครั้งคราวสซุส เห็นลาภินคนฉักหนาม และเหมือนเมื่อครั้งพิเลมง เห็นลาภินผลมะเคื่อที่เตรียมไว้สำหรับอาหารค่ำ ทั้งสองขบขันและหัวร่อจนแสบจะซาคใจตายเช่นกัน ขณะนั้นท่านอาจารย์ซาโนคุสก็พลอยขบขันด้วย ต่างก็หัวร่อจนน้ำพุ่น้ำค่าน้ำมูกไหลนองหนานองตาไปหมด

เมื่อการหัวร่อยุติแล้ว การก่อกองดูจึงปรึกษากับผู้คนของเขาว่าควรจะทำอย่างไรต่อไป โปโนคราทออกความเห็นว่าการให้ทานสุนทรവാจาผู้นี้คุ้มเกล้าอีก เพราะเขาช่วยให้เวลาผ่านไปอย่างเพลิดเพลิน ทำให้ได้หัวร่ออย่างสนุกสนานมากกว่าคนอื่น แล้วก็ควรมอบไส้กรอกยักษ์ที่เขาเคยคุยไว้สักสิบหอน พร้อมควยกางเกงหนึ่งชุด ไม่แนบสามร้อยแผ่น เหล้าองุ่นยี่สิบห้าถึงใหญ่ เคียงพร้อมที่นอนขนห่านหนาสามชั้น และภาชนะใบใหญ่ ๆ สำหรับบรรจุน้ำอาหารปริมาณมาก ๆ ซึ่งเขาเคยบอกว่าเป็นของจำเป็นสำหรับเขาเมื่อเขาเข้าสู่วัชชรา

ดังนั้น จึงมีการจัดของคังกล่าวครบมาทุกสิ่งทุกอย่าง แต่การร้องทูลอาวิคกาวจะ หากางเกงขนาดเหมาะสมสำหรับ ชาโนตุสได้ไม่ทันเวลา และสงสัยว่าจะหาแบบใหม่จึงจะ เหมาะกับเขา ควรจะหาชนิดเชือกผูก เปิดทางกันซึ่งสะดวกสำหรับถอดออกไปทำธุระทุกซั หนักได้ง่าย ๆ หรือชนิดเปิดหน้าเพื่อบรรเทาทุกข์เบาได้ หรือชนิดหนาสำหรับช่วยทำให้ท้อง อบอุ่น หรือชนิดบางเพื่อไว้สำหรับใส่ฉับในชนสัตว์ แล้วให้คนชนไม้มาให้ พวกอาจารย์ ช่วยขนไม้สกรอกและถวษาม ส่วนชาโนตุสเองบอกว่าเขาจะขนเสื้อผ้าไปเอง

หนึ่งในบรรดาอาจารย์เหล่านั้นชื่อ ซุสซ์ โบกุยี่ คำนว่ ถ้าเขาทำเช่นนั้นจะแสดง ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี ไม่เหมาะสมกับที่เป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับศาสนา และจึงแนะนำให้ มอบผ้าที่นั่นแก่พวกเขาคนใดคนหนึ่ง

"เฮ้ ท่านช่างใจจริง ชาโนตุสกล่าว " ที่พูดมานี้ไม่ถูกต้องตามแบบแผนเลย และที่แนะนำนั้นะ ไฉนประโยชน์อะไรกัน ?

" เพราะสงสัย และต้องการให้ทำอย่างถูกต้อง "

" ฉันไม่ตามความเห็นท่าน " ชาโนตุสพูด " ใจบรมเลย ทำอะไรให้ถูกต้อง นี่มัน เรื่องของฉันนะ ฉันจะทำอย่างไร ก็เรื่องของฉัน "

ว่าแล้ว ชาโนตุสก็แอบทำอย่างที่ถูก เหมือนที่ปาเคอแล็ง (กัวละครในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 15 - หมายความที่ซื้อผ้าโดยไม่จ่ายเงิน) เคยแอบทำ คือเขาลงมือทวงกางเกง และใส่สกรอกตามที่คณาจารย์ขอรับอนันต์สัญญาไว้ว่าจะให้แต่แล้วก็ไม่ได้ทำตามสัญญา ทั้งนี้ เพราะเป็นที่ทราบว่าเขาได้รับของจากการร้องทูลแล้ว ชาโนตุสก็คิดว่าของที่ได้รับเป็น การได้มาเปล่า ๆ เป็นความกรุณาของการร้องทูล จึงไม่เป็นเหตุให้มีการยกเลิกสัญญา อย่างไม่รู้ตามที่ชาโนตุสก็ได้รับคำทวงว่าขอให้เขาเป็นคนมีเหตุผล และเขาจะไม่ได้รับอะไร อีกเลย

" เหตุผลนะรี " ชาโนตุสถาม ไม่ต้องมาพูดถึงเหตุผลหรอก พวกแกมันคนทรยศ คนเลวแท้ ๆ ในโลกนี้ไม่มีใครเลวร้ายเท่าพวกแกอีกแล้ว ฉันรู้นะ อย่านมาเสแสร้งแกล้งทำ

ตัวเป็นคนซาเบ่ต่อหน้าคนซาเบ่จริง ๆ เลย ฉันขอคุยกับพวกแกะใต้ท้ายซี ฉันจะ
กราบทูลพระราชวาทักแก่ใช้อำนาจในที่ทำการทุจริตอย่างร้ายกาจ คอยคุกคาม
ว่าฉันจะร้ายไต่แต่ไต่หน้าพระองค์จะไม่ลงโทษเผาพวกแกทั้งเป็นเหมือนคนเลว ๆ คนทรยศ
คนนอกศาสนา คนลอลวง ศัตรูของพระผู้เป็นเจ้าศัตรูต่อศีลธรรม "

เมื่อไต่ฟังเช่นนั้น ฝ่ายตรงกันข้ามจึงอ้างความทักหมายมาโจมตีซาโนตุส ฝ่าย
ซาโนตุสก็จัดการฟ้องร้องคนพวกนี้ต่อศาลเช่นกัน สรุปความไต่ว่าศาลรับคดีนี้ไว้ แต่ยังมี
ไต่ลงมือพิจารณา ส่วนชาวคณะซอร์บอนนั้ก็กังวลใจว่าจะยังไม่ไต่ทอมอย่างไต่ จะรอน
กว่าจะมีคำสั่งศาลออกมาเป็นทางการ

เมื่อไต่ใจเช่นนั้น เขาก็พากันรออยู่ด้วยความวิตกกังวล เพราะศาลยังมีไต่พิจารณา
เรื่องราวทั้งหมด คำสั่งศาลกว่าจะตกลงมากไต่เมื่อหน้าฟ้าใหม่ ซึ่งหมายความว่าจะไม่
คำสั่งออกมาเลย ก็อย่างที่ท่านผู้อ่านคงทราบแล้วว่า คนพวกนี้มักทำอะไรเกินกฎธรรมชาคี
และทำคานกับกฎหมายของตนเอง กฎหมายของเมืองปารีสนั้นมีอยู่ว่าพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น
สามารถกระทำการไต่ ๆ ก็ไต่อย่างไม่มีซีคจำกัด ส่วนกฎธรรมชาคีนั้นไม่อาจกระทำสิ่งไต่
ไต่เป็นอมตะไต่ เพราะธรรมชาคีมีกำหนดวันเวลาที่สิ้นสุดของทุกสิ่งทีธรรมชาคีสร้างขึ้น
อย่างไรก็ตามคนพวกนี้สร้างความวุ่นวาย สร้างคคีที่ขี้เขื่อไม่จบสิ้น การกระทำของเขา
เป็นการสนับสนุนวาทาของซีลิ่ง ชาวลาเซ เทโมเนียง นักปราชญ์กรีกแห่งสปาร์ตา ที่
กล่าวไว้ทีนครเคลปว่า "ความทุกข์เป็นของคคีศาล และผู้ฟ้องร้องก็เป็นผู้ทุกข์ เพราะ
เขาไต่ทำให้ชีวิตจบสิ้นลง แทนที่จะทำให้การเรียกร่องสิทธิสำเร็จลงไต่"

การศึกษาของการก่อกองทูอาตามระบอบการสอนของอาจารย์จากซอร์บอนน์

เหตุการณ์วันแรกผ่านไปเรียบร้อยแล้ว ระวังก็ไต่กลับเข้าที่เดิม คั้งนั้นด้วย ความสำนึกในความซื่อตรงของการก่อกองทูอา ชาวกรุงปารีสจึงพากันเสนอการทักขณรับคุณแล และเลี้ยงดูการก่อกองทูอาอย่างก็ตามที่เขาจะพอใจ ซึ่งการก่อกองทูอา ก็ยินดีรับและได้รับเชิญ ให้ไปพำนักอยู่ที่บรีเวณปาแห่งบิแอร์ ซึ่งผู้เขียนคิดว่าปัจจุบันนี้คงไม่มีแล้ว

จากนั้น การก่อกองทูอา ก็แจ้งว่าเขาปรารถนาที่จะศึกษาเล่าเรียนในความดูแลของ โปโนคราท ท่านผู้จึงเริ่มต้นการสอน โดยสั่งให้การก่อกองทูอาปฏิบัติตนอย่างเคย เพื่อจะ ได้ทราบว่าครูคนเดิมของเขาใช้วิธีการสอนอย่างไร ทั้งที่ใช้เวลามากมายแต่กลับทำให้ การก่อกองทูอา กลายเป็นคนโง่เขลาเบาปัญญาและไม่มีความรู้เลย

การก่อกองทูอาปล่อยให้เวลาล่วงเลยไป โดยจะตื่นนอนก็ต่อเมื่อถึงเวลาแปดหรือ เก้าโมงเช้า ไม่ว่าจะสว่างหรือยังมีที่อยู่ ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่าครูเก่าของเขาเคยบอก

เขาโดยอ้างคำกล่าวของกวีที่ว่า "ไม่มีประโยชน์ใดที่จะคืนชนกชนแสงสว่าง" (จากบท PSAUME 127 ซึ่งนำมาใช้อย่างบิดเบือนความหมาย)

ต่อมา เขาก็นั่งลงถึงเลือกพลิกตัวไปมาบนที่นอนต่อไปอีกสักพักหนึ่ง เพื่อให้รู้สึกสบายทั้งกายใจและรู้สึกเลือกกลมเค็นสะทวักเป็นปกติ แล้วจึงลุกขึ้นแต่งตัวเลือกเสื้อผ้าตามฤดูกาล แต่มักจะชอบเสื้อชุดมาชนสัตว์หน้าตากแต่งกายชนสุนัขจึงจอก หัวผมก้วยหัวพระ - อาจารย์คณินวมอทั้งห้า ทั้งนี้เพราะที่เลี้ยงหรือครูของเขาบอกว่าการอาบน้ำ ล้างหน้า หัวผม เป็นการเสียเวลาสำหรับโลกในสมัยนี้

จากนั้นก็มีการล้างปากล้างคอ หรือหา หรือซักเสมหะหรือโอ จาม สิ้งน้ำมูก จนน้ำหน้าคาคาไหล ตามด้วยการรับประทานอาหารเพื่อรับโภชนาการที่ดีขึ้น อาหารที่รับประทานก็ได้แก่ เครื่องในวัวทอด เนื้อย่าง หมูแฉม เนื้อพะยอม และซุ้ชน สำหรับอาหารมื้อเช้า ครูโม่โนคราท่าหนัการักองทูลว่า เมื่อคืนนอนใหม่ ๆ เช่นนี้ยังไม่ควรรับประทานอาหารเช้า ควรเริ่มด้วยการออกกำลังกายเสียก่อนเล็กน้อย การรักองทูลจึงทอว่า

"อะไรกัน ฌนออกกำลังกายยังไม่พออีกหรือ กอนลุกจากที่นอน ฌนก็กลิ้งตัวไปมาคั่งทกใจครอมแล้ว ยังไม่พออีกหรือ ทานสันตปาปาลอเล็กของค้ ก็ทรงปฏิบัติอย่างนี้ ความค้ำแนะนำของนายแพทย์ชาวยิวของพระองค์ จึงทรงมีพระชนม์มัยยาว เป็นที่รียาของผู้นคนที่ไม่ชอบพระองค์ ครูชคแรกของฌนเคยสนโวว่า อาหารเขาทำให้ความจำดี และควยเหตุนี้ เขาจึงค้มเหลาเสียกอน ฌนเองก็เห็นค้ควย และรับประทานอาหารเช้า นอกจากนั้นครู คูบิล ซึ่งสอมไตที่หนึ่งเมื่อค้กษาระคัมปริญญาศรีที่กรุงปารีส ก็บอกฌนว่า การวิ่งเร็ว ๆ นั้นไม่ได้ประโยชน์อะไร แต่ควรจะออกวิ่งแค่เช้าครู เช่นเดียวกับการค้มมาก ๆ ค้มแล้วค้มอก เหมือนเบ้ค้กนตลอดเวลากูหรือกว่าไม่ใช่เป็นการค้อย่างแน่นอนสำหรับสุขภาพมนุษย์ แต่ทว่า ค้มแค่เช้าวันค้แ่น เหมือนค้ก้ที่มีค้ค้กลอนกล่าวไว้ว่า

" ค้นแค่เช้ามิใช่สุขี เสพยสุราสค้เริ่มแต่เช้า เขา "

หลังจากรับประทานอาหารเขาเรียบร้อยแล้ว การก็องทูอายุไปโบสถ์ ผู้คนของเขาทยอยทะกร้าใบใหญ่ไปให้ ภายในบรรจุนั่งสี่สำหรับสวนมนต์หนักอึ้ง คอนข้างมอมแมมใส่หมวกปีกเรียบรอย อีกทั้งหนึ่งแผนจาริกนำหนักถึงสิบเอ็ดแก๊งโตส์กับหกปอนด์ (1 แก๊งตอล = 100 ปอนด์) ที่โบสถ์ การก็องทูอายุได้ฟังพิธีสวดมิชชาถึงยี่สิบหกหรือสามสิบครั้ง เมื่อถึงเวลาพระผู้นำสวดก็มาถึง ท่านสวมเสื้อคลุมตัวใหญ่มองดูเหมือนนกกระตัว ระวังกลิ่นปากคว่น้ำยาเขาเหลาองุ่น ท่านเริ่มสวดพร้อมกับการก็องทูอายุ สวดตามแบบฉบับอย่างระมัดระวังทุกถ้อยคำมิได้มีตกหล่น

เมื่อออกจากโบสถ์ มีผู้คนนำสายประจำสำหรับใช้ในการสวดมนต์จากโบสถ์แห่งศโตลคมาให้ บรรทุกมาบนรถเทียมวัว สายประจำนี้ใหญ่มากเมื่อประจำแต่ละเม็ดโตขนาดหมวกหรือหัวคน จากนั้นเขาก็ออกเงินทางไปเยี่ยมหรือชมตามอาศรมพิพิธภัณฑหรือสวน กล่าวกันว่าถึงสิบหกแห่ง

ต่อมาเขาก็กลับไปเรียนหนังสืออีกครั้งชั่วโมงที่แสนทรมาณ ดวงตาจับจ้องอยู่ที่หนังสือ แต่ใจนั้นกลับแล่นไปอยู่ที่โรงครัว ตามที่นักเขียนในสมัยนั้นบรรยายไว้ (ความจริง

การเรียนรู้ในสมัยนั้นใช้เวลา 10-15 ชั่วโมงต่อวัน)

หลังจากไปห้องนำปล่อยทุกข์เบาเรียบร้อยแล้ว เขาก็เริ่มรับประทานอาหารกลางวัน โดยเหตุที่เขาต้องใช้เวลาในการเรียนน้อย จึงต้องเริ่มต้นด้วยรับประทานนมผสม สักสองสามโหลชั่น ท่อควยดินวัชรมควัน ไข่ปลาประเภทปลาคาเวียร์ ไส้กรอกและอาหารอื่น ๆ ก่อนดื่มเหล้าองุ่น ระหว่างนั้นบริวารของเขาสี่คนคอยป้อนมีดตาคีใส่ปากเขาตลอดเวลา ต่อมาเขาก็ลงมือดื่มเหล้าองุ่นขาวปริมาณมหาศาลเพื่อเป็นการแก้เลี่ยน แล้วจึงเริ่มรับประทานอาหารตามฤดูกาล เช่น อาหารจำพวกเนื้อต่าง ๆ ตามชอบ และจะหยุดรับประทานก็ต่อเมื่อหนังท้องถึง แต่สำหรับเรื่องคัมภีร์ไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ เขามองว่าหลักเกณฑ์และกำลังของการคัมภีร์ใหญ่ที่ขอบรองเท้าของผู้ดื่ม ถ้าพองขึ้นมากครั้งพูด นั่นคือพลังการคัมภีร์ของบุคคลนั้น

โปโนคราตอรวมการก่อกองตุลาให้มีระเบียบแบบแผน
และไม่ยอมให้เสียเวลาเลยแม้แต่น้อยได้อย่างไร

โปโนคราตอประนามวิธีดำเนินชีวิตของการก่อกองตุลาว่าเป็นชีวิตที่เลวชั่วร้าย เพื่อ
ขจัดความชั่วและนำทางที่ดีและถูกต้องมาสู่ศิษย์ของเขา เขาจึงจัดหาแพทย์ผู้หนึ่งมาช่วย
เยียวยา โดยใช้ยาที่ทำด้วยพืชพิเศษ เป็นเครื่องชำระล้างอุปนิสัยและความประพฤติเหลว
แหลกชั่วร้ายทั้งหลายออกจากสมองของการก่อกองตุลา การรักษาโดยวิธีนี้ทำพร้อมกับอาศัย
พิธีกรรมทางศาสนา จึงทำให้การก่อกองตุลาลืมทุกสิ่งทุกอย่างที่เคยศึกษามาจากครูคนเก่า ๆ
ของเขาจนสิ้นเชิง เปรียบเหมือนท่อนที่มิใช่ ปฏิบัติก่อกองศิษย์ของเขาซึ่งเคยชินกับการ
สอนแบบเก่า ๆ ของครูคนแรกที่สอนเขามา

ดังนั้น ทั่วยุทธวิธีให้การศึกษาตามแบบของโปโนคราค การรื้อถอนก็ไม่ได้เสียเวลาเปล่าประโยชน์เลยในวันหนึ่ง ๆ ครูได้เชื่อเชิดสหายของเขาที่เป็นนักปราชญ์มารวมวงและช่วยกันเสริมสร้างสติปัญญา และความใฝ่รู้อื่น ๆ แก่การรื้อถอน และยังช่วยให้การศึกษาที่มีค่าควรแก่การเรียนอีกด้วย ทั้งนี้เพราะเขาได้ใช้เวลาทั้งหมดในการศึกษาหาความรู้ที่จำเป็นประโยชน์ เขาคำนวณประมาณดีดี ขณะที่พี่เลี้ยงอาบน้ำแก่ตัวให้ เขาอยู่บนที่นอนอันพระกัมภีร์ให้ทั้งสองสามหน้า คนอ่านชื่ออานายอศตเป็นชาวเมืองบาสเซ่ เขาอ่านด้วยเสียงอันกังฉัดเจนนทุกถ้อยคำจุดประสงค์และหัวข้อของบทเรียนนี้ ส่วนใหญ่ก็เพื่อแสดงความเคารพบูชาและสวภณทอชวณพระผู้เป็นเจ้า และเพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่และการปฏิบัติอันน่าอัศจรรย์ของพระองค์

ต่อมาครูก็จะกล่าวซ้ำข้อความที่เขาได้ฟังจนเขามิได้ พร้อมทั้งอธิบายความหมายที่ซับซ้อนและยุ่งยาก มีการศึกษาสภาพของท้องฟ้า เพื่อความมีสภาพเช่นเดียวกับที่โคสังเกตเห็นเมื่อวันก่อนหรือไม่ และดูควยวาทังดวงอาทิตย์และดวงจันทร์โคจรอยู่ในเส้นแนวโคจรวันนั้น

ต่อจากนั้นการรื้อถอนก็จัดแจงแก่ตัว หวีมม พรหมน้ำหอม พลังก็ฟังการทบทวนบทเรียนของวันก่อนที่ผู้ช่วยสรุปทบทวนให้ ตัวเขาเองก็ท่องจำบทเรียนนั้น และทำภาคปฏิบัติบ้างในบางโอกาส ทั้งนี้บางครั้งบางคราวเขาใช้เวลาถึง 2-3 ชั่วโมงในการอ่านแต่โดยปกติแล้วจะยุติการเรียนนี้ เมื่อแต่งตัวเสร็จเรียบร้อยแล้ว

หลังจากใช้เวลาเพื่อการเรียนการอ่านแล้ว เขาก็จะไปเล่นลูกหนังหรือบางทีก็ออกไปตามทุ่งนา เล่นโยนลูกบอล หรือตีลูกหนัง เป็นการออกกำลังกายหลังจากออกกำลังกายทางจิตและสมองแล้ว การเล่นทุกชนิดเป็นไปโดยอิสระเสรี เขาจะเล่นต่อไปเท่าที่เขาพอใจ และจะหยุดเล่นก็เมื่อเหงื่อท่วมกายหรือรู้สึกเหนื่อย จากนั้นเขาจะเช็ดเหงื่อจนแห้ง เปลี่ยนเสื้อผ้าในแล้วออกเดินเล่นช้า ๆ และไปคว้าอาหารพริ้มหรือยัง ในระหว่างคอยอาหารเช้า การรื้อถอนก็ของบทเรียนที่จำได้ เขาออกเสียงใจคิดเจนนและโพเราะคี

และแล้วเวลาเจ้าแห่งโศภะก็มาถึง เป็นเวลาที่จะเข้านั่งโต๊ะรับประทานอาหาร
 ใต้แล้ว เมื่อเริ่มลงมือรับประทานอาหารก็มีคนมาอ่านเรื่องการเผชิญชีวิตที่สนุกสนานให้ฟังจน
 กระทั่งถึงเวลาที่มึนเหล้าองุ่น แต่เขาารู้สึกว่าเรื่องยังสนุกอยู่ก็ให้อ่านต่อไป หรือมีฉนั้น
 ก็ให้สนทนากันอย่างสนุกสนาน ในตอนแรก ๆ ก็มีการพูดถึงคุณธรรม ถึงทรัพย์สินหรือไม่
 ก็พูดถึงเรื่องอาหารการกินที่เป็นประโยชน์ อาหารสตามธรรมชาติซึ่งได้แก่ ขนมปัง เหล้า
 องุ่น น้ำ เกลือ เนื้อสัตว์ ปลา ผลไม้ พืชผักผลไม้ ตลอดจนการปรุงอาหารเหล่านี้ ต่อ
 มากใช้เวลาอีกเล็กน้อยอ่านบทความของนักปราชญ์โรมัน เช่น ปลีน อารีเน ฯลฯ ในการ
 เรียนเช่นนี้เพื่อให้ได้ผลแน่นอนจนกว่าเป็นจะต้องเอาหนังสือมาเปิดดูเลย การร้องทูลสามารถ
 จดจำสิ่งที่กล่าวมาในใจอย่างดี วิธีเรียนแบบนี้มันว่าเป็นวิธีเดียวกับบรรดาแพทย์กว่าครึ่งคน
 จำนวนที่ได้ศึกษามาแล้ว หลังจากได้ทบทวนบทเรียนที่เรียนมาเมื่อตอนเช้าแล้ว และปิด
 รายการอาหารเขาควยผลไม้กวน เขาก็ทำความสะอาดพื้นควยไม้ขัดพื้น ล้างมือล้างตา
 ควยน้ำเย็น และสวดมนต์ 2-3 บท เพื่อสรรเสริญพระผู้เป็นเจ้าในความยิ่งใหญ่และพระ
 เมตตาของพระองค์

เสร็จแล้ว ก็นำเขาไปออกมา แก่ทว่ามีใช้เพื่อการพนันหากแก่นำมาเพื่อศึกษา
 การวางตนและมารยาทในสังคมรอยแปดพันประการ ตลอดจนการคิดค้นใหม่ ๆ ตามแนว
 ทางคณิตศาสตร์ทั้งสิ้น การเรียนโดยวิธีนี้ก่อให้เกิดความชื่นชมในวิชาที่เกี่ยวกับตัวเลข
 หลังอาหารกลางวันและอาหารค่ำทุกวัน เขาก็มักจะใช้เวลากับการเล่นลูกเต๋าหรือเล่นไพ่
 อย่างสนุกสนาน ควยเทศน์เองจึงทำให้เขามีความรู้ทั้งคานทฤษฎีและคานปฏิบัติเป็นอย่างดี
 จนกระทั่งหันสตาลชาวอังกฤษเขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้มากมายยอมรับว่าไม่มีผู้ใดทาบ
 การร้องทูลมาได้ นอกจากปราชญ์ชาวเยอรมัน

นอกจากวิชานี้แล้ว ก็ยังต้องศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์แขนงอื่นที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์
 อีก เช่น เรขาคณิต คณิตศาสตร์และดนตรี ทั้งนี้ในระหว่างที่รอให้อาหารที่รับประทานเข้า
 ไปย่อยดีแล้ว ก็มีการเล่นดนตรีชนิดต่าง ๆ หรือเขียนรูปเรขาคณิต หรือวางทักศึกษากฎ
 คณิตศาสตร์ต่าง ๆ จากนั้นก็อาจมีการร้องเพลงตามจังหวะดนตรีประมาณ 4 - 5 ท่อน

หรือพูดได้ถึงเรื่องหนึ่งเรื่องใดตามความพอใจ สำหรับคนตรี การร้องทูลอาเวียณพิน เวียน เบียโนขนาดเล็กและพิณใหญ่ เวียนซลุ่มเยอโรมันซนิกเกาของลม เวียนไวโอลินสามสาย หรือไมก็เวียนแตรทอมโบน

ชั่วโมงก็กล่าวผ่านไป อาหารก็ย่อยค้แล้ว การร้องทูลอาก็เข้าห้องอาบน้ำ ทำ กิจส่วนตัวจนเสร็จเรียบร้อย และเริ่มเวียนภาคเช้าอย่างจริงจังเป็นเวลาประมาณ 3 ชั่วโมงหรือมากกว่านั้น เขาต้องจำบทเวียนตอนเช้าซ้ำอีกและศึกษาหนังสือที่ครูมอบหมาย เพิ่มเติม กับหัดเขียนหัดวาดรูป ทลอคจนเขียนหนังสือโรมันโบราณ

พอเสร็จแล้ว คนอื่น ๆ ก็ออกจากที่พัก ในจำนวนนี้มีชายหนุ่มคนหนึ่งมาจากเมือง ทูเสน ชื่อจินนาสค้เป็นครูสอนขึ้นมา ครูคนนี้จะแสดงท่าขมาให้การร้องทูลอา การร้องทูลอา จะเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่เป็นชุดขึ้นมา เขาจะหัดขมาหลายประเภท มีมาใหญ่ขมา มาใช้ในสงคราม มากระที่มาจากสเปน มาเครยาว มาตัวเล็ก และครูจะฝึกหัดเขาซ้ำแล้วซ้ำอีกเป็นร้อย ครั้ง หัดให้ขมาแบบปลิวลม กระโคคขมาขมา ขมารัว หมนตัวกลับในวงแคว รวมทั้งใช้ มือขวามาง มือซ้ายบาง การร้องทูลอาสามารถทำลาย แต่ไม่ใช่หอก - ทั้งนี้เพราะว่าคนส่วน ใหญ่ที่หะเยอทะยานมักจะทำว่า "ฉันทำหอกหัดไป 10 อัน ทอนแข่งกับนหลังมาหรือไม ก็ในสนามรบ" พวกเขาไม่ต่างหากที่ทำได้ก็อย่างนั้น - แต่เป็นชัยชนะอันน่าสรรเสริญที่ได้ ทำลายหอกของศักรูทั้ง 10 คน กันแหละ การร้องทูลอาฟังประตูไปบานหนึ่ง อานมาฟังไป ชุดหนึ่ง คันไม้ลมไปคันหนึ่ง ทะลวงเข้าไปในห้วง แล้วโยนอานมาหัด ถอคเสื้อเกราะ โบราณกับถุงมือถักด้วยเหล็กเส้น เขาจะไปรอม ๆ ทิคอวูซค้ตั้งแต่หัวถึงเท้า

สำหรับการฝึกฝนนำเสียงและการใช้ภาษาขณะอยู่บนหลังม้าไม่มีใครทำได้ดีกว่า เขา นักขมาแข่งแห่งเมืองแฟร์รานั้นมาเทียบกันแล้วกลายเป็นคนไร้ฝีมือไปเลย การร้องทูลอา ใ้รับการฝึกฝนให้โคคจากหลังม้าตัวหนึ่งไปยังอีกตัวหนึ่งอย่างว่องไวโดยไม่ตกสัคนเลย คน ก็เลยตั้งชื่อมาพวกนี้ว่า "désuetoires" เขาโคคขึ้นขึ้นมาได้ทั้งสองข้าง ถือหอกอยู่ ในมือไม้ใส่บังโคลน และบังคับม้าให้วิ่งไค้โดยไม่มีสายบังเหียนตามใจชอบ นี่เป็นวิธีหนึ่ง ซึ่งใช้ในการฝึกกระเบียบวินัยทางทหาร

สำหรับวันอื่น การก่อกองตูอาจะหัดไชชวานอย่างชำนาญานาญ เขาโยนชวานไปใน
 อากาศแล้วจะรับไค้อย่างแม่นยำทุกครั้งไม่เคยพลาด เขายังฝึกวิ่งฝ่าเข้าไปในทหารที่ติด
 อาวุธ เขามีความคล่องตัวมาก ทักษะนั้นก็ฝึกการไชคานทั้งสองมือตามแบบฉบับที่สำคัญๆ
 รวมทั้งไชกริช ไชกำปั้น วิธีป้องกันตัวด้วยโล่ห์ เกราะไปรงสวมศีรษะ

การก่อกองตูอาวิ่งได้ กวาง เลียงผา หมู กวางทราย หมูป่า กระต่าย นกกระทา
 ไก่ฟ้า ลูกลิง เขาเล่นลูกบอลลิโบใหญ่ เขาชอบเตะให้ลอยไปไกลในอากาศ

เขาฝึกการต่อสู้ วิ่ง กระโดด แต่ไม่ใช่วิธีกระโดดสลบวิ่งไม่ใช่วิธีเขย่งแก๊งกอย
 และไม้กระโดดตามแบบเยอรมัน ทั้งนี้จินนาสต์กล่าวว่า การก่อกองตูอาเห็นว่าการกระโดด
 เช่นนี้ไม่มีประโยชน์และไชไม่ได้ในสงคราม แต่เขาจะกระโดดข้ามคู วิ่งขึ้นไปบนกองฟาง
 ปืนกำแหง 6 ก้าว และกระโดดคำถอยหลายเขาไปทางหน้าตา

การก่อกองตูอาว่ายน้ำในน้ำลึก ว่ายน้ำกลับไปกลับมาหลาย ๆ แบบมีทั้งตะแคงข้าง
 ว่ายน้ำทั้งแขนขาลำตัว กระตุ่มน้ำอย่างเดียว ชูมือข้างหนึ่งเหนือศีรษะถือหนังสือไว้ด้วย

เขาวายน้ำอย่างนี้ตลอดลำน้ำแซน โดยหนังสือไม่เบียดเลย นอกจากนั้นยังไขปากคาบ
 เสือคลุมไว้ทำเหมือนพระจักรพรรดิจุลิส ซิซาร์ แล้วต่อจากนั้นเขาใช้มือเคียวเห็นยวตัว
 ขึ้นไปบนเรือ แล้วกลับกระโดดพุ่งหลาวลงน้ำอีกที เขาคำตั้งอยู่ที่นั่นลงไปยกหิน คำดยุก
 คำโยลแล้วกลับขึ้นเรือ มือหนึ่งถือหางเสือ อีกมือหนึ่งถือพาย พายเร็ว ๆ แล้วชลอลง
 พายตามน้ำแล้วทวนน้ำ เขากางใบเรือแล้วไต่เชือกขึ้นไปขึ้นไปบนเสากระโคง เสร็จแล้ว
 วิ่งไปที่เพลาเรือปรับเข็มทิศ เก็บเกราะและอาวุธไว้ที่แหลม แล้ววากหางเสือเรือ

หมคเรื่องฝึกทางน้ำแล้ว การร่อกองทูลก็จะไปเป็นเขาสูงขึ้น เขาขึ้นคนไม่เก่งราว
 กับแมว กระโดดจากต้นหนึ่งไปอีกต้นหนึ่งราวกับกระรอก กระซอกกิ่งใบใหญ่ไคร่ราวกับมีด
 กลับซาคิมาเกิด เขาไต่ขึ้นไปบนยอดหลังคา ในมือถือเหล็กสกัดชูรอนทั้งสองข้าง รวด
 เร็วราวกับหนู แล้วกระโดดจากที่สูงมาสู่ต้นล่างโดยไม่บาดเจ็บเลยแม้แต่น้อย การร่อกองทูล
 พุ่งหลาว ทอนเหล็ก ทูมหิน แผลน หอก หลาวปลายขวาน ง่างศร สะพายคันศรโบราณ
 ไว้ที่ข้างตัว เล็งเป็นคามศิลาด้วยตาเดียว ชักปืนใหญ่จนสะอาก ก็คลุกหินด้วยความชำนาญ
 เหมือนพวกชาวปารุช

เขาผูกสายเคเบิลไว้ที่หอคอยสูง แล้วหอยชายลงสู่ดิน การร่อกองทูลจะไต่สาย
 เคเบิลนี้ด้วยมือทั้งสอง แล้วไต่ลงมาอย่างมั่นคงเชื่อมั่นตัวเอง จนแม้กระทั่งตัวทานเอง
 หากจะทำเช่นนี้บนพื้นหญ้าที่รวมไว้ก็ยาก

เสร็จแล้วพวกเขาจะเอาไม้ถ่ออันใหญ่หิมาวางพิงไว้กับต้นไม้สองต้น การร่อกองทูล
 จะโหนไว้ด้วยมือแกว่งตัวไปมาโดยเท้าไม่แตะกันเลย

และเพื่อฝึกกล้ามเนื้อทรงอกและปอด การร่อกองทูลจะตะโกนร้องเสียงกึ่งราว
 ปีกาจ ครั้งหนึ่งฉันได้ยินเขาตะโกนเรียก เออเคอมง เสียงเรียกนี้จะได้ยินไกลตั้งแต่ประตู
 เข็มที่วัดคอรไปจนกระทั่งถึงมอฆมาร์ต แม้แต่ต้องตอกรักตะโกนไม่ได้ถึงเท่านั้นในการรบกับ
 พวกทรอย

และเพื่อคลี่คลายเส้นประสาททั้งหมด พวกเขาจะทำลูกตุ้มออกกำลังเป็นตัวปลา แครมมอนท์ทำควยตะกั่ว 2 ตัว แต่ละตัวหนัก 87,000 quintaux (= 435,000 กก.) การก่อกองคูด้า ความปลาน้ำจืดจากพื้นไวกางละมือ และยกชูในอากาศเหนือศีรษะและถือไว้เช่นนี้ โดยไม่ขยับเขยื้อนเป็นเวลาจนถึง 45 นาทีหรือกว่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นผลกำลั้งที่หาตัวผู้อื่นจับไคยากจริง ๆ

เขาโหมบารักขยความแข็งแรง เมื่อตั้งหลักไคเขายืนบนขาตัวตรงแหวน และไม่ขยับเขยื้อนเลย ทำกั้เงนี้เหมือนมีล่องผู้ถือหับทิมไว้ในมือ และทำว้าไครยกตัวเขาจากที่เขายืนอยู่ไคเขาจะให้หับทิมผลัน

หลังจากที่ใช้เวลาคังกลาวแล้ว เขาจะถูตัว เช็ดตัว และสวมเสื้อผ้าตัวใหม่ ที่สะอาด แล้วเดินกลับมาอย่างช้า ๆ ผ่านสนามหญ้าหลายแห่งหรือที่ที่มีหญ้าขึ้นปกคลุม เขาจะเดินคุดนไม้ไผ่น้อย และเปิดหนังสือเรื่องทนต์ไม้คุดประกอยไปพลางเหมือนเชโอบราสค์ ก็โอสไคร์ค มาวันส ปลัน ฯลฯ แล้วเขาจะมอพิชผลเหล่านี้กลับมามาพัก ซึ่งเป็นหน้าทีของเค็กรับใช้ของเขาชื่อ ริโซโตม ซึ่งคองเตรียมหอยจอย เสียม ไม้คานยาว พลั่ว มีคชอย และเครื่องมื่ออื่น ๆ เตรียมไว้สำหรับคักหญ้า

พอมาดังบาน ก็พอกั้เป็นเวลาคอาหารรวมคัก พวกเขาชวยของเขาก็จะทบทวนบทเรียน บางบทที่ไคอ่านให้ฟังแล้ว แล้วทั้งหมดก็เขานั่งไคะอาหาร

ขอให้พิจารณาคุดตรงนี้ว่า อาหารเย็นของคการก่อกองคูด้าันประกอยง่ายและไม่มากเหลือเพื่อ เพราะเขาจะรับประทันเพียงเพื่อไม่ให้คองรอก แต่อาหารรวมคักมอจะหนักและมีปริมาณมาก เพราะเขาจะรับประทันคักตามใจเค็มที่เพ็อบำรุงร่างกาย นับว้าเป็นหลักโภชนาคการอันแท้จริงซึ่งเป็นยาที่คัก แม้ว้ามอเค็มจ้านวนมากซึ่งคุดคองอหรับคความรังคความนั้นจะแนะน้าให้ทำคตรงคันชาม

ในระหว่างรับประทันอาหาร การเรียนเมื่อคอนอาหารเย็นก็ยงน้ามาคุดคันค่อซึ่งคุดแล้วรู้สึกว้าเป็นการคักที่เค็ยว ส่วนที่เหลืออยู่มอก็เรียนคุดตามจुकมุ่งหมายแล้ว นับว้าเป็นประโยชน์มากที่เค็ยว

เมื่อส่วนคนที่ชอบคุณพระเจ้าหลังอาหารแล้ว ทุกคนก็จะสนุกสนานด้วยการร้องเพลงตามจังหวะดนตรี บางทีเล่นดนตรีที่มีเสียงผสมผสานกัน หรือไม้ก็เล่นไฟ ทอคลูกเต๋าหรือโบว์ลิ่ง ทุกคนรวมกันอยู่ที่นั่นสนุกสนานกันเท่าจนกระทั่งถึงเวลาอัน บางครั้งก็จะพากันไปเยี่ยมค่านับผู้หรือนักปราชญ์ที่เคยไปเห็นทางประเทศมาแล้ว

ทุกยามราตรีก็มักจะแยกจากกัน ทั้งหมดจะออกจากที่พักไปยังสนามที่โล่งเพื่อดูท้องฟ้า ซึ่งเขาจะสังเกตดาวทางดาราศาสตร์มา คุณลักษณะที่ทั้งและรูปร่างของดวงดาวที่โคจรตามกันหรือสวนทางกัน

ต่อจากนั้น การก่อกองจะหมทวนสิ่งที่เห็นมาอย่างสั้น ๆ ต่อหน้าครูของเขา ตลอดจนเรื่องที่เขาได้อ่าน เรียนรู้ กระทำและได้ยินมาตลอดวันนั้น

ทั้งหมดจะส่วนคนที่รำลึกถึงพระผู้เป็นเจ้าซึ่งเป็นผู้สร้าง แสดงความชื่นชมบูชาให้คำมั่นว่ามีศรัทธาต่อพระองค์เสมอ สรรเสริญคุณงามความดีอันไพศาลของพระองค์ที่มีพระเมตตาต่อเขาตลอดมา และขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่ออนาคต

ปฏิบัติเช่นนี้แล้ว ทุกคนก็เข้าพักผ่อน

กิจกรรมของการก่อกองภูเขาในวันที่อากาศครึ้มฟ้าครึ้มฝน

วันที่ครึ้มฟ้าครึ้มฝน อากาศไม่ดี การก่อกองภูเขามักจะใช้เวลาอาหารว่างทชมนม่ายอย่างปกติ แต่จุดไฟเพิ่มไทม์หอมอุ่นและมีแสงสว่างเพื่อให้อากาศดีและสบายขึ้น แต่หลังเวลาอาหาร แทนที่จะฝึกกยบริหาร เขาก็อายุแต่ในบ้านและเพื่อรักษาสุขภาพอนามัย เขาก็ทำงาน เช่น มีคฟางเป็นฟ่อน ๆ ผ่าหรือเลื่อยไม้พื้นหรือฝักข้าวในยุ้ง ทอมากี่มาศึกษาศิลปะ ทั้งงานจิตรกรรมและประติมากรรม หรือมีเด้นั้นก็นำการเล่นแบบโบราณมาเล่นกันตามแบบที่เลโอนิคุสเขียนไว้และเพื่อนของเราเวลาสภาริสนำเอามาเล่น ระหว่างการเล่นก็นำเอาบทความหรือบทกวีของยูเซียมมาอ่าน เมื่อมีข้อความเปรียบเทียบกับการเล่นนั้น ๆ

บางทีเขาก็พากันไปชมการดูลุงแร้ ชมการสร้างปืนใหญ่ หรือมีเด้นนั้นก็ไปชมงานของช่างเจียรนัยอันดูมีฝีมือ งานของช่างทอง ช่างเล่นแร่แปรธาตุ ช่างกษาปณ์ หรือบางทีก็ไปดูงานช่างทอพรม ช่างทอผ้า ช่างทอผ้ากำมะหยี่ ช่างทำนาฬิกา ช่างทำกระจก ช่างพิมพ์ ช่างสร้างออร์แกน ช่างย้อมผ้า ตลอดจนคนงานอาชีพอื่น ๆ อีกมาก ทุกครั้งที่ไปชมงานอาชีพเหล่านี้ ก็ให้รางวัลคนงาน ใ้มีโอกาสเรียนรู้ถึงอุตสาหกรรมและการฝึกคนของอาชีพอื่น ๆ

บางครั้งเขาก็พากันไปฟังการเรียนการสอนของประชาชน ไปร่วมพิธีสำคัญ ๆ ไปฟังการชักชวน การแสดงสุนทรพจน์ การว่าความของบรรคานายความที่สามารถหรือไปฟังเทศนาธรรมของพระคุณเจ้าทั้งหลาย

บางโอกาส เขาก็ไปยังสถานฝึกหัดการพันดาบ ณ ที่นี้ การก่อกองภูเขาได้ทดลองใช้อาวุธทุกชนิดต่อสู้กับครูผู้สอน และแสดงให้เห็นว่าเขามีความสามารถเท่าเทียมครูเหล่านั้น หรือสามารถมากกว่าด้วยซ้ำ

แทนที่จะไปเที่ยวเก็บหญ้าสมุนไพรด้วยตนเอง เขาพากันไปคารมร้านขายยา ร้านขายสมุนไพรและไปหาเภสัชกร แล้วลงมือศึกษามรรคาผลหมากรากไม้ใบไม้ อย่างไม่เมื่อยค้ำขี่เครื่องยาสมุนไพร และศึกษาต่อไปด้วยว่ามีกรรมวิธีในการจัดทำอย่างไร

การร้องทูลยังได้ไปชมการแสดงของนักแสดงตัวกลม นักร้อง นักชายากลางกลาด เพื่อศึกษาทริยาหาทาง มุขขุบาย การกระโดดโลดเต้น การเจรจาพิทโดยเฉพาะการแสดงของโชนีแห่งแคว้นบิการตี ซึ่งนับว่าเป็นนักพูดนักคุยที่คล่องแคล่วสามารถเล่าเรื่องสนุกกลไปกลมาอย่างยอดเยี่ยม

เมื่อกลับมาตอนเวลาอาหารค่ำ เขาก็พากันรับประทานอาหารอย่างง่าย ๆ มากกว่าวันอื่น ๆ เป็นอาหารประเภทไม่มีไขมันบำรุงมากมายนัก ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดปกติแก่ร่างกายอันเนื่องมาจากอากาศชื้น คั้งที่เขาเคยประสบมาแล้ว

การร้องทูลได้รับการยอมรับโดยวิษณุทัตมาโดยตลอด ท่านผู้อ่านคงจะเข้าใจได้ว่าชายหนุ่มที่มีความคิดความประพฤติดีและมีอายุเพียงเท่านี้ควรที่จะประพฤติตนอย่างไร เมื่อได้รับการยอมรับสั่งสอนตามแบบนั้น แม้ว่าในเบื้องต้นอาจจะรู้สึกว่าเป็นความยากลำบาก แต่ในเวลาต่อมากลับจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องง่ายและสะดวกสบายเพลิดเพลินราวกับเป็นเวลาทรงพระสำราญของพระราชินี แทนที่จะเป็นเวลากาการศึกษาของนักศึกษา

อย่างไรก็ตาม โปโนคราคก็คำนึงถึงการพักผ่อนจิตใจและสมองจากการเรียนอันเคร่งเครียดด้วย เขาจึงให้วันว่างสักสองสามวันในแต่ละเดือน เมื่ออากาศสดใสเป็นวันที่ออกไปเที่ยวเล่นตั้งแต่เช้า โดยไปเที่ยวนอกเมืองเช่นไปที่ของตียหรือที่บูโลญ หรือที่มังกูร หรือที่สะพานฆารองทอง หรือที่วองเวอส หรือที่แซ็งคัลลุค เขาจะใช้เวลา ณ สถานที่เหล่านั้นตลอดทั้งวัน เลือกรับประทานอาหารที่เอร็ดอร่อยตามใจชอบเล่นอย่างสนุกสนาน คัมเหล่าคามต้องการ ร้องเพลง เต้นรำ โลกเล่นไปตามทุ่งหญ้าที่สดเขียว ค้นหา รังนกประเภทนกกระจอกและนกกระทา หรือมิฉะนั้นก็ไปเที่ยวจับงูหรือคกูง

แม้ว่าวันนั้นจะผ่านไปโดยไม่ได้อ่านหนังสือ ไม่มีการอ่านการเขียนเลย แต่ก็มีใช้วันที่ไปประโยชน์ เพราะระหว่างที่ท่องเที่ยวไปตามทุ่งหญ้าอันสศโค เขาก็ถ่ายโคลงกลอนอันไพเราะชื่อ *l'Agriculture* ของวีวีซิด ของเฮลีโอค และโคลงชื่อ *Rustique* ของโปลีเตียง หรือมีจะนั้นก็ช่วยกันแต่งกลอนเป็นภาษาละตินแล้วแปลเป็นภาษาฝรั่งเศสในรูปของรายและกลบท

ช่างทำขนมปังกรอบเมืองแลร์เน่เกิดโตเดียวกับพวกช่างทำขนมปังที่เป็นชาวเมืองของการ์กิงทูอา
กันอย่างไรจนทำให้เกิดสงครามใหญ่โตขึ้นมาได้

ขณะนั้นเป็นฤดูเก็บองุ่น ซึ่งเป็นระยะแรกเริ่มของฤดูใบไม้ร่วง พวกเด็กเลี้ยงแกะ
ของแต่ละเมืองได้รับมอบหมายให้ดูแลไร่องุ่น และคอยไล่พวกนกเอี้ยงไม่ให้เข้ามากินผลองุ่น
ในไร่

เป็นขณะเดียวกับที่พวกช่างทำขนมปังกรอบเมืองแลร์เน่เดินทางมาทางถนนสายใหญ่
บรรทุกขนมปังกรอบ 10 หรือ 11 เกวียนจะเข้าไปในเมือง พวกเด็กเลี้ยงแกะเหล่านั้นต่าง
ร้องทอนรับขี้น้ำพวกนี้ให้พวกนั้นนำขนมปังมาขายให้พวกเขาตามราคาของตลาด ทั้งนี้พวกเด็ก
เลี้ยงแกะเห็นว่าขนมปังกรอบเป็นอาหารอันโอชะยิ่งนักหากกินเป็นอาหารกลางวันกับลูกองุ่น
หรือกับเหลาองุ่นที่กลั่นจากองุ่นหลายชนิด สำหรับคนที่ท้องผูกนั้นดีมาก เพราะจะทำให้ให้ขี้ถ่าย
ที่มากและบางทีทำให้ผายลมอีกด้วย เป็นที่มาของสมญาว่าผู้เชื่อถือของฤดูกาลเก็บองุ่น
(Les croyeurs de vendanges)

การเรียกร้องนี้ไม่ทำให้พวกช่างทำขนมปังกรอบเมืองแลร์เน่เกิดความอยากกิน
แต่ทว่าที่เลวร้ายกว่านั้นคือ พวกนี้แสดงอาการถูกเด็กเลี้ยงแกะเจ้าของถิ่นอย่างน่าเกลียด
ถึงสมญาเรียกพวกนี้ต่าง ๆ นานา เช่น ไอ้ลูกหมา ไอ้เกกมะเทรท ไอ้คนเหลื่อซอ าลา
ลวนแต่หยามคายไร่มารยาท และยังเสริมว่าพวกเด็กเลี้ยงแกะเหล่านี้อย่าเผยแพร่ลัทธิ
ขนมปังปังของพวกเขาเลย คนพวกนี้ควรกินแต่ขนมปังก้อนโต ๆ ไม่มีรสชาดก็พอแล้ว ไคยีน
เช่นนั้น ชายหนุ่มชื่อ โฟรซีเยร์ เป็นผู้ซื่อตรงดีและเป็นเด็กหนุ่มที่นับถือที่เดียวใค้กล่าว
ตอบอย่างอ่อนโยนว่า : "พวกท่านมาทำอะอะวางโตกันตั้งแต่เมื่อไหร่ ? แดกอนท่านก็
เคยแบ่งปันให้เราเสมอ ๆ นี่นา ทำไมเดี๋ยวนี้จึงกลับมาปฏิเสธเสียล่ะ นี่ไม่ใช่เรื่องที่เพื่อน
บ้านกันจะทำกันอย่างนี้นี่นา เราไม่ทำกับพวกท่านอย่างนี้หรอก เมื่อท่านมาถึงที่นี่เพื่มาซื้อ

ขนมปังจากเรา ซึ่งท่านก็ทำขนมปังและขนมเค้กเองได้ เราก็กดมองไปที่ฟรีคีย์ เจ้าซาอีย์ พวกท่านควรจะสำนึกผิดไว้ม่าง แล้วพวกท่านจะไ้ครูรส์พวกเรอบ้าง เราจะทำเช่นเดียวกันกับพวกท่านทำละ แล้วท่านจะต้องจกจำเอาไว้ที่เดียว"

คั้งนั้น มาร์เกต หัวหน้าที่ใหญ่ของสมาคมการกุศลของพวกช่างทำขนมปังกรอบ ก็กล่าวกับเขาว่า :

"จริง ๆ นะ เขานี้เจ้าใช้ชั้นสูงแน่ เมื่อวานเย็นเจ้ากินรังแตมมากไปละมังมานี้ละ มันนี้ ข้าจะให้ขนมปังเจ้าอันหนึ่ง "

ไ้ฟังคั้งนั้น โฟรีเชียก็เดินเขาไปหาอย่างสงบเสงี่ยม คั้งกระบี่ออก จากสายสะพายกระบี่ พลางคิดความมาร์เกตจะถือขนมปังส่งมาให้เขา แต่ที่ไ้ไหนไ้มาร์เกตกลับพาดแส้มาที่ซาอีย์อย่างแรงจนเกิดรอยผ่นบนขึ้นมา แล้วมาร์เกตก็คั้งจะวิ่งหนี แต่ฟรีเชียร้องทว่า "ไอ้ซาอีย์" และ "รวมกำลัง" แล้วขว้างพลองใหญ่ซึ่งถือไว้ไ้กรักแร้เข้าใส่ มาร์เกต มันกระทบตรงข้อกระดูกสันหลังสำคัญของศรีษะ บนเส้นโลหิตแดงแถวขบับคานขวา ทำให้มาร์เกตพลัดจกจากหลังมา มองดูเหมือนคนตายมากกว่าจะยังมีชีวิตอยู่

ฝ่ายพวกชวานาที่เขานาของกราร์ก้องตูอา ไ้ยินเสียงเอะอะต่างก็วิ่งพุมารพร้อมค้วยคันเม็คยาวใหญ่ และเที่ยวไล่ตักพวกช่างทำขนมปังเมืองแลร์เนเหมือนหวดคนชวา พวกเค็คเค็ยงแคะคนอื่น ๆ ทั้งชายและหญิงไ้ยินเสียงร้องของฟรีเชียร์ ก็วิ่งมาพร้อมกับไม้กระบองและอะไรก็ไ้ที่หยิบติดมือมา ช่วยกันขว้างปาพวกช่างทำขนมปังค้วยกอนหินใหญ่ มองดูราวกับลูกเห็บตก หายสูกพวกเขาทั้งหมดก็มารวมตัวกันและโยนขนมปังทั้ง 4 หรือ 5 โหลทิ้ง แคถึงอย่างนั้นเขาก็จ่ายคานขนมปังค้วยราคาพอควร และมอบลูกนัท 100 ลูกกับองุ่นชวาอีก 3 ตะกร้าใหญ่ให้พวกช่างทำขนมปังไป พวกช่างทำขนมปังก็พยุ่มมาร์เกตคั้งหลังมา เขามากเจ็บสาหัส แล้วทั้งหมดก็พากันกลับไปยังแลร์เน ไ้โดยไ้ไ้จับเส้นทางปารีลีย์ ค้างก็ขบเขี้ยวเคี้ยวฟันสวามิแ่งเจ้าเค็คเค็ยงควาย เค็คเค็ยงแคะ พวกชวานาเมืองเซย์ลันและเมืองซีเนลไปตลอดทาง

พอหมกเรือ่ง พวกเด็กเลี้ยงแกะทั้งชายหญิงต่างก็ตะกรุมตะกรามกินขนมปังกรอบ
กับองุ่นพวงงาม ๆ อย่างเอร็ดอร่อย ต่างสรวลเสเฮฮากันเต็มที่ ต่างก็เย้ยหยันพวกช่าง
ทำขนมปังกรอบผู้มีเกียรติเหล่านั้นที่พากันหาเรื่องใส่ตัว พวกเด็กเลี้ยงแกะช่วยกันประคบ
ประหงมขาของ โฟริชเยร์ควยเถาของงูจนกระทั่งหายคิในไม้อ้า

ชาวเมืองแตรเน่ได้รับคำสั่งจากปีโกรโซล กษัตริย์ของเขาให้ดูโจมตี
พวกเด็กเลี้ยงแกะของการก่อกวนอย่างไร

ฟวงซางทำขนมปังกรอบได้พากันกลับเมืองแตรเน่ ในทันทีที่ถึงเมืองยังไม่ทันใดก็กิน
ได้คิมอะไรเลย ต่างก็รีบเข้าไปยังห้องพระโรงขอเข้าเฝ้ากษัตริย์ของตน ซึ่งมีพระนามว่า
ปีโกรโซล และร้องเรียนต่อพระองค์พลางนำเอากระดาษที่หักพัง หมวกที่ขยิบยู่ใส่ผ้าที่
ขาคั่ว และขนมปังที่หักปนมาให้ปีโกรโซลดู พร้อมทั้งพาคั้วมารีเกศซึ่งมากเจ็บสำหรับสมา
อยู่ต่อหน้ากษัตริย์ของเขาด้วย ทุกคนกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า ทั้งหมดนี้เกิดจากน้ำมือ
ของเด็กเลี้ยงแกะและพวกชวานาที่เขาหาของกรองกุชเยร์ ว่าเรื่องนี้เกิดที่ถนนใหญ่ทางไป
เซบีย

ไม่มีอะไรร้ายแรงเท่าความโกรธเกรี้ยวของปีโกรโซล เขาไม่ใส่ใจที่จะถามว่า
อะไรเป็นอะไรและเรื่องเกิดอย่างไร ปีโกรโซลก็ประกาศไปทั้งประเทศว่าให้แต่ละคนมา
รวมพลกันหน้าปราสาทพร้อมด้วยอาวุธ ในเวลาเที่ยงตรง และเพื่อให้การปฏิบัติการรวดเร็ว
ยิ่งขึ้น ปีโกรโซลได้ส่งคนไปตักลอมรอบ ๆ เมือง คั้วพระองค์เองนั้นสั่งให้จัดเตรียม
อาหารเย็นไว้ แล้วเสด็จไปยังฐานปืนใหญ่สั่งการให้เตรียมอาวุธยุทโธปกรณ์ ทิศขงรบและ
และธงทางจรระเซ และบรรจุกกระสุนปืนให้พร้อม ต่างก็เตรียมเครื่องไม้เครื่องมือกัน
อย่างสาละวนโดยไม่พูดจาถึงเลย

ระหว่างอาหารเย็น ปีโกรโซลก็ออกคำสั่งแต่งตั้งแม่ทัพนายกอง กล่าวคือให้ท่าน
สาธุชน เทอเปอลูคุมกองหน้าซึ่งมีกำลังพล เป็นปืนคาบศิลา 16,014 กระบอก และหน่วย
กลาตายอีก 35,000 คน

กองพลปืนใหญ่มีนายทหารมาผู้เก่งกล้าชุกชุม เกอคิดล่อง เป็นผู้บัญชาการมีอาวุธ 914 ชิ้น ล้วนทำด้วยโลหะเป็นปืนใหญ่ ปืนแตก ปืนนานาชนิด และอาวุธอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก กองหลังมีคฤหาสน์ เกอเคอนารคุมกองกลางมีกษัตริย์และเจ้านครองนครต่าง ๆ รวม ขบวนอยู่ควย

ทั้งหมดแค้นใจออกศึกกรูมราม ก่อนจะเคล็ดอนพล ปี่โกรโซลได้ส่งมาผีเท้าจัก 300 ตัว มีรอยเอ็กองถูดวงทเป็นด้วยความคุ้ม เพื่อไปลาดตระเวนดูกำลังของชาติ และสืบ ทราบแผนการรบตลอดจนภูมิประเทศของฝ่ายตรงข้ามควย แต่เมื่อมาใช้กลับมาก็รายงาน ให้ทราบว่าเมืองศัตรูตลอดจนบริเวณรอบ ๆ ต่างอยู่ในความสงบ ไม่มีการชุมนุมพลแต่อย่างใดเลย

ไคยีนดังนั้น ปี่โกรโซลจึงออกคำสั่งให้ทหารทุกคน และกองทัพทุกเหล่าเดินเท้า เข้าเมืองอย่างเร่งรีบ

โดยไม่ต้องสังข่าสอง ทั้งหมดก็รีบเดินตามกันไปเป็นขบวนและทุกแห่งที่ผ่านไปนั้น พวกเขาจะทูลชี้ชาวเมือง ไล่หนีกระเจิกกระเจิงไม่ว่าจะเป็นคนมีเงินคนจน ไม่คำนึงว่าจะเป็น สถานที่ศักดิ์สิทธิ์หรือคำตอย พวกเขาไล่คนสัตว์เลี้ยงทุกประเภทนับตั้งแต่ วัว ควาย กะทิง ลูกวัว ลูกแกะ แม่แกะ แพะผู้แพะเมีย แม่ไก่ ไก่ลู ลูกเจียบ ลูกห่าน หมูหันหมูป่า ลูกหมู เกี้ยวหมูหมาทุกถิ่น เกี้ยวงูน เขยาคันไม้ไหลไม้หลนลงมากวนววยไปหมด

ข้างเป็นความซุกซุนที่ไร้ระเบียบไม่มีอะไรเทียบได้ แต่พวกเขาไม่พบผู้คนที่ซัดซัน เขาเลย จะมีอยู่ก็เพียงคนเดียวที่ไคกล่าวขมคุณพวกเขา วิงวอนรวมทั้งของร้องพวกเขา ให้เมตตาขอเขาควย ชายผู้นี้กล่าวว่าพวกทหารเหล่านั้นล้วนแต่เป็นเพื่อนบ้านที่คิดและเคยเป็น มิตรกันมาอย่างแน่นแฟ้น และว่าไม่มีใครเลยที่ทำอะไรเกินเหตุ ทั้งยังไม่มีใครถูกห้าม เหยียดควยเขา และพวกนี้ก็ไม่เบียดเบียนใครควย และว่าพระผู้เป็นเจ้าจะทรงลงโทษผู้ที่ทำ ผิดใจในไม่ช้า ไคยีนก็กล่าวตักเตือนเช่นนั้น พวกเขาทั้งหมดก็ปฎิญาที่จะไม่ทำผิด มิฉะนั้นพวกเขาคงอยากจะได้สนให้เจ้าพวกเด็กเลี้ยงแกะรู้จักวิธีกินขนมบ้างกรอมอย่างถูกต้องเสียบ้าง

พระเมืองเขยี่ ช่วยป้องกันโรจน์ของอารามโทพนจากการทำลาย
ของเหล่าซาศักโคโดยอย่างไร

คนพวกนี้มุ่งแต่ทำลายทุกอย่างที่ขวางหน้าขณะที่เคลื่อนย้ายกองทัพ ทั้งฉกชิงทั้งปล้น
สุมทรัพย์ลอบทาง จนกระทั่งถึงเมืองเขยี่ จึงเข้าปล้นทรัพย์สินทั้งของชายและของหญิง
ฉกฉวยทุกอย่างที่ทำได้ ไม่ว่าจะ เป็นของค้ำของเลวอย่างไรก็ไม่ละเว้น แม้ว่าขณะ
นั้นภาพโรคกำลังระบาศไปตามมรรคบ้านเรือนโดยทั่วไป คนพวกนี้ก็เข้าไปไต่ทุกแห่ง แล้ว
ก็หยิบคว้าของทุกอย่างในบ้าน แต่ไม่เคยมีเสกภัยไฉนบังเกิดแก่พวกเขาเลย ซึ่งนับว่าเป็นเรื่อง
มหัศจรรย์ที่เกี่ยว เพราะระหว่างนั้น แม่มรรคาพระส่งองค์เจ้า มคหมอ ไม่ว่าจะคลยแพทย
และเภสัชกรที่ไปเยี่ยมเยียน ไปช่วยทำแผล ให้การรักษาหรือไปเทศน์โปรด ไปช่วยปลอบ
โยนคนเจ็บ ต่างก็พากันล้มตายเพราะโรคระบาศนี้ ส่วนพวกโจรร้ายและฆาตกรโหดกลับ
ไม่มีใครเป็นอันตราย นี่แหละท่านสุภาพบุรุษทั้งหลาย เหตุใดจึงเป็นเช่นนี้ ขอท่านได้โปรด
ลองคิดดู

เมื่อปล้นสุมทรัพย์เมืองเรียบร้อยแล้ว พวกโจรก็พากันยกขบวนมุ่งตรงไปยังอาราม
พลางโพรงเสียงกึกก้อง ปรากฏว่าทางเข้าอารามทุกคานปิดสนิทแน่นหนา ดังนั้นกองทัพ
ใหญ่ของพวกโจรจึงเคลื่อนขบวนมุ่งไปเข้าทางคานธารน้ำแวก (Vede) แล้วตรงเข้าทำลาย
กำแพงที่ล้อมรอบบริเวณ เพื่อเข้าไปทำลายโรจน์ให้หมดสิ้น ทั้งนี้คงเหลือเพียงทหารขง
เจ็ดคน และทหารถืออาวุธแหล่นหลาวสองร้อยคนที่ยังคงตั้งมั่นอยู่ที่เดิม

บรรดาพระผู้เฒ่าเวทนาเหล่านั้นต่างก็ว่าวุ่นแทบไม่ทราบว่าจะสวดอ้อนวอนพระ หรือ
นักบุญองค์ใดใหม่ช่วย เมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้นเช่นนี้ก็ได้แต่ประโคมระฆังเพื่อเป็นการสวดขอ
โทษพระคุ้มครอง แล้วทกลงให้จักษวอนแหอย่างสวยงามพร้อมกับสวดมนต์สรรเสริญพระผู้เป็น

เจ้าเพื่อขอให้ขจัดภัยอันตราย และร้องเพลงประสานเสียงเป็นการสวมกอดใหม่ ความสงบเรียบร้อย

๓ อารามนี้ พระรูปหนึ่งมีนามว่า ฌอง เดส์องทอนเมอร์ (Jean des Entommeures) เป็นพระหนุ่มรูปงาม คล่องแคล่วว่องไว เข้มแข็ง กล้าหาญ จิตใจมั่นคง ใฝ่ทางการงาน จมูกโด่งโคโศกส่วน ทำงานว่องไว ตรงต่อเวลา มีความสามารถในการทำพิธีสวด และเป็นพิธีกรทางศาสนาที่สำคัญ สรุปลงได้ว่าเป็นพระที่มีจริยวัตรที่ดีสุดตั้งแต่สังคมาภิเษกได้จัดสร้างวัดขึ้นมาจนเป็นรูปเป็นร่าง อีกนัยหนึ่ง ท่านเป็นพระที่ฉลาดเฉลียวรอบรู้อย่างยิ่งในเรื่องพิธีการศาสนา ตลอดจนคาถาบทสวดมนต์ทั้งหลายทั้งปวง

เมื่อไคยินเสียงอื้ออึงของหมู่กรุกที่บริเวณโรงงู จึงออกมาดูว่าคนพวกนั้นทำอะไรกัน ก็ไคทราบว่าเขากำลังเก็บงูของงูซึ่งใช้ทำเหล้าองุ่นเป็นเครื่องคิมของทางวัดตลอดปี ท่านจึงกลับเข้าไปในโบสถ์ซึ่งขณะนั้นบรรดาพระทั้งหมดอยู่พร้อมกัน ๓ ท่าน ทุกคนมีท่าทางประหลาดใจ เหมือนช่างหล่อระฆังและร่วมกันร้องเพลงสวดซึ่งฟังไม่ไคศัพท์จับความไม่ไค

เมื่อเห็นเช่นนั้น ท่านจึงร้องบอกไปว่า

"ช่างร้องเพลงกันก็จริงนะ ระลึกในพระคุณของพระผู้เป็นเจ้า ทำไมไม่ร้องว่า ลากัน สานแล้ว องุ่นของเรา การเก็บเกี่ยวเสร็จสิ้นแล้วใช่ไหม"

"ฉันจะยอมตายที่เดียว ถ้าจะสามารถห้ามไม่ให้เจ้าพวกนี้เข้ามาในโรงของเรา ไม่ไคมาถึงถึงเถาองุ่นแล้วเก็บเอาลูกไป โชเอ๋ย เราอยู่สำหรับดูแลไร่นาตั้งแต่ต้นมาตั้งแต่พระผู้เป็นเจ้าช่วยควยเกิด ที่นี้เราจะมีอะไรคิมละ พวกเราทั้งหลายขอพระเจ้าช่วยพวกเราควย"

ขณะนั้นพระผู้นำสวดของวิหารกลั้มพูดว่า

"เจ้าชีเมาคณะนี้มาทำอะไรที่นี้ เอาตัวไปซัง ทำไมจึงมารบกวนพิธีของพระผู้เป็นเจ้าเช่นนี้"

"แต่ว่าพิธีของเหล่าองุ่น ก็จะต้องไม่ให้มีการรบกวน" พระหนุ่มโตกลับ
 "ท่านเอง ท่านผู้นำสวค ท่านก็ชอบดื่มเหล้าดี ๆ และคนดี ๆ ทั้งหลายก็ชอบอย่างเดียวกัน
 คนดี ๆ ไม่มีใครเกลียดเหล่าองุ่นดี ๆ นี้เป็นคำขวัญของอารามเขี้ยวนะ แล้วก็เพลงประสาน
 เสียงที่ท่านร้องนั่นะ ใ้ทนายซี ไม่เห็นเขาทำเลย ทำไมนะ ทำไมเวลาสำหรับเก็บเกี่ยวข้าว
 และผลองุ่นจึงสั้นนัก แคกลับยาวนานในทอนตันและตลอดฤดูหนาวทำให้ระลึกถึงท่าน มาเซ
 เปอลอสส์ ผู้มีศรัทธาในศาสนาอย่างแท้จริง ฉันยังจำได้ ท่านผู้นำพูดกับฉันว่า "ในฤดูนี้เรา
 จะคงขยันและทำเหล่าองุ่น เพื่อว่าจะได้มีดื่มในฤดูหนาว" ฉะนั้น ฟังนะ ท่านทั้งหลาย
 ท่านผู้ชอบเหล่าองุ่น เพื่อพระผู้เป็นเจ้าจึงถามข้าพเจ้ามา ในนามของนักบุญของท่าน ถ้า
 เจ้าพวกนั้นมันจับจอบจับเสียมขึ้นมาแล้ว ใครบางจะมาช่วยป้องกันไร่องุ่นของเรา พระผู้
 เป็นเจ้า มันสมมติของศาสนานะ ไม่ได้ ไม่ได้ ใ้ทนายซี แม่แก่ท่านนักบุญโธมาสชาว
 อังกฤษยังยอมตายให้เลย ฉะนั้นถ้าฉันจะยอมตายบ้าง ฉันจะได้เป็นนักบุญเหมือนท่านโธมาส
 ไหม แค่นั้นฉันจะยังไม่ตายหรอกนะ เพราะฉันจะต้องทำให้คนอื่นตายเสียก่อน"

พูดจบแล้ว ก็ดกเสื่อตัวนอกออก ฉวยไม้กางเขนตามทำควยแทนไม้เนื้อแข็งความ
 ยาวขนาดเดียวกับแหล่นและกลมพอกกำมือ มีลวดลายดอกพลัมสีส้มคั้นข้างเส้นกลางเกือบ
 หมก เมื่อเขาเดินออกมาจึงเห็นว่า เขาสวมเสื้อแขนกรวยโบราณสีสดสวยงาม ใ้ผ้าคลุม
 ศรีษะของซุคพระเป็นผ้าคลุมไหล่ มีดืออกระบองไม้กางเขน ตรงเข้าไล่ที่พวกเหล่าร้ายซึ่ง
 กำลังเก็บเกี่ยวผลองุ่นในไร่อย่างขุมน ไม่มีธงประจำกอง ไม่มีแตร ไม่มีกลอง ทั้งนี้เพราะ
 คนถือธงน้อยซึ่งใหญ่ถึงขงของคนไว้ที่คานนอกของกำแพง ส่วนพลือดกลองก็ไล่ทะลวงกลอง
 เสียคันหนึ่งเพื่อเอาไว้ใส่ผลองุ่น ส่วนแตรก็มีพวงองุ่นบรรจุจนเต็ม แต่ละคนก็ถวนแต่ละเลย
 ต่อหน้าที่ประจำ หลวงพี่ของเราจึงดีใจคนเหล่านี้ใ้กันอย่างเต็มแรงโดยไม่ทันต้องบอกกล่าว จน
 กระทั่งล้มกลิ้งไปมาเหมือนหมู แล้วก็ชายป่ายั่วชาวคามวิธีของการพันคานแบบโบราณ

บางพวกถูกหุบศรีษะ อีกพวกขาแซนหัก อีกพวกถูกตีที่ก้านคอ อีกพวกถูกตีที่สันหลัง
 บางคนถูกตีจมูกหัก บางคนถูกตีจินตาดสน บางคนกรวมหัก บางคนพันหักทั้งปาก บางคนก็หลัง
 เคาะ สะโพกควาก ขาแซนหัก

บางคนไปแอบซ่อนอยู่ตามสุมทุมพุ่มกันงุ่นที่ใบคกหนา หลวงพี่ก็ตรงเข้าไปทุบที่
 ทั่งหลังทั้งไหลเหมือนตีสนธิ บางคนที่ยายามวังหมี่ เขาก็จะใช้สันไม้ฟาดที่ศรีระกระเด็น
 ไป บางคนหนีขึ้นไปบนต้นไม้โดยคิดว่าจะปลอดภัยก็ เขาก็จะใช้กระบองทุบที่บนท้าย
 บางคนที่รู้จักเขาก็คงจะร้องบอกว่า

"หลวงพี่ หลวงพี่ พี่เขมรัก ฉันขอยอมแพ้อแล้ว"

เขาก็จะตอบว่า "ก็เจ้าไม่มีทางเลือกนี่นะ แต่เจ้าก็ต้องยอมมอบวิญญาณให้
 เจ้าพวกนี้ร้ายไปพร้อมกันด้วย"

ว่าแล้ว เขาก็ฟาดไม้ลงไปอีกครั้งเพื่อไม่ทอทรมาณต่อไป

มีบางคนที่ยังมีความกล้าพอที่จะชักขึ้นและต่อสู้ เขาก็แสดงพลังให้เห็น โดยแหง
 เข้าไปทางทรงอกทะลวงส่วนกลางและทะลุหัวใจ บางทีก็แหงเข้าไปทางหน้าท้อง คน
 พวกนี้ก็เสียชีวิตทันที กับบางคน เขาก็คอยอย่างแรงที่บริเวณสะเอวถึงกับใส่ฟงทะลักออกมา
 บางทีก็ตีของสำคัญทำให้ใส่ใหญ่ซาค เหตุการณ์เหล่านี้มีสภาพน่าสยดสยองอย่างที่ไม่มีใคร
 ปรากฏมาก่อนเลย

คนพวกนี้ต่างก็ร้องเรียกหาพระเจ้าให้ช่วย บางคนร้องเรียกนักบุญบาร์บ นักบุญ
 หลุยส์นักบุญทหารปืนใหญ่ บางคนร้องเรียกนักบุญยอร์ชส์ นักบุญนิคูลัส และบางคนก็ร้องเรียก
 แม่พระแห่งคูโนลท์ แห่งโลแรต แห่งบอนนุเวลส์ แห่งเลฮนและวีวีแยร์ นอกจากนี้บาง
 คนก็มีศรัทธามั่นกับนักบุญซาคส์หรือนักบุญอูแอร เดอ ซังเบรี แต่ในเวลาสามเดือนต่อมา
 หลวงพี่ของเราจัดการเผาซากศพเหล่านี้หมดสิ้น ไม่มีอะไรเหลือแม้แต่เส้นผม บางคน
 จัดการที่ภาคอง บางคนก็แข่งชอง กองเซอดี และที่อื่น ๆ อีกเป็นจำนวนพัน ๆ แห่ง
 คนพวกนี้บางคนก็ตายโดยไม่ทันได้พูดอะไร บางคนก็พูดโดยยังไม่ทันตาย บางคนตายขณะกำลัง
 พูด บางคนพูดขณะกำลังจะตาย บางคนก็ร้องด้วยเสียงอันดัง ขอศีลล้างบาปหน่อย ขอศีล
 ล้างบาปหน่อย

เสียงของคนที่มาเคาะเจ็บบนลานดังอื้ออึงมากจนทำให้พระเฒ่าสาวกของอาราม ต้อง
ออกมาจากโบสถ์พร้อมกับพระรูปอื่น ๆ ไครมาเห็นผู้คนที่มาเวทนาเหล่านี้น่ากลัวกว่าอยู่ตาม
พุ่มต้นองุ่นและบาคเจ็บบนลานไกลตาย จึงรีบทำพิธีให้ศีลล้างบาป และขณะที่กำลังทำพิธีอยู่นั้น พวก
พระเฒ่าเยาวักพากันวิ่งออกไปหาหลวงพี่เองและถามว่าต้องการให้พวกเขาช่วยอะไรบาง

หลวงพี่ตอบทันทีว่าให้เชือกคอกผู้ที่ยังนอนอยู่กับพื้น พระเฒ่าเหล่านั้นจึงถอดเสื้อคลุม
ออกพาดไว้ที่ไม้ค้ำคอกองุ่นที่อยู่ไกล ๆ แล้วลงมือเชือกคอกคนที่มาเคาะเจ็บบนลานจะตายอยู่แล้ว ทาน
ผู้อานทรามใหม่ว่าเขาใช้อาวุธอะไรทำงานชิ้นนี้ เขาใช้มีดเล่มเล็ก ๆ ซึ่งเก็บในเมืองเรา
ใช้ฆ่าลูกนัท

หลวงพี่เองของเราบอกทุกอย่างมา โดยอาศัยกระบอกน้ำ ร้อยมาจาก
บริเวณกำแพงที่ฝ่ายศัตรูเจาะ เป็นช่องทางเข้าไว้
ซึ่งใหญ่กลับไปห้องพักของตนเพื่อเอาไว้ทำสายรั
ศีลล้างบาปแล้วพยายามจะหนีออกทางช่องโหว่
แล้วพูดว่า

"เจ้าพวกนี้รับศีลล้าง
ขึ้นสวรรค์ตรงไปที่เดียว ..."

ดังนั้นด้วยความสามารถของหลวงพี่เอง
ก็ถูกทำลายสิ้น รวมเป็นจำนวนถึงหนึ่งหมื่นสามพัน
เรื่องเล่ากัน เช่นนี้ตลอดมาจนปัจจุบัน

แม่เตทานุชโมหิ ผู้ใจไม่เหวี่ยงอย่างกล้าหาญกับพวกแขกอาหรับซาร์ราแซงส์
ซึ่งคู่ร้ายไม่เบา ดังที่เล่าสู่กันฟังในมหากาพย์เรื่องสี่พันองครระกูลเล่มนั้น ก็ยังไม่เก่ง
กล้าสามารถเทียบเท่ากับหลวงพี่เองผู้ประจักษ์ชาติด้วยกระบองไม้กางเขนได้เลย

ปิโกรโซลเข้าโจมตีเมืองลารอส แกลร์โมค ความโหดร้าย
และความลำบากใจของท่านพ่อ กร็องกุซียเอร์ในการทำสงคราม

ขณะที่หลวงพี่มองทำการปราบปรามผู้กบฏเข้ามาถึงโรงงู้นตั้งที่เลามาแล้วข้างต้น
ปิโกรโซลก็ยกกำลังคนของตนผ่านลำธารนำแวกอย่างรีบเร่งมุ่งตรงไปโจมตีเมือง ลารอส -
แกลร์โมค ซึ่งไม่มีการต้านทานแต่อย่างใด เนื่องด้วยขณะนั้นเป็นเวลาค่ำแล้ว เขาจึง
ตัดสินใจพักกองทัพอยู่ที่เมืองนี้ก่อนและช่วยบรรเทาความตึงเครียดของสถานการณ์ลง

ตอนเช้า เขาก็เริ่มบุกไปตามถนนสายใหญ่ จนถึงตัวปราสาทและเข้ายึดไว้ได้
อย่างเรียบร้อย แล้วจัดหาเสบียงอาหารตลอดจนอาวุธเพิ่มเติม เขาคิดว่าจะยึดที่นี้เป็น
ที่มั่นหากเขาถูกโจมตีจากฝ่ายอื่น เพราะสถานที่นี้มีสภาพแข็งแรง ไม่ว่าจะเป็นสภาพจาก
การก่อสร้างหรือสภาพทางธรรมชาติ

ซอพิทที่จะกล่าวถึงคนเหล่านี้ และขอย้อนมาเล่าถึงการก่อกบฏซึ่งขณะนั้นกำลัง
อยู่ที่กรุงปารีส ครั้นเคร่งกับการเรียนทั้งทางคานหนังสือและทางคานการฝึกการบริหารร่างกาย
และขอย้อนมาเล่าถึงพ่อเขากร็องกุซียเอร์ บิดาของการก่อกบฏ ท่านผู้นี้เมื่อรับประทานอาหารเช้า
ค่ำเสร็จแล้วก็นั่งพักอย่างสบายข้างเตาผิงอันอบอุ่นและสว่างไสว คอยรับประทานลูกเกาดัด
ที่กำลังอบอยู่ในเตา พลังคุ้ยเขี่ยไฟคอยทอนไม้ที่คานปลายไม้ค้ำ ขณะเดียวกันก็เล่นนิทาน
เก่า ๆ ที่สนุกสนานไพเราะและบุตรฟัง

ขณะนั้นคนเลี้ยงแกะชื่อปิโยค ซึ่งทำหน้าที่เฝ้าโรงงู้นของการก่อกบฏ ได้เดิน
ทางมาถึงในค้ำคั้นนั้นเอง และมาเล่าเหตุการณ์ที่ร้ายแรงและการปล้นสดมภ์ที่ปิโกรโซล
กษัตริย์แห่งแลร์เน ผู้เป็นเพื่อนบ้านได้กระทำต่อคินเคนของกร็องกุซียเอร์ เขาบรรยายอย่าง
ละเอียดถึงการปล้นสดมภ์ทำลายทุกแห่งจนเสียหายสิ้นเชิง ยกเว้นโรงงู้นที่เมืองเซยี่ ซึ่ง
หลวงพี่มอง เเก ของควานเมอรัส ได้ปกป้องไว้และว่าขณะนั้นกษัตริย์พระองค์นี้ก็ได้ไปถึงเมือง

ลารอช แกลร์โมต์ และไค้จักการยึดเมืองและผู้คนไว้ได้แล้ว

" ไซ้ ไซ้ " กร้องกู่ขีเยรร้องขึ้น "นี่มันเรื่องอะไรกัน อยากรู้มากกว่าที่พูดมานี้ นะเรื่องจริงวี ? ปีโกรโซลเป็นเพื่อนแท้เพื่อนตายของฉันทลอคมาจะมารุกรานฉันทได้อย่างไร ใครไปยุเขาใครไปชวน ใครไปนำและใครไปแนะเขาอย่างนี้ เฮ้อ เฮ้อ เฮ้อ เฮ้อ พระผู้เป็นเจ้า ขอได้โปรดช่วยข้าพเจ้าด้วย ขอได้โปรดคลมกับกาลใจและแนะนำข้าพเจ้าว่าควรจะทำอย่างไร ข้าพเจ้าขอประท้วงและขอสาบานต่อพระองค์ พระองค์คงจะเห็นใจข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเองไม่เคยเลยที่จะทำให้เขาไม่พอใจ หรือทำความเสียหายแก่ผู้คนของเขา ไม่เคย รุกล้ำดินแดนของเขาเลย ตรงกันข้ามเคยช่วยเหลือให้ผู้คน ให้เงินทอง ให้ผลประโยชน์ และคำแนะนำ ให้ทุก ๆ อย่างที่รู้ว่าจะเป็นผลดีแก่เขา แต่ทำไมเขาจึงทำร้ายข้าพเจ้าได้ ถึงเพียงนี้ ต้องเป็นเพราะความคึกของมีร้ายแน่นอน พระผู้เป็นเจ้าทรงโปรด พระองค์ ทรงทราบถึงน้ำใจอันกล้าหาญของข้าพเจ้าดี เพราะไม่มีสิ่งใดที่พระองค์จะไม่ล่วงรู้ สำหรับ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นเพราะเขายังเกิดความมาคลั่งรุนแรง ฉะนั้นเพื่อเป็นการเยี้ยวยาสวมองให้อยู่ในสภาพที่ดี ขอพระองค์ได้โปรดส่งข้าพเจ้ามาที่นี่ และขอได้โปรดประทานทั้งพลังอำนาจและความมั่งคั่งแก่ข้าพเจ้าให้สามารถนำตัวเขากลับมาสู่ความคุ้มครองของพระองค์ เพื่อ เขาจะได้ประพฤติตนให้อยู่ในระเบียบอันดีงาม

เฮ้อ เฮ้อ เฮ้อ เพื่อนฝูงและบริวารผู้ซื่อสัตย์ นี่ฉันท้องรบกวนท่านให้ช่วยเหลือ ฉันทหรือไร เพราะฉันทเหนื่อยล้าและชราแล้วหรือจึงทำให้คิดแต่เรื่องการพักผ่อน ที่จริงตลอด ชีวิตของฉันท ฉันทไม่เคยรักอะไรมากไปกว่ารักความสงบเลย แต่มาตอนนี้ฉันทรู้ว่าฉันทจะต้อง เตรียมแบกอาณมา แม้ว่าแขนแขนจะเหน็ดเหนื่อยและอ่อนแรง จะต้องยกอาวุธทั้งหลายทั้ง กระบองควมมือที่สั้นเท่าเพื่อไปช่วยปกป้องผู้คน ฉันทมีเหตุผลที่ทำเช่นนั้น เพราะเวลาที่ฉันทมีความ เป็นอยู่ดีกินดีได้เช่นนี้ ก็ควยอาศัยแรงและหยาดเหงื่อของพวกเขา ทั้งฉันททั้งลูก ๆ ทั้งครอบครัว ที่เกี่ยวข้อง กระนั้นก็ตาม ฉันทจะลงมือทำสงครามก็ต่อเมื่อได้พยายามทุกวิถีทางเพื่อสันติภาพแล้ว แต่ไม่สำเร็จ ฉันทันคราวนี้ฉันทจึงต้องทกลงใจ"

จากนั้น เขาก็เรียกประชุมที่ปรึกษาของเขา และแจ้งเรื่องราวให้ทราบ ในที่สุดตกลงกันว่าให้ส่งคนที่เฉลียวฉลาดสักหนึ่งคนไปหาปิโกรโซล เพื่อถามถึงสาเหตุที่เขาผละจากการพักผ่อนอย่างกระตั้นหัน แล้วยกทัพไปโจมตีดินแดนที่เขาไม่มีสิทธิเข้าไปเลย และยิ่งกว่านั้นที่ปรึกษายังแนะนำให้ไปตามการก่อกองกฐาและติดตามเพื่อกลับมาดูแลและปกป้องบ้านเมือง คำแนะนำของที่ปรึกษาทุกประการนี้เป็นที่พอใจแก่ร็องกูซีเยร์ เขาจึงสั่งให้ปฏิบัติการดังกล่าว

ร็องกูซีเยร์ ใ้เรียกหาคนรับใช้ประจำชื่อ เลอฆาสกัซันที่กำลังซบและสั่งการให้ไปตามการก่อกองกฐาโดยควน และเขียนจดหมายถึงบุตรชายต่อไปนี้

สาระของจดหมายที่กรังกูซีเยร์เขียนถึงกรังกูอา

พอไม่อยากจะเขียนมารบกวนเวลาอันมีค่าสูงสุดของคุณะกำลังมุ่งมั่นเล่าเรียน
ทั้ง ๆ ที่เห็นว่าลูกหนุ่มเหตความตั้งใจและศรัทธาอันแรงกล้าต่อการศึกษาของคุณเช่นนี้ ถ้าหาก
ว่าพอจะไม่มีเรื่องกวนใจเกี่ยวกับความปลอดภัยในยามชราขนั้น อันเนื่องมาจากความไว้วาง
ใจในมิตรและเพื่อนานเก่าแก่ของเรา อันหวังความแค้นเป็น เรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คอย
ถูกกำหนดมาไว้เช่นนั้น พอเองก็ออกจะกังวลใจอยู่ และคงพักนอนไม่มากนัก คิดแล้วทำ
ใ้พอต้องขอร้องให้เจ้าช่วยเหลือเรื่องผู้คนและทรัพย์สินซึ่งเจ้าจะเป็นผู้รับมรดกตามกฎหมาย
พอจะเปรียบให้เจ้าฟังว่า หากภายนอกบ้านของเรามีอาวชที่หมดสภาพ และภายในบ้านก็ไม่
มีค่าเหมือนมีไพร่ประมาท เช่นนี้จะเหมือนกับการศึกษาที่ไร้ประโยชน์ถ้าค่าเคื่อนนั้นไร้ผล ซึ่ง
เรื่องนี้หากคุณธรรมไม่ไ้คุ้มมาใช้ในโอกาสอันควร และคุณธรรมนั้นก็จะไม่มีผลสืบเนื่องอันใด
เลย

การตัดสินใจของพอครั้งนี้ มีใจทำไปเพื่อเป็นทนาย หากแต่เป็นการทำให้สงบ
ราบคาบ ไม่ใช่เพื่อบุกรุกโจมตี แต่เพื่อปกป้อง ไม่ใช่เพื่อเอาชนะ หากแต่เพื่อคุ้มครอง
ประชาชนผู้ซื่อสัตย์และผืนดินที่เป็นมรดกตกทอด บนผืนดินที่มิโกร โชลเหยียบย่ำเข้ามาอย่าง
ศัตรูโดยไม่มีสาเหตุและปราศจากกาลละเทศะ และเขายังไม่ยอมหยุดยั้งการกระทำอันโกรธ
เกรี้ยวของเขาวันแล้ววันเล่า คอยการบุกรุกที่ไม่ยอมอ่อนข้อต่อประชาชนผู้เป็นอิสระ

พอได้กระทำตามหน้าที่ ที่จะเดินสายกลางเพื่อผ่อนคลายโทสะอันร้ายกาจของเขา
โดยมอบทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาพอใจให้แก่เขาทั้งหมด พอได้สิ่งทุกอย่างไปเจรจากับเขาคอย
ความอ่อนน้อมหลายต่อหลายครั้งที่เคียว แต่ทุกที่ส่งไปนี้ได้รับความหยามเหยียดเพียงใด และ
พอก็ไม่ได้รับคำตอบจากเขานอกจากการหาทนายอย่างจริงจัง และเขาเสแสร้งอ้างสิทธิในดิน
แดนของพ่อก็คอย พอรู้ว่าพระผู้เป็นเจ้าผู้เป็นอมตะทรงปลดปล่อยให้เขาละเมิดสิทธิอย่างเต็มที่

และพูดตามจริงแล้ว เขาก็จะเป็นคนพาลเช่นนี้เรื่อยไป ถ้าเขายังได้รับพระมหากรุณา
อันศักดิ์สิทธิ์นี้ตลอดไป และเพื่อทำงานตามพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า ก็เพื่อลดความ
เป็นมิตรต่อกัน เขาจึงส่งสารที่แสดงความเกรี้ยวกราดมายังพ่อทันที

ลูกรักของพ่อ หลังจากอ่านจดหมายฉบับนี้แล้ว ขอให้กลับมาโดยเร็วที่สุดที่จะเร็ว
ได้ มาช่วยพ่อ ซึ่งถึงอย่างไรก็ขอให้ไปช่วยความรักที่มีต่อพ่อ ซึ่งเจ้าอาจจะช่วยให้พ่อแม่
ของเจ้ารอดพ้นภัยและคุ้มครองพ่อแม่ได้ การรวบรวมระวางให้เสียเลือกในอันน้อยที่สุด และ
ถ้าเป็นไปได้ จะโดยวิธีใดก็ตามที่เจ้าเห็นสมควร คือใช้ความระมัดระวังคอเลห์เหลี่ยมของ
สงครามให้ดี เราจะช่วยชีวิตของประชาชนทุกคนให้รอดพ้นจากอันตรายได้มาก และส่งพวก
เขากลับบ้านด้วยความชื่นชมยินดี

ลูกชายที่รักยิ่งของพ่อ ขอให้สันติภาพจากพระเยซูคริสต์ พระผู้ช่วยให้รอดของเรา
จงอยู่กับตัวของลูกตลอดไป

ในที่นี้ช่วยฝากความระลึกถึงของพ่อไปยังโปโนคราท จิมนาสท์ และเออเคมง ด้วย

เขียน ณ วันที่ 20 กันยายน

กร็องกุซียเอร์
พ่อของเจ้า

บัญชีขอเฉพาะ

บทที่ 1

Gargantua	การกองตูอา
Pantagruel	ป็องทากรูเอล
Platon	ปลาตง, พลาโต
Philèbe	ฟีเล็บ
Gorgias	กอร์จียา
Flaccus	ฟลักคัส
Noé	โนเอ
Messie	แมสซี
Jean Andeau	ฌอง อ็องโต
l'Aseau Gualeau	ลาไซ กาโล
Olive	โอลีฟ
Narçay	นาร์เซ
la Vienne	ลาเวียน
Gascogne	กาสโกญ
Aristotle	อริสโตเติล

บทที่ 3

Gargamelle	การกามาแมล
Grandgousier	กร็องกูซีเยร์
Mayence	มาย็องส์
Bayonne	บายอน
Bologne	โบโลญ
Lombard	ลอมบาร์ค
Bigorre	บีกอร์

Langaulnay	ล่องโกลเน
Brenne	แบรนน
Rouergue	รูแอรก
Parpaillots	ปาปายโยส
Homère	โฮแมร์
Neptune	เนปจูน
Aulu-Gelle	โอลู - แซล
Jupiter	จูปีเตอร์ - จูปีเตอร์
Alcmère	อัลคแมน
Hercule	แฮร์กูล
Hippocrate	ฮิปโปคราต
de Alimento	เดอ ฮาลิม็องโต
Pline	ปลิน
Plaute	โพลท
Cistellaria	ซิสเทลลาเรีย
Marcus Varron	มาร์คัส วาร์รอน
le Testament	เลอ แทสตาม็อง
Censorinus	ซ็องโซรินุส
Die natali	ได นาคาลิ
de Natura animaléum	เดอ นาทูรา อานิมาลิอุม
Servius	แซร์วีอูส
les Eglogues	เลส เซโกลก
Virgile	วีร์จิล
Populie	โปปูลิ
Macrobe	มาโครบ
des Saturnales	เดส ซาตูร์นาลิส

บทที่ 4

Mardi Gras	มาร์ตี กราส
Cinaiis	ซีนเนส
Seuilly	เซยียี่
la Roche Clermaud	ลาโรช แคลโมต์
Vaugaudry	โวโกกรี
le Coudray	เลอ กูเคร
Montpensier	มงต์ ป็องซีเยร์
le Qué	เลอ เก
Vède	แวก, แวก
Saussaie	โซสแซ

บทที่ 6

l'Evangile	เลว็องซิล
Joannis	โจอันนิส
Sainte Marguerite	นักบุญมาร์เกอริท , แซ็งต์มาร์เกอริท
Brisepaille	บรีสเปาย
Saint-Genou	แซ็งต์ เซนู
Saint Martin	แซ็งต์ มาร์แต็ง
Beusse	เบอส์
Bibarais	บีบาเรส์
Bacchus	บัคคัส
Minerve	มีเนิร์ฟ
Adonis	อาโดนิส
Castor	คาสตอร์
Pollux	ปอลลุกซ์
Léda	เลดา

บทที่ 7

Hébreux	เฮเบรอ
Pontille	ป็องทิล
Bréhémont	เบรเอม็องต์
Jean Deniau	ฌอง เดอฌีโย

บทที่ 11

Mirebalais	มีร์บาล็อง
------------	------------

บทที่ 14

Allexandre	อเล็กซองเดรอะ
Philippe	ฟิลลิป
Macédoine	มาเซดอน, มาซีโดเนีย
Thubal Holopherne	ทูบาล โฮโลเฟร์น
Donat	โดนาต
le Facet	เลอ ฟาเซท
Théodolet	เทโอโดเลท
Alanus	อัลลานุส
in Parabolis	อิน ปาราโบลิส
Ainay	เอเนย์
de Gualchaut	เดอ กาลอชอ
Jean le Veau	ฌอง เลอโว
Heurtebise	เฮอว์เตบีส
Faquin	ฟาแก็ง
Tropditeux	โทรตีเตอซ
le Compost	เลอ กอมโปสต์
Jobelin Bridé	โจเบลันด็อง บรีเด

Hugutio	ฮุกติโอ
Hébrard	เฮบราร์ค
le Doctrinal	เลอ ค็อกทรีนาล

บทที่ 15

don Philippe de Marais	ดอน ฟิลลิป เดอ มาเรส
Papeligosse	ปาเปอเล็กอสส์
Villegongis	วิลกงซีส์
Gracchus	กรักคัส
Eudémon	เออเดอมง
Cicéron	ซีเซรง
Emilius	เอมิลีอุส
Ponocrate	โปโนคราท

บทที่ 16

Fayoles	ฟาโยล
Numidie	นุมิดี
Jules César	จูลส์ เซซาร์
Languedoc	ลองเกอคอก
Saint Mars	แซงต์ มาร์ส
Seythie	ซีซี
Olonne	โอลอนน์
Talmondois	ทาลมองควัวส์
Babin	บาแบ็ง
Orléans	ออร์เลอองส์
la Beauce	ลา โบซ

บทที่ 17

Notre-Dame	โนเทรอด ความ
Joaninus de Barronco	โจฮานินุส เคอ บารรองโก
Leucéce	เลอแซส
Saint-Antoine	แซ็งทอองทวน
Bourg	บูร์ก
Janotus de Bragmardo	โจนาตุส เคอ บรากมาร์โต

บทที่ 18

Philotomie	ฟีโลโตมี
Gymnaste	ยิมนาสต์

บทที่ 19

Londres	ลอนเกรอะ
Cahors	คาฮอร์ส
Bordeaux	บอร์โดซ์
Brie	บรี
Utino	อูทีโน
Achille	อาซิลล์

บทที่ 20

Sorbonne	ซอร์บอนน์
Crassus	คราสซุส
Philémon	ฟีเลมง
Jousse Baudouille	จูสซ บ็อบูย
Patelin	ปาเทอแล็ง
Chilon	ซิลง
Lacédémonien	ลาเซเคโมเนียง
Delphes	เดลฟ

บทที่ 21

Biére

เมืองบีแอร์

บทที่ 23

Timothée

ทีโมเซ

Anayoste

อานายอสต์

Basche

บาสเช

Athénée

อาเซเน

Tunstal

ทันสทาล

Turenne

ตูแรน

Gymnaste

จินนาสต์

Ferrare

แฟร์ราร์

la Seine

แม่น้ำแซน

Stentor

สตองทอว์

Saint Victor

แซ็งตวิคทอว์

Milon

มิลอง

Théophraste

เซโอฟราสต์

Dioscoride

ดีโอสโคริค

Marinus

มารีนุส

Risotome

รีโซโอม

บทที่ 24

Chauny

ชานี

Picardie

ปีการ์ดี

Gentilly

องทิลลี

Boulogne

บูโลญ

Saint cloud

แซ็งตคลูด

Montrouge	มงทรูช
Charenton	ชารองตง
Vanves	วองเวอว์
Virgile	วีร์ซิล
Hésiode	เฮสิโอด
Politien	โปลีเตียง

บทที่ 25

Lerné	แลร์เน
Frogier	โฟรซีเยร์
Marquet	มาร์เก็ท

บทที่ 26

Picrochole	ปีโกรโซล
Trépeulu	เทรเปอูลู
Touquedillon	ตูเกอกีลลอง
duc Raquedenare	คูกราเกอเดณาร์
Engoulevent	อองกูเลอองท์

บทที่ 27

Jean des Entommeures	ฌอง เดส์ อองตณเมอว์
Macé Pelosse	มาเซ เปอลอสส์
Antoine	อองทวน
Sainte Barbe	นักบุญบาร์ม
Sainte Nitouche	นักบุญนีตูช
Saint Georges	นักบุญยอจร์ส
Notre Dame de Cunault	แม่พระแห่งคูโนลท์

de Loreite	แห่งโลแรก
de Bonnes-Nouvelles	แห่งบอนนูนูแวลส์
de la Lenou	แห่งเลอญู
de Rivière	แห่งริวีแยร์
Saint Jacques	นักบุญซากส์
Saint Suaire de Chambéry	นักบุญซูเออร์ เกอ ชังเบรี
Sarrasins	ซาร์ราแซงส์
Aymon	เอมง

บทที่ 28

la Roche-Clermaud	ลาโรช แคลโมต์
Pillot	ปีโยท
le Basque	เลอ บาสก์

บทที่ 29

Jésus-Christ	พระเยซูคริสต์
--------------	---------------

LA VIE TRES HORRIFIQUE
DU GRAND

GARGANTUA

PERE DE PANTAGRUEL

jadis composée par M. Alcofribas
abstracteur de quintessence

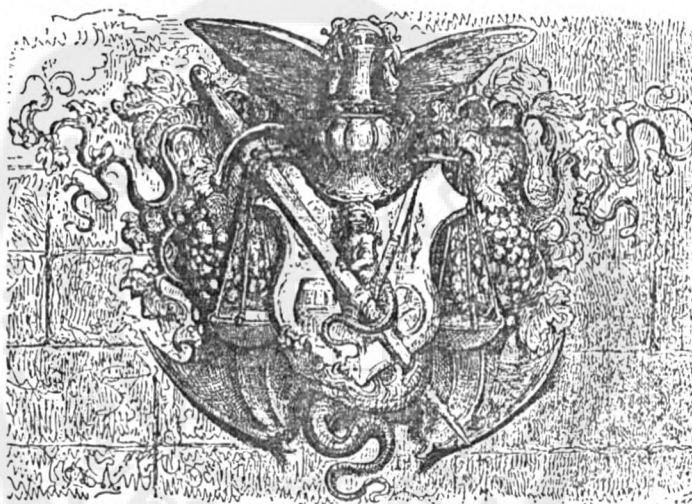
livre plein de pentagoullisme

CHAPITRE PREMIER

De la généalogie et de l'antiquité de Gargantua

Je vous remets à la *Grande Chronique Pantagruéline* de reconnaître la généalogie et l'antiquité dont nous est venu Gargantua.

En celle-ci, vous entendrez plus au long comment les géants naquirent en ce monde, et comment d'eux, par lignes directes, sortit Gargantua, père de Pantagruel ; et il ne vous fâchera pas si, pour le présent, je m'en déporte, bien que la chose soit telle que, tant plus serait commémorée, tant plus elle plairait à Vos Scigneuries : comme vous avez l'autorité de Platon, dans le *Philèbe* et dans *Gorgias*, et de Flaccus, qui dit être d'aucuns propos — tels que ceux-ci sans doute — qui plus sont délectables quand plus souvent sont redits.

Plût à Dieu qu'un chacun sût aussi certainement sa généalogie depuis l'arche de Noé jusqu'à cet âge !

Je pense que plusieurs sont aujourd'hui empereurs, rois, ducs et papes en la terre, lesquels sont descendus de quelques porteurs de rogatons et de hottes, comme au rebours plusieurs sont gueux de l'hospice, souffreteux et misérables, lesquels sont descendus de sang et ligne de grands rois et empereurs, attendu l'admirable transport des règnes et empires : des Assyriens aux Mèdes, des Macédoniens aux Romains, des Mèdes aux Perses, des Romains aux Grecs, des Perses aux Macédoniens, des Grecs aux Français.

Et, pour vous donner à entendre de moi qui parle, je crois que je suis descendu de quelque riche roi ou prince du temps jadis, car oncques ne vîtes-vous homme qui eût plus grande affection d'être roi et riche que moi, afin de faire grand'chère, pas ne travailler, point ne me soucier et bien enrichir mes amis et tous gens de bien et de savoir. Mais, sur ce point, je me réconforte qu'en l'autre monde je le serai, voire plus grand qu'à présent je ne l'oserais souhaiter. Vous, en telle ou meilleure pensée, réconfortez votre malheur et buvez frais, si faire se peut.

Retournant à nos noutons, je vous dis que, par don souverain des cieux, nous ont été conservées l'antiquité et la généalogie de Gargantua, plus entière que nulle autre, excepté celle du Messie, dont je ne parle, car il ne m'appartient pas ; d'ailleurs les diables — ce sont les calomnieurs et cafards — s'y opposent.

Et elle fut trouvée par Jean Audeau, en un pré qu'il avait près l'Arceau Gualcau, au-dessous de l'Olive, tirant à Narsay, duquel faisant curer les fossés, les piocheurs touchèrent de leurs hoes un grand tombeau de bronze, immensément long, car onques n'en trouvèrent le bout parce qu'il entraît trop avant aux écluses de la Vienne.

En l'ouvrant, en certain lieu marqué au-dessus d'un globelet, à l'entour duquel était écrit en lettres étrusques :

HIC BIBITUR

ils trouvèrent neuf flacons en tel ordre qu'on assied les quilles en Gascogne, desquels celui qui était au milieu couvrait une gros, grand, gris, joli, petit, moiisi livret, plus, mais non micux sentant que roses.

En celui-ci fut la dite généalogie trouvée, écrite au long de lettres chancelleresques, non en papier, non en parchemin, non en cire, mais en écorce d'ormeau, tant toutefois usées par vétusté qu'à peine en pouvait-on trois reconnaître de rang.

Bien qu'indigne, j'y fus appelé, et, à grand renfort de besicles, pratiquant l'art par lequel on peut lire les lettres non apparentes, comme l'enseigne Aristote, je la translatai, ainsi que vous pourrez, en pantagruélisant, c'est-à-dire buvant à mon gré en lisant les exploits horribles de Pantagruel.

A la fin du livre était un petit traité intitulé : *les Fanfreluches antidotées*. Les rats et blattes, ou, afin que je ne mente, autres malignes bêtes, avaient brouté le commencement ; j'ai ci-dessous ajouté le reste par révérence de l'antiquaille.

CHAPITRE III

*Comment Gargantua fut onze mois porté
dans le ventre de sa mère*

Grandgousier était bon gaillard en son temps, aimant à boire net autant qu'homme qui pour lors fût au monde, et il mangeait volontiers salé.

A cette fin, il avait ordinairement bonne munition de jambons de Mayence et de Bayonne, force langues de bœuf fumées abondance d'andouilles en la saison et de bœuf salé à la moutarde, renfort de boutargues, provision de saucisses, non de Bologne, car il craignait le bacon de Lombard, mais de Bigorre, de Longaulnay, de la Brenne et du Rouergue.

En son âge viril il épousa Gargamelle, fille du roi des Parpaillots, belle gouge et de bonne trogne ; et ils faisaient, eux deux, souvent ensemble la bête à deux dos, joyeusement se frottant leur lard, tant qu'elle engrossa d'un beau fils, et le porta jusqu'au onzième mois.

Car autant, voire davantage, peuvent les femmes leur ventre porter, surtout quand c'est quelque chef-d'œuvre et un personnage qui doive en son temps faire de

grandes prouesses, comme Homère dit que l'enfant dont Neptune engrossa la nymphe naquit l'an après révolu : ce fut le douzième mois. Car, comme dit Aulu-Gelle, *Liv. III*, ce long temps convenait à la majesté de Neptune, afin que l'enfant fût formé à la perfection. Avec une pareille raison, Jupiter fit durer quarante-huit heures la nuit qu'il coucha avec Alemène, car en moins de temps n'eût-il pu forger Hercule, qui nettoya le monde de monstres et tyrans.

Messieurs les anciens Pantagruélistes ont confirmé ce que je dis, et ont déclaré non seulement possible, mais aussi légitime, l'enfant né de la femme le onzième mois après la mort de son mari.

Hippocrate, liv. *de Alimento*, Pline, liv. VII, chap. V, Plaute dans *Cistellaria*, Marcus Varron en la satire intitulée *le Testament*, alléguant l'autorité d'Aristote à ce propos, Censorinus, liv. *de Die natali*, Aristote, liv. VII, chap. III et IV, *de Natura animalium*, Aulu-Gelle, liv. III, chap. XVI, Servius, en *les Eglogues* expliquant ce vers de Virgile : *Matri longa decem*, etc., et mille autres fous, dont le nombre a été accru par les légistes : *ff. de suis et legit. l. Intestato*, § *fin*, et in *Authent. de Restitut.*, et *ea quæ parit in undecimo mense*. Par surcroît en ont barbouillé leur robidilardique loi Gallus, *ff. de lib. et posthu.*, et *l. septimo*, *ff. de Stat. homi.*, et quelques autres, que pour le présent je n'ose dire ; moyennant lesquelles lois les femmes veuves peuvent franchement jouer du serre-croupière à tous défis et tous risques deux mois après le trépas de leurs maris.

Je vous prie, par grâce, vous autres mes bons garnements, si vous en trouvez qui vaillent le débraguetter, montez dessus et amenez-les moi. Car, si au troisième mois elles engrossent, leur fruit sera héritier du défunt, et, la grossesse connue, qu'elles poussent hardiment outre, et vogue la galère, puisque la pause est pleine ! Comme Julie, fille de l'empereur Auguste, ne s'abandonnait à ses tambourineurs que quand elle se sentait grosse, à la manière que le navire ne reçoit son pilote qu'il ne soit d'abord calfaté et chargé.

Et si personne les blâme de se faire rataconniculer ainsi sur leur grossesse, vu que les bêtes sur leurs ventres n'endurent jamais le mâle masculant, elles répondront que ce sont des bêtes, mais qu'elles sont femmes, bien entendant les beaux et joyeux menus droits de superfétation, comme jadis répondit Populie, selon le rapport de Macrobe, liv. II des *Saturnales*.

Si le diable ne veut pas qu'elles engrossent, il faudra tordre le douzil, et bouche close.

CHAPITRE IV

Comment Gargamelle, étant grosse de Gargantua, mangea une grande quantité de tripes

L'occasion et la manière dont Gargamelle enfanta fut telle, et, si vous ne le croyez, que le fondement vous échappe !

Le fondement lui échappait une après-dînée, le troisième jour de février, pour avoir trop mangé de gaudebillaux. Les gaudebillaux sont de grasses tripes de coiraux. Les coiraux sont des bœufs engraisés à la crèche et aux prés guinaux. Les prés guinaux sont ceux qui portent de l'herbe deux fois l'an. De ces gras bœufs ils en avaient fait tuer trois cent soixante-sept mille quatorze pour être salés au mardi gras, afin qu'à la primevère ils eussent des bœufs de saison à tas pour, au commencement des repas, faire commémoration de salures et mieux entrer en vin.

Les tripes furent copieuses, comme vous l'entendez, et elles étaient si friandes que chacun en léchait ses doigts. Mais la grande diablerie à quatre personnages était bien en ce qu'il n'était possible de longuement les conserver, car elles se fussent pourries, ce qui semblait indécent. D'où il fut conclu qu'ils les bâfre-raient sans rien en perdre.

A ce faire ils convièrent tous les citadins de Cinais, de Seully, de la Roche-Clermaud, de Vaugaudry, sans laisser en arrière le Coudray — Montpensier, le Gué

de Vède et autres voisins, tous bon buveurs, bons compagnons et beaux joueurs de quille-là. Le bonhomme Grandgousier y prenait un plaisir bien grand et commandait que tout allât par écuelles. Il disait toutefois à sa femme qu'elle en mangeât le moins possible, vu qu'elle approchait de son terme et que cette tripaille n'était pas viande bien louable : « Celui-ci, disait-il, a grande envie de mâcher de la merde, qui de celle-ci le sac mange. » Nonobstant ces remontrances, elle en mangea seize muids, deux tonneaux et six pots. O belle matière fécale qui devait boursoufler en elle !

Après dîner, tous allèrent pêle-mêle à la Saussaie, et là sur l'herbe drue, ils dansèrent au son des joyeux flageolets et des douces cornemuses, tant s'ébaudissant que c'était un passe-temps céleste de les voir ainsi rigoler.

CHAPITRE VI

Comment Gargantua naquit de façon bien étrange

Eux tenant ces menus propos de beuverie, Gargamelle commença à se porter mal du bas ; alors Grandgousier se leva de dessus l'herbe et il la réconfortait honnêtement, pensant que c'était mal d'enfant et lui disant qu'elle était là herbée sous la Saussaie, et que bien-

tôt elle ferait pieds neufs. Aussi lui convenait-il de prendre courage à nouveau, au nouvel avènement de son poupon, et, encore que la douleur lui fût quelque peu en fâcherie, toutefois qu'elle serait brève, et la joie qui tôt succéderait lui enlèverait tout cet ennui, en sorte qu'il ne lui en resterait seulement la souvenance.

« Je le prouve, disait-il. Notre Sauveur dit en l'Évangile *Joannis, XVI* : — La femme qui est à l'heure de son enfantement a de la tristesse, mais lorsqu'elle a enfanté, elle n'a souvenir aucun de son angoisse.

— Ha ! dit-elle, vous dites bien, et j'aime beaucoup mieux ouïr tels propos de l'Évangile, et mieux je m'en trouve que d'ouïr la vie de sainte Marguerite ou quelque autre cafarderie.

— Courage de brebis ! disait-il. Dépêchez-vous de celui-ci, et bientôt nous en faisons un autre.

— Ha ! dit-elle, vous en parlez bien à votre aise, vous autres hommes ! Bien, de par Dieu, je m'efforcerai, puisqu'il vous plaît. Mais plutôt à Dieu que vous l'eussiez coupé !

— Quoi ? dit Grandgousier.

— Ha ! dit-elle, que vous êtes bonhomme ! Vous l'entendez bien.

— Mon membre ? dit-il. Sang des chèvres ! Si bon vous semble, faites apporter un couteau.

— Ha ! dit-elle, à Dieu ne plaise ! Dieu me le pardonne, je ne le dis pas de bon cœur, et, pour ma parole, n'en faites ni plus ni moins. Mais j'aurai fort à faire aujourd'hui, si Dieu ne m'aide, et tout par votre membre, que vous fussiez bien aise !

— Courage ! courage ! dit-il. Ne vous souciez du reste, et laissez faire aux quatre bœufs de devant. Je m'en vais boire encore quelque coup. Si, cependant, il vous survenait quelque mal, je me tiendrai auprès : mettant vos mains en porte-voix, je me rendrai à vous. »

Peu de temps après, elle commença à soupirer, lamenter et crier. Soudain vinrent à tas sages-femmes de tous côtés ; et, la tâtant par le bas, elles trouvèrent

quelques morceaux de peau d'assez mauvais goût, et pensaient que ce fût l'enfant. Mais c'était le fondement qui lui échappait à la mollification de l'intestin droit — lequel vous appelez le boyau culier — pour avoir trop mangé de tripes, comme nous l'avons déclaré ci-dessus.

Aussi une vilaine vieille de la compagnie, laquelle avait réputation d'être grand médecin et qui était venue là de Brisepaille d'auprès Saint-Genou soixante ans auparavant, lui fit un astringent si horrible que tous ses muscles du cul furent si obstrués et resserés qu'à grand peine avec les dents vous les eussiez élargis — ce qui est chose bien horrible à penser : de même que le diable, à la messe de saint Martin, écrivant le caquet de deux galantes, à belles dents allongea son parchemin.

Par cet inconvénient furent au-dessus relâchés les cotylédons de la matrice, par lesquels sursauta l'enfant et

entra en la veine creuse, et, gravissant par le diaphragme jusqu'au dessus des épaules, où la dite veine se sépare en deux, il prit son chemin à gauche et sortit par l'oreille gauche.

Sitôt qu'il fut né, il ne cria pas comme les autres enfants : « Mies ! mies ! » Mais, à haute voix, il s'écriait : « A boire ! à boire ! » comme s'il invitait tout le monde à boire, si bien qu'il fut ouï de tout le pays de Beusse et de Bibarais.

Je me doute que vous ne croyez assurément cette étrange nativité. Si vous ne le croyez pas, je ne m'en soucie, mais un homme de bien, un homme de bon sens, croit toujours ce qu'on lui dit et qu'il trouve par écrit. Est-ce contre notre loi, notre fois, notre raison, contre la sainte Ecriture ? Pour ma part, je ne trouve rien d'écrit aux Bibles saintes qui soit contre cela. Mais si le vouloir de Dieu eût été tel, diriez-vous qu'il ne l'eût pu faire ? Ha ! pour grâce, n'emperlificotez jamais vos esprits de ces vaines pensées, car je vous dis qu'à Dieu rien n'est impossible, et, s'il voulait, les femmes auraient dorénavant ainsi leurs enfants par l'oreille.

Bacchus ne fut-il pas engendré par la cuisse de Jupiter ?

Croquemouche, de la pantoufle de sa nourrice ?

Minerve ne naquit-elle pas du cerveau, par l'oreille de Jupiter ?

Adonis, par l'écorce d'un arbre de myrrhe ?

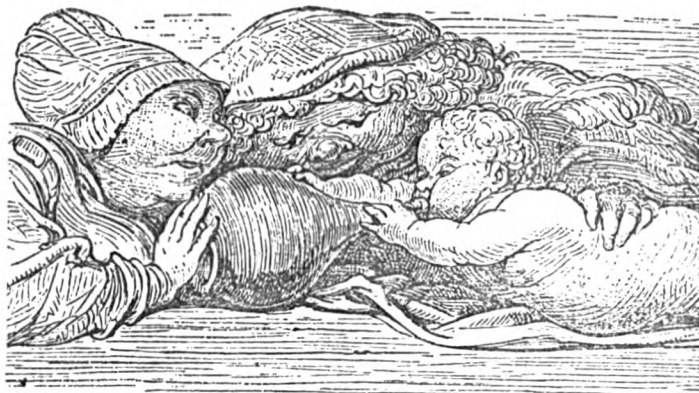
Castor et Pollux, de la coque d'un œuf pondu et éclos par Léda ?

Mais vous seriez bien davantage ébahis et étonnés si je vous exposais présentement tout le chapitre de Pline, où il parle des enfantements étranges et contre nature, et toutefois je ne suis pas menteur aussi assuré qu'il a été. Lisez le septième livre de sa *Naturelle Histoire*, chap. III, et ne m'en tarabustez plus l'entendement.

CHAPITRE VII

Comment son nom fut imposé à Gargantua et comment il humait le piot

Le bonhomme Grandgousier, buvant et rigolant avec les autres, entendit le cri horrible que son fils avait fait en entrant à la lumière de ce monde, quand il

bramait demandant : « A boire ! à boire ! à boire ! », dont il dit : « QUE GRAND TU AS ! » — suppléez : le gosier.

Ce qu'oyant, les assistants dirent que vraiment il devait avoir pour cela le nom de GARGANTUA puisque telle avait été la première parole de son père à sa naissance, à l'imitation et à l'exemple des anciens Hébreux. A quoi fut condescendu par celui-là, et ce qui plut très bien à sa mère. Et, pour l'apaiser, ils lui donnèrent à boire à tire-larigot, et il fut porté sur les fonts et là baptisé, comme est la coutume des bons chrétiens.

Et lui furent ordonnées dix sept mille neuf cent treize vaches de Pontille et de Bréhémont, pour l'allaiter ordinairement. Car, de trouver nourrice suffisante ce n'était pas possible en tout le pays, vu la grande quantité de lait requis pour l'alimenter, bien que d'aucuns docteurs scotistes aient affirmé que sa

mère l'allaita et qu'elle pouvait traire de ses mamelles quatorze cent deux pipes neuf potées de lait à chaque fois : ce qui n'est pas vraisemblable ; et a été la proposition déclarée mamellement scandaleuse, offensante pour les pieuses oreilles, et sentant de loin l'hérésie.

En cet état il passa jusques à un an et dix mois, temps auquel, par le conseil des médecins, on commença à le porter, et il lui fut fait une belle charrette à bœufs par l'invention de Jean Deniau. On le promenait dans cette voiture par-ci par-là, joyeusement, et il le faisait bon voir, car il portait bonne trogne et avait

presque dix-huit mentons, et ne criait que bien peu. Mais il se conchait à toutes heures, car il était merveilleusement flegmatique des fesses, tant de sa complexion naturelle que de la disposition accidentelle qui lui était advenue pour trop humer de purée septembrable. Et il n'en humait goutte sans cause : car s'il advenait qu'il fût dépité, courroucé, fâché ou marri, s'il trépi-gnait, s'il pleurait, s'il criait, on lui apportait à boire, on le remettait en nature, et soudain il demeurait coi et joyeux.

Une de ses gouvernantes m'a dit, jurant par sa foi, que de ce faire il était si coutumier qu'au seul son des pintes et des flacons il entraît en extase, comme s'il goûtait les joies du paradis. En sorte que, considérant cette complexion divine, pour le réjouir au matin, elles faisaient devant lui sonner des verres avec un couteau ou des flacons avec leur bouchon ou des pintes avec leur couvercle, auquel son il s'égayait, il tressail-lait, et lui-même se berçait en dodelinant de la tête, monocordisant des doigts et barytonnant du cul.

CHAPITRE XI

De l'adolescence de Gargantua

Gargantua, depuis trois jusqu'à cinq ans, fut nourri et instruit en toute discipline convenable par le commandement de son père, et il passa ce temps comme

les petits enfants du pays : c'est à savoir à boire, manger et dormir ; à manger, dormir et boire ; à dormir, boire et manger.

Toujours il se vautrait par les fanges, se noircissait le nez, se barbouillait le visage, éculait ses souliers, bayait souvent aux mouches, et courant volontiers après les parpaillots, dont son père tenait l'empire.

Il pissait sur ses souliers, il chiait en sa chemise, il se mouchait à ses manches, il morvait dedans sa soupe, et patrouillait par tous lieux, et buvait en sa pantoufle, et se frottait ordinairement le ventre d'un panier. Il aiguisait ses dents d'un sabot, lavait ses mains de potage, se peignait d'un gobelet, s'asseyait entre deux selles, le cul à terre, se couvrait d'un sac mouillé, buvait en mangeant sa soupe, mangeait sa fouace sans pain, mordait en riant, riait en mordant, souvent crachait au bassin, pétait de graisse, pissait contre le soleil, se cachait en l'eau pour la pluie, battait à froid, songeait creux, faisait le sucré, écorchait le renard, disait la patenôtre du singe, retournait à ses moutons, tournait les truies au foin, battait le chien devant le lion, mettait la charrette devant les bœufs, se grattait où il ne lui démangeait point, tirait les vers du nez, trop embrassait et peu étreignait, mangeait son pain blanc le premier, ferrait les cigales, se chatouillait pour se faire rire, se ruait très bien en cuisine, faisait gerbe de paille aux dieux, faisait chanter *Magnificat* à matines et le trouvait bien à propos, mangeait choux et chiait poirée, connaissait mouches en lait, faisait perdre les pieds aux mouches, barbouillait le parchemin, gagnait au pied, tirait au chevrotin, comptait sans

son hôte, battait les buissons sans prendre les oisillons, croyait que nues fussent poêle d'airain et que vessies fussent lanternes, tirait d'un sac deux moutures, faisait l'âne pour avoir du son, de son poing faisait un maillet, prenait les grues du premier saut, ne voulait pas que maille à maille on fit les hauberts, de cheval donné toujours regardait en la gueule, sautait du coq à l'âne, mettait entre deux vertes une mûre, faisait de la terre le fossé, gardait la lune des loups, si les nues tombaient espérait prendre les alouettes, faisait de nécessité vertu, faisait de tel pain soupe, se souciait aussi peu des rasés que des tondus, tous les matins écorchait le renard.

Les petits chiens de son père mangeaient en son écuelle ; lui de même mangeait avec eux. Il leur mordait

les oreilles, ils lui grafignaient le nez ; il leur soufflait au cul, ils lui léchaient les badigeonnes.

Et savez-vous, mes gars ? Que le mal du tonneau vous tourmente ! Ce petit paillard toujours bâtonnait ses gouvernantes c'en dessus dessous, c'en devant derrière, harri bourriquet ! Et déjà il commençait à exercer sa braguette, laquelle, chaque jour, ses gouvernantes ornaient de beaux rubans, de belles fleurs, de beaux floes ; et elles perdaient leur temps à la faire revenir entre leurs mains, comme un rouleau d'emplâtre, puis s'esclaffaient de rire quand elle levait les oreilles, comme si le jeu leur eût plu.

L'une la nommait ma petite dille, l'autre ma pinc, l'autre ma branche de corail, l'autre mon boudou, mon bouchon, mon vilebrequin, mon poisson, ma tarière, ma pendeloque, mon rude ébat roide et bas, mon dressoir, ma petite andouille vermeille, ma petite couille bre-douille :

« Elle est à moi, disait l'une.

— C'est la mienne, disait l'autre.

— Moi, disait l'autre, n'y aurai-je rien ? Par ma foi, je la couperai donc.

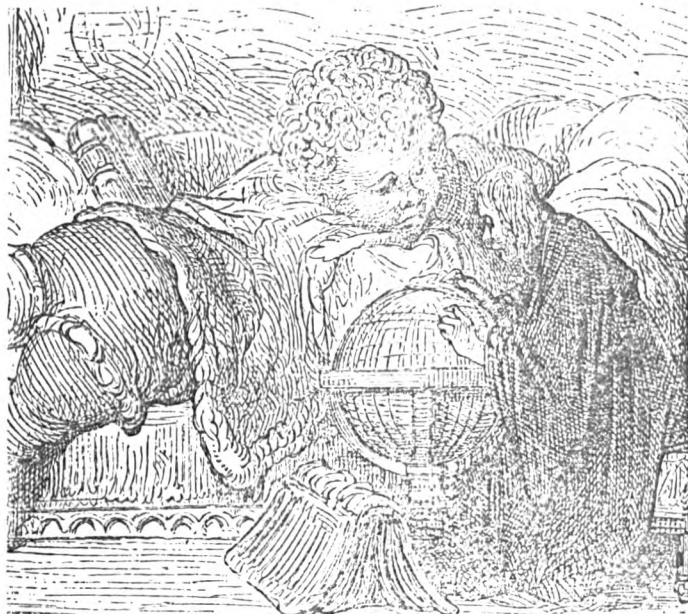
— Ha ! couper ! disait l'autre, vous lui feriez mal, madame ; coupez-vous la chose aux enfants ? Il serait Monsieur sans queue. »

Et, pour s'ébattre comme les petits enfants du pays, elles lui firent un beau virolet des ailes d'un moulin à vent du Mirebalais.

CHAPITRE XIV

Comment Gargantua fut instruit par un théologien en lettres latines

Ces propos entendus, le bonhomme Grandgousier fut ravi en admiration, considérant le haut sens et merveilleux entêtement de son fils Gargantua, et il dit à ses gouvernantes :

« Philippe, roi de Macédoine, connut le bon sens de son fils Alexandre à manier dextrement un cheval, car le dit cheval était si terrible et effréné que nul n'osait monter dessus, parce qu'à tous ses chevaucheurs il baillait la saccade, à l'un rompant le cou, à l'autre les jambes, à l'autre la cervelle, à l'autre les mandibules. Ce que considérant, Alexandre en l'hippodrome — qui était le lieu où l'on promenait et faisait voltiger les chevaux — s'avisait que la fureur du cheval ne venait que de la frayeur qu'il prenait de son ombre, donc, montant dessus, le fit courir contre le soleil, si bien que l'ombre tombait par derrière, et, par ce moyen, il rendit le cheval doux à son vouloir. A quoi connut son père le divin entendement qui était en lui, et le fit très bien endoctriner par Aristote, qui

pour lors était estimé sur tous les philosophes de Grèce.

» Mais je vous dis qu'en ce seul propos, que j'ai présentement devant vous tenu à mon fils Gargantua, je connais que son entendement participe de quelque divinité, tant je le vois aigu, subtil, profond et serein, et il parviendra à un degré souverain de sapience, s'il est bien instruit. C'est pourquoi je veux le bailler à quelque homme savant pour l'endoctriner selon sa capacité et je n'y veux rien épargner. »

De fait, l'on lui enseigna un grand docteur en théologie, nommé maître Thubal Holopherne, qui lui apprit son abécé, si bien qu'il le disait par cœur à rebours, et il y fut cinq ans et trois mois. Puis il lui lut Donat, *le Facet*, Théodolet et Alanus, *in Parabolis*, et y fut treize ans, six mois et deux semaines.

Mais notez que, cependant, il lui apprenait à écrire

gothiquement et écrivait tous ses livres, car l'art d'impression n'était pas encore en usage.

Et il portait ordinairement un gros écritoire, pesant plus de sept mille quintaux, duquel l'étui à plumes était aussi gros et grand que les gros piliers d'Ainay, et l'encrier y pendait à grosses chaînes de fer, de la capacité d'un tonneau de marchandise.

Puis il lui lut *De modis significandi*, avec les commen-

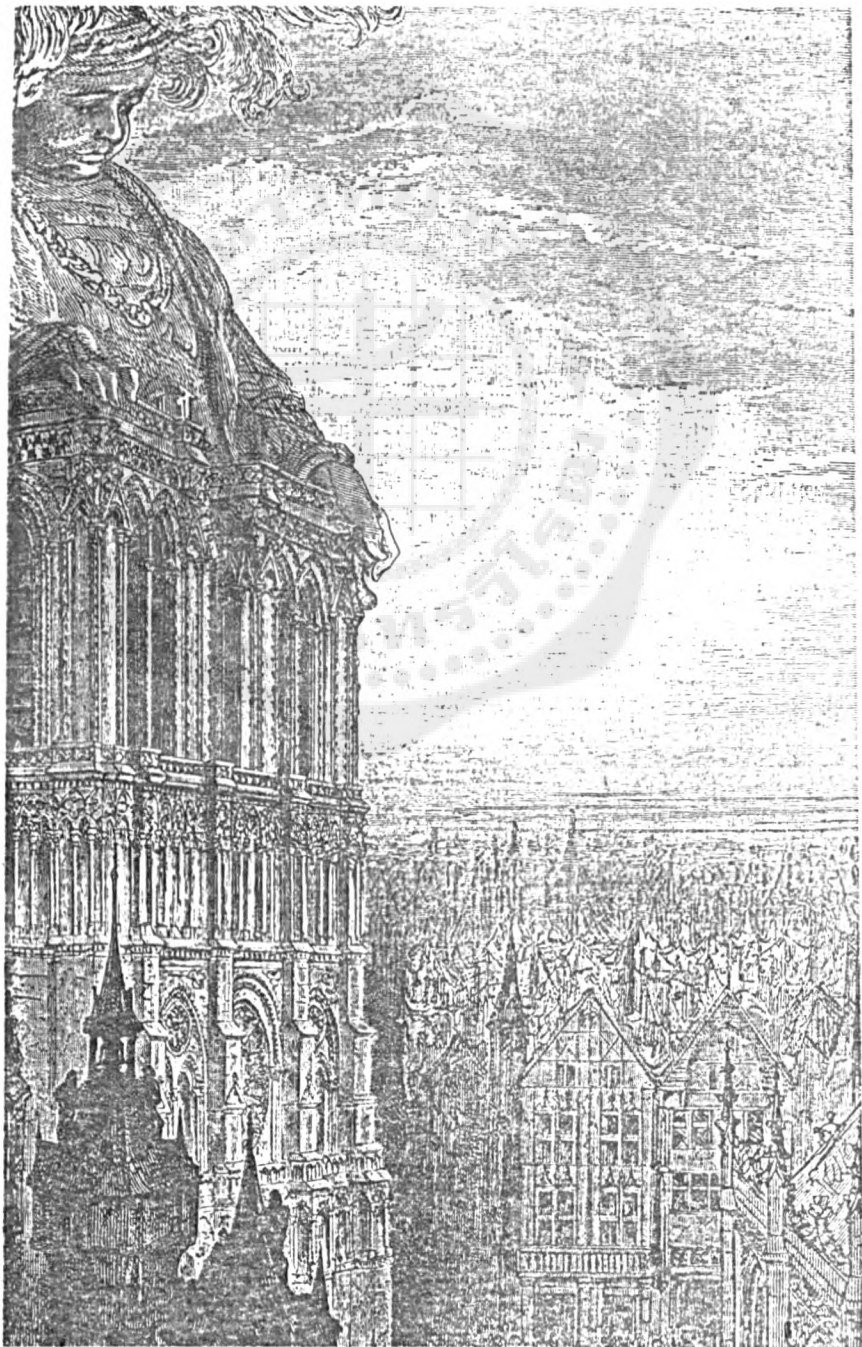

taires de Heurtebise, de Faquin, de Tropditeux, de Gualehaut, de Jean le Veau, de Billonio, Brelinguandus, et un tas d'autres ; et y fut de dix-huit ans et onze mois. Et le sut si bien qu'à l'épreuve il le récitait par cœur à l'envers, et prouvait sur ses doigts à sa mère que *de modis significandi non erat scientia*.

Puis il lut *le Compost*, où il fut bien seize ans et deux mois, lorsque son dit précepteur mourut,

*Et fut l'an mil quatre cent vingt
De la vérole qui lui vint.*

Après, il en eut un autre vieux, tousseux, nommé maître Jobelin Bridé, qui lui lut Hugutio, Hébrard,

Grécisme, le Doctrinal, les Pars, le Quid est, le Supplementum, Marmotret, de Moribus in mensa servandis, Seneca, de Quatuor virtutibus cardinalibus, Passavantus cum Commento, et Dormi segura pour les fêtes, et quelques autres de semblable farine, à la lecture desquels il devint aussi sage qu'oncques depuis nous n'en enfournâmes.

CHAPITRE XV

Comment Gargantua fut mis sous d'autres pédagogues

Alors son père s'aperçut que vraiment il étudiait très bien et y mettait tout son temps, toutfois qu'en rien il ne profitait, et, qui pis est, en devenait fou, niais, tout rêveur et assoti.

De quoi se plaignant à don Philippe des Marais, vice-roi de Papeligosse, il entendit que mieux lui vaudrait rien n'apprendre qu'apprendre de tels livres, sous tels précepteurs, car leur savoir n'est que bêtérie, et leur sapience que mitaines, abâtardissant les bons et nobles esprits et corrompant toute fleur de jeunesse.

« Qu'ainsi soit, prenez, dit-il, quelqu'un de ces jeunes gens du temps présent qui ait seulement étudié deux ans. En cas qu'il n'ait meilleurs propos que votre fils, et meilleur entretien et honnêteté d'entre le monde, réputez-moi à jamais un taillebacon de la Brenne. »

Ce qui à Grandgousier plut très bien, et il commanda qu'ainsi fût fait.

Au soir, en soupant, le dit Des Marais introduit un sien jeune page de Villegongis, nommé Eudémon, tant bien coiffé, tant bien tiré, tant bien épousseté, tant honnête en son maintien qu'il ressemblait beaucoup plus à quelque petit angelot qu'à un homme.

Puis il dit à Grandgousier :

« Voyez-vous ce jeune enfant ? il n'a pas encore douze ans ; voyez, si bon vous semble, quelle différence il y a entre le savoir de vos rêveurs discours de sornettes du temps jadis et les jeunes gens de maintenant. »

L'essai plut à Grandgousier, et il commanda que le page démontrât.

Alors Eudémon, demandant permission de ce faire au dit vice-roi son maître, le bonnet au poing, la face ouverte, la bouche vermeille, les yeux assurés, et le regard assis sur Gargantua avec une modestie juvénile,

se tint sur ses pieds et commença à le louer et magnifier, premièrement de ses vertus et bonnes mœurs, secon-

dement de son savoir, troisièmement de sa noblesse, quatrièmement de sa beauté corporelle, et pour le cinquième, doucement l'exhortait à révéler son père en toute considération, lequel s'ingéniait tant à bien le faire instruire ; enfin il le pria qu'il le voulût retenir pour le moindre de ses serviteurs, car pour le présent il ne requérait des cieux d'autre don, sinon qu'il lui fût fait grâce de lui complaire en quelque service agréable.

Le tout fut par lui proféré avec gestes tant propres, prononciation tant distincte, voix tant éloquente, et langage tant orné et bien latin, qu'il ressemblait plus à un Gracchus, un Cicéron ou un Emilius du temps passé qu'à un jeune homme de ce siècle. Mais toute la contenance de Gargantua fut qu'il se prit à pleurer comme une vache, et se cachait le visage de son bonnet ; et il ne fut possible de tirer de lui une parole, non plus qu'un pet d'un âne mort, — ce dont son père fut tant courroucé qu'il voulut occire maître Jobelin. Mais le dit Des Marais l'en garda par belle remontrance qu'il lui fit, de manière que sa colère fût modérée. Puis il commanda qu'il fût payé de ses gages et qu'on le fit bien chopiner sophistiquement ; cela fait, qu'il allât à tous les diables :

« Au moins, disait-il, pour aujourd'hui, ne coûtera-t-il guère à son hôte, si d'aventure il mourait ainsi, saoul comme un Anglais. »

Maître Jobelin parti de la maison, il consulta Grandgousier avec le vice-roi pour savoir quel précepteur l'on pourrait lui donner, et il fut avisé entre eux qu'à cet office serait mis Ponocrate, pédagogue d'Eudémon, et que tous ensemble iraient à Paris pour connaître quelle était l'étude des jeunes hommes de France pour ce temps-ci.

CHAPITRE XVI

Comment Gargantua fut envoyé à Paris et de l'énorme jument qui le porta, et comment elle défit les mouches bovines de la Beauce

En cette même saison, Fayoles, quatrième roi de Numidie, envoya du pays d'Afrique à Grandgousier une jument, la plus énorme et la plus grande qui fut jamais vue : comme vous le savez assez, l'Afrique apporte toujours quelque chose de nouveau. Car elle était grande comme six éléphants, et elle avait les pieds fendus en doigts comme le cheval de Jules César, les oreilles pendantes comme les chèvres de Languedoc et une petite corne au cul. Pour le reste, elle avait poil d'alezan brûlé, entreillissé de grises pommelettes ; mais surtout elle avait la queue horrible, car elle était un peu plus ou un peu moins grosse que la pile de Saint-Mars, auprès de Langès, et carrée comme elle, avec les poils ni plus ni moins anicrochés que sont les épis au blé.

Si de cela vous vous émerveillez, émerveillez-vous davantage de la queue des bœliers de Scythie, qui pesait plus de trente livres et des moutons de Syrie, auxquels il faut (si Tenaud dit vrai) ajuster une charrette au cul pour la porter, tant elle est longue et pesante. Vous ne l'avez pas telle, vous autres paillardes de plats pays ! Et elle fut amenée par mer en trois caraques et un brigantin, jusqu'au port d'Olonne en Talmondois.

Lorsque Grandgousier la vit :

« Voici bien le cas, dit-il, de porter mon fils à Paris. Or çà, de par Dieu, tout ira bien. Il sera grand clerc au temps à venir. Si ce n'étaient messieurs les bêtes, nous vivrions comme clercs. »

Au lendemain, après boire, comme vous l'entendez, prirent chemin Gargantua, son précepteur Ponocrate et ses gens, ainsi qu'Eudémon, le jeune page. Et parce que c'était un temps serein et bien tempéré, son père lui fit faire des bottes fauves : Babin les nomme brodequins. Ainsi joyeusement ils passèrent leur grand chemin, faisant toujours grand'chère, jusqu'au-dessus d'Orléans, auquel lieu était une ample forêt, de la longueur de trente-cinq lieues, et de largeur dix-sept ou environ.

Elle était horriblement fertile et copieuse en mouches bovines et frelons, de sorte que c'était une vraie briganderie pour les pauvres juments, ânes et chevaux. Mais la jument de Gargantua vengea honnêtement tous les outrages ici perpétrés sur les bêtes de son espèce, par un tour dont elles ne se doutaient guère. Car, aussitôt qu'ils furent entrés en la dite forêt et que les frelons lui eurent livré l'assaut, elle dégaina sa queue, et si bien s'escarmouchant les émoucha qu'elle en abattit par tout le bois. A tort et à travers, de çà de là, par-ci par-là, de long et de large, dessus dessous, elle abattait bois comme un faucheur fait des herbes, en sorte que depuis il n'y eut ni bois ni frelons, mais que tout le pays fut réduit en campagne.

Ce que voyant, Gargantua prit un bien grand plaisir, sans autrement s'en vanter, et dit à ses gens : « Je trouve *beau ce* », d'où ce pays fut depuis appelé la Beauce.

Mais tout leur déjeuner se passa à bâiller, en mémoire de quoi, encore à présent, les gentilshommes de Beauce déjeunent de bâiller et s'en trouvent fort bien et n'en crachent que mieux.

Finalement ils arrivèrent à Paris, auquel lieu il se rafraîchit deux ou trois jours, faisant chère lié avec ses gens, et s'enquérant quels gens savants étaient pour lors en la ville et quel vin on y buvait.

CHAPITRE XVII

Comment Gargantua paya sa bienvenue aux Parisiens et comment il prit les grosses cloches de l'église Notre-Dame

Quelques jours après qu'ils se furent rafraîchis, il visita la ville, et fut vu de tout le monde en grande admiration, car le peuple de Paris est tant sot, tant badaud et tant inepte de nature qu'un bateleur, un porteur de rogatons, un mulot avec ses sonnettes, un vieilleux au milieu d'un carrefour, assemblera plus de gens que ne ferait un bon prêcheur de l'Évangile. Et tant importunément elles le poursuivaient qu'il fut contraint de se reposer sur les tours de l'église Notre-Dame, auquel lieu étant et voyant tant de gens à l'entour de soi, il dit clairement :

« Je crois que ces maroufles veulent que je leur paye ici ma bienvenue et mon droit d'entrée. C'est raison. Je vais leur donner le vin mais ce ne sera que par ris. »

Lors, en souriant, détacha sa belle braguette, et, tirant sa mentule en l'air, les compissa si aigrement qu'il en noya deux cent soixante mille quatre cent dix-huit, sans les femmes et petits enfants.

Un certain nombre d'entre eux échappa à ce pissefort grâce à la légèreté de leurs pieds, et quand ils furent au plus haut de l'Université, suant, toussant, crachant et hors d'haleine, ils commencèrent à renier et à jurer, les uns en colère, les autres pour rire : « Carimari, Carimara ! Par sainte Mamie, nous sommes baignés *par ris* », ce dont fut depuis la ville nommée Paris, laquelle auparavant on appelait Leucèce, comme dit Strabon, *lib. IV*, c'est-à-dire en grec Blanchette, pour les blanches cuisses des dames du dit lieu.

Et par autant que celle nouvelle imposition du nom, tous les assistants jurèrent chacun les saints de sa paroisse, les Parisiens, qui sont faits de toutes gens et

de toutes pièces, sont par nature et bons jureurs et bons juristes, et quelque peu outrecuidants, dont estime Joanius de Barranco, *libro de Copiositate reverentia-*

rum, que sont dits Parrhésiens en langue grecque, c'est-à-dire fiers en parler.

Cela fait, il considéra les grosses cloches qui étaient aux dites tours et les fit sonner, bien harmonieusement. Ce que faisant, il lui vint en pensée qu'elles serviraient bien de clochettes au cou de sa jument, laquelle il voulait renvoyer à son père, toute chargée de fromages de Brie et de harengs frais. De fait il les emporta en son logis.

Cependant vint un commandeur jambonnier de saint-Antoine pour faire sa quête de cochon, lequel, pour se faire entendre de loin et faire trembler le lard au charnier, les voulut emporter furtivement, mais par honnêteté il les laissa, non parce qu'elles étaient trop chaudes, mais parce qu'elles étaient quelque peu trop pesantes à la portée. Ce ne fut pas celui de Bourg, car il est trop de mes amis.

Toute la ville fut émue en sédition, ce à quoi, comme vous savez, ils sont tant faciles que les nations étrangères s'ébahissent de la patience des rois de France, lesquels autrement par bonne justice ne les refrèment, vu les inconvénients qui en sortent de jour en jour. Plût à Dieu que je susse l'officine en laquelle sont forgés ces schismes et séditions, pour les mettre en évidence aux confréries de ma paroisse ! Croyez que le lieu auquel se rassemble le peuple, tout affolé et ahuri, fut Nesle où alors était, maintenant n'est plus, l'oracle de Leucèce. Là fut proposé le cas, et remontré l'inconvénient des cloches transportées.

Après avoir bien ergoté *pro et contra*, il fut conclu en *baralipon* que l'on enverrait le plus vieux et suffisant de la Faculté vers Gargantua, pour lui remontrer l'horrible inconvénient de la perte de ces cloches.

Et, nonobstant la remontrance d'aucuns de l'Université, qui alléguaient que cette charge convenait mieux à un orateur qu'à un sophiste, fut pour cette affaire élu notre maître Janotus de Bragmardo.

CHAPITRE XVIII

Comment Janotus de Bragmardo fut envoyé pour recouvrer de Gargantua les grosses cloches

Maître Janotus, tondu à la césarine, vêtu de son lyripipion à l'antique et l'estomac bien antidoté de cotignac de four et eau bénite de cave, se transporta au logis de Gargantua, touchant devant soi trois vedeaux à rouge museau, et traînant après cinq ou six maîtres inertes, bien crottés à profit de ménage.

A l'entrée Ponocrate les rencontra, et il eut frayeur en lui-même, en les voyant ainsi déguisés, et pensait qu'ils fussent quelques masques hors de sens. Puis il s'enquit à quelqu'un des dits maîtres inertes de la bande de ce qui demandait cette mascarade. Il lui fut répondu qu'ils demandaient que les cloches leur fussent rendues.

Aussitôt ce propos entendu, Ponocrate courut dire les nouvelles à Gargantua, afin qu'il fût prêt à la réponse et délibérât sur-le-champ de ce qu'il convenait de faire. Gargantua, averti du cas, appela à part Ponocrate son précepteur, Philotomie son maître d'hôtel, Gymnaste son écuyer, et Eudémon, et sommairement conféra avec eux sur ce qu'il convenait tant de faire que de répondre. Tous furent d'avis qu'on les menât à l'office, et là on les fit boire théologiquement, et, afin que ces toussoux n'entrât en vaine gloire pour avoir à sa requête rendu les cloches, l'on mandât, cependant qu'il chopinerait, quérir le prévôt de la ville, le recteur de la Faculté, le vicaire de l'église, auxquels, avant que le théologien eût proposé sa commission, l'on délivrerait les cloches. Après cela, eux présents, l'on ouïrait sa belle harangue. Ce qui fut fait, et, les susdits arrivés, le théologien fut en pleine ville introduit et commença ainsi qu'il s'ensuit en toussant.

CHAPITRE XIX

La harangue de maître Janotus de Bragardo faite à Gargantua pour recouvrer les cloches

« Ehen, hen, hen ! *Mna dies*, monsieur, *mna dies*,
et vobis, messieurs. Ce ne serait que bon que vous nous
rendissiez nos cloches, car elles nous font fort besoin.
Hen, hen, hasch ! Nous en avons bien autrefois re-
fusé de bon argent de ceux de Londres en Cahors, si
avons-nous de ceux de Bordeaux en Brie, qui les vou-

laient acheter pour la substantifique qualité de la complexion élémentaire qui est intronifiée en la terretérité de leur nature quidditative, pour écarter les pluies et les trombes de sur nos vignes, vraiment non pas nôtres, mais de près d'ici, car si nous perdons le piot, nous perdons tout, et sens et loi.

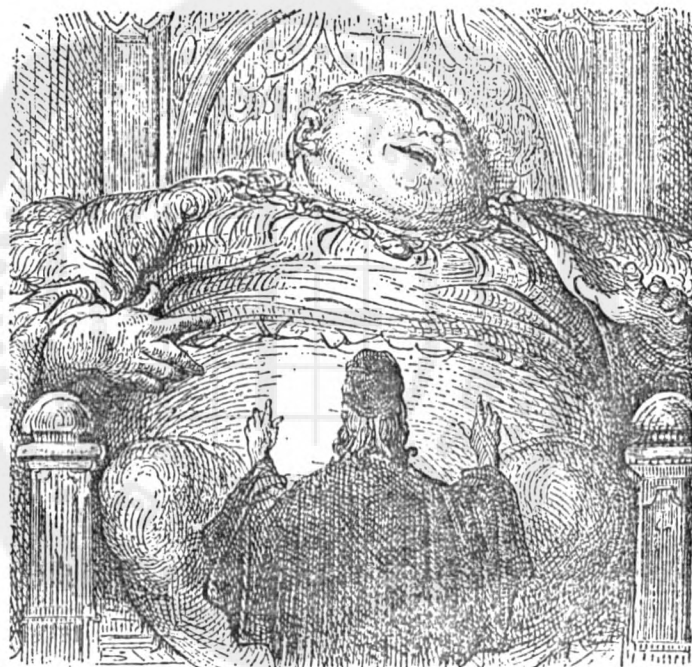
» Si vous nous les rendez à ma requête, j'y gagnerais six emfans de saucisses et une bonne paire de chausses qui me feront bien plaisir à mes jambes, ou ils ne me tiendront pas promesse. Ho ! par Dieu, *Domine*, une paire de chausses, c'est bon, et *vir sapiens non abhorrebit eam*.

» Ha ! Ha ! n'a pas paire de chausses qui veut. Je le sais bien, pour ce qui est de moi. Avisez, *Domine* : il y a dix-huit jours que je suis à matagraboliser cette belle harangue. *Reddite quæ sunt Cæsaris Casari et quæ sunt Dei Deo. Ibi jacet lepus.*

» Par ma foi, *Domine*, si vous voulez souper avec moi *in camera*, par le corps Dieu ! *charitatis, nos faciemus bonum cherubin. Ego occidi unum parcum, et ego habet bon vino.* Mais de bon vin on ne peut faire mauvais latin. Or sus, *de parte Dei, date nobis clochas nostras.* Tenez, je vous donne de par la Faculté un *sermones de utino*, pourvu que, *utinam*, vous nous bailliez nos cloches. *Vultis etiam pardonos ? Per diem vos habebitis et nihil payabitis.*

» O monsieur ! *Domine, clochi dona minor nobis.*

Oui-da, *est bonum urbis.* Tout le monde s'en sert. Si votre jument s'en trouve bien, aussi fait notre Faculté, *quæ comparata est jumentis insipientibus, et similis facta est eis, Psalmo nescio quo* — pourtant je l'avais bien coté en mes papiers, *et est unum bonum Achilles.* Hen, hen, ehen, hasch !

» Ça je vous prouve que vous me les devez bailler. *Ego sic argumentor. Omnis clocha clochabilis in clochero clochando clochans clochativo clochare facit clochabiliter clochantes. Parisius habet clochas. Ergo gluc.* Ha, ha, ha, c'est parlé cela ! Il est *in tertio primæ* en *Darii* ou ailleurs. Par mon âme, j'ai vu le temps que je faisais diables d'orgue. Mais à présent, je ne fais

plus que rêver, et il ne me faut plus dorénavant que bon vin, bon lit, le dos au feu, le ventre à table et écuelle bien profonde. Hé, *Domine*, je vous prie, *in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, amen*, que vous nous rendiez nos cloches, et Dieu vous garde du mal et Notre-Dame de Santé, *qui vivit et regnat per omnia secula seculorum, amen*, Hen he hasch, asch, grentenhasch !

« *Verum enimvoro, quandoquidem, dubio procul edelpol, quoniam, ita, certe, meus Deus fidus*, une ville sans cloches est comme un aveugle sans bâton, un âne sans croupière, et une vache sans sonnettes. Jusqu'à ce que vous nous les ayez rendues, nous ne cesserons de crier après vous comme un aveugle qui a perdu son bâton, de brailler comme un âne sans croupière, et de bramer comme une vache sans sonnettes. Un quidam latinisateur, demeurant près l'Hôtel-Dieu, dit une fois, alléguant l'autorité d'un Taponnus (je me trompe, c'était Pontanus, poète séculier) qu'il désirait qu'elles fussent

de plume et que le battant fût d'une queue de renard, parce qu'elles lui engendraient la chronique aux tripes du cerveau quans il composait ses vers poémiformes. Mais, nac petetin petetac, ticque, torche, lorgne, il fut déclaré hérétique : nous les faisons comme de cire. Et le déposant ne dit rien de plus. *Valete et plaudite. Calepinus recensui.* »

CHAPITRE XX

Comment le théologien emporta son drap et comment il eut un procès avec les Sorbonnistes

Le théologien n'eut pas sitôt achevé que Ponocrate et Eudémon s'esclaffèrent de rire tant profondément qu'ils en pensèrent rendre l'âme à Dieu, ni plus ni moins que Crassus voyant un âne couillard mangeant des chardons, et que Philémon, voyant un âne qui mangeait des figues qu'on avait apprêtées pour le dîner, moururent à force de rire. Avec eux commença à rire maître Janotus, à qui mieux mieux, tant que les larmes leur venaient aux yeux, par la véhémence secousse de la substance du cerveau, à la faveur de laquelle ces humidités lacrymales furent exprimées et transoulées près des nerfs optiques. En quoi par eux Démocrite héraclitisant et Héraclite démocritisant étaient représentés.

Ces rires une fois calmés, Gargantua consulta avec ses gens sur ce qu'il convenait de faire. Là Ponocrate fut d'avis qu'on fit reboire ce bel orateur et, vu ce qu'il leur avait donné de passe-temps et plus fait rire que n'eût fait Songecreux, qu'on lui baillât les dix emfans de saucisses mentionnés en la joyeuse harangue, avec une paire de chausses, trois cents de gros bois de moule, vingt-cinq muids de vin, un lit à triple couche de plume d'oie et une écuelle de belle capacité

et profondeur, qu'il disait être nécessaire à sa vieillesse.

Le tout fut fait ainsi qu'il avait été délibéré, excepté que Gargantua, doutant qu'on ne trouvât à l'heure des chausses commodes pour ses jambes, se demandant aussi de quelle façon elles siéraient mieux au dit orateur, ou à la martingale, qui est un pont-levis de cul pour plus aisément fienter, ou à la manière, pour mieux soulager les rognons, ou à la Suisse, pour tenir chaude la bedondaine ou à queue de merlus, de peur d'étouffer blanchet pour la doublure, le bois fut porté par les gagne-derniers ; les maîtres ès art portèrent les saucisses et écuelles. Maître Janot voulut porter le drap.

Un des dits maîtres, nommé maître Jousse Baudouille, lui remontrait que ce n'était ni honnête ni décent à l'état théologal, et qu'il le baillât à quelqu'un d'entre eux :

« Ah ! dit Janotus, baudet, tu ne conclus point *in modo et figura*. Voilà de quoi servent les suppositions de *parva logicalia*. *Panus pro quo supponit* ?

— *Confuse*, dit baudouille, *et distributive*.

— Je ne te demande pas, dit Janotus, baudet, *pro modo supponit*, mais *pro quo*. C'est, baudet, *pro tibiis meis*, et pour ce le porterai-je *egomet, sicut suppositum portat adpositium* ! »

Ainsi l'emporta-t-il en tapinois, comme fit Patelin son drap. Le bon fut quand le toussieux, glorieusement, en plein acte de Sorbonne, requit ses chausses et saucisses, car elles lui furent péremptoirement refusées, parce qu'il les avait eues de Gargantua, selon les infor-

mations faites sur ce sujet. Il leur remontra que ç'avait été de *gratis* et de sa libéralité, par laquelle ils n'étaient point absous de leurs promesses. Ce non-obstant, il lui fut répondu qu'il se contentât de raison et qu'il n'en aurait d'autre bribe :

« Raison ? dit Janotus, nous n'en usons point céans. Malheureux traîtres, vous ne valez rien. La terre ne porte gens plus méchants que vous êtes, je le sais bien. Ne clochez pas devant les boiteux : j'ai excercé la méchanceté avec vous. Par la rate Dieu ! j'avertirai le roi des énormes abus qui sont forgés céans et par vos mains et menés, et que je sois lépreux, s'il ne vous fait tous brûler vifs comme bougres, traîtres, hérétiques et séducteurs, ennemis de Dieu et de sa vertu. »

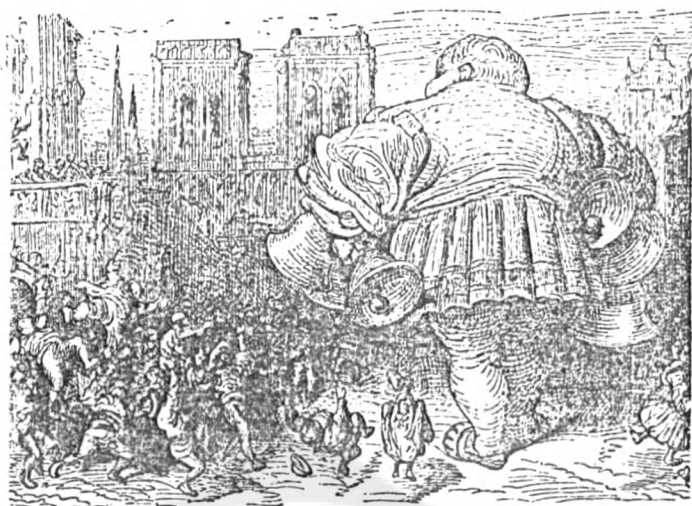
A ces mots ils prirent articles contre lui : lui, de l'autre côté, les fit ajourner. Bref, le procès fut retenu par la cour, et y est encore, Les Sorbonicoles, sur ce point, firent vœu de ne pas se moucher, jusqu'à ce qu'il en fût dit par un arrêt définitif.

Par ces vœux, ils sont jusqu'à présent demeurés et crotteux et morveux, car la Cour n'a pas encore bien épiluché toutes les pièces. L'arrêt sera donné aux prochaines calendes grecques, c'est-à-dire jamais, comme vous savez qu'ils font plus que nature et contre leurs propres articles. Les articles de Paris chantent que Dieu seul peut faire des choses infinies. Nature ne fait rien d'immortel, car elle met fin et période à toutes choses par elle produites — car *omnia orta cadunt*, etc., — mais ces avaleurs de frimas font les procès devant eux pendants et infinis et immortels. Ce que faisant, ils ont justifié et vérifié le dit de Chilon le Lacédémonien, considéré à Delphes, disant que Misère est compagne de Procès et que les gens plaidants sont misérables, car ils ont plus tôt fini de leur vie que de leur prétendu droit.

CHAPITRE XXI

L'étude de Gargantua selon la discipline de ses professeurs sorbonniques

Les premiers jours ainsi passés et les cloches remises en leur lieu, les citoyens de Paris, par reconnaissance de cette honnêteté, s'offrirent de l'entretenir et de le nourrir sagement tant qu'il lui plairait — ce que Gargantua prit bien à gré —, et l'envoyèrent vivre en la forêt de Bière. Je crois qu'elle n'y est plus maintenant.

Cela fait, il voulut de tout son sens étudier à la discrétion de Ponocrate. Mais celui-ci, pour le commencement, ordonna qu'il ferait à sa manière accoutumée,

Cela fait, il voulut de tout son sens étudier à la discrétion de Ponocrate. Mais celui-ci, pour le commencement, ordonna qu'il ferait à sa manière accoutumée, afin d'entreprendre par quel moyen, en un si long temps, ses anciens précepteurs l'avaient rendu fat, niais et ignorant.

Il disposait donc de son temps de telle façon qu'il s'éveillait soudainement entre huit et neuf heures, qu'il fût jour ou non : ainsi l'avaient ordonné ses régents théologiques, alléguant ce que dit David : *vanum est vobis ante lucem surgere*.

Puis il gambillait, gigotait et paillardait parmi le lit quelque temps, pour mieux ébaudir ses esprits animaux, et s'habillait selon la saison, mais il portait volontiers une grande et longue robe de grosse frise, fourrée de renards ; après il se peignait du peigne d'Almain, c'est-à-dire des quatre doigts et du pouce, car ses précepteurs disaient qu'autrement se peigner, laver et nettoyer était perdre son temps en ce monde.

Puis il fientait, pissait, rendait sa gorge, rotait, pétait, bâillait, crachait, toussait sanglotait, éternuait et se mouchait en archidiacre, et déjeunait pour abattre la rosée et le mauvais air : belles tripes frites, belles grillades, beaux jambons, belles cabirotades et force soupes de premier matin. Ponocrate lui remontrait qu'il ne devait se repaître si tôt au sortir du lit, sans avoir fait premièrement quelque exercice. Gargantua répondit :

« Quoi ? N'ai-je fait suffisant exercice ? Je me suis vautré six ou sept fois parmi le lit avant de me lever. N'est-ce pas assez ? Le pape Alexandre faisait ainsi par le conseil de son médecin juif, et il vécut jusqu'à la mort, en dépit des envieux. Mes premiers maîtres m'y

ont accoutumé, disant que le déjeuner faisait bonne mémoire ; pourtant il y buvaient les premiers. Je m'en trouve fort bien et n'en dîne que mieux. Et me disait maître Tubal, qui fut premier à sa licence à Paris, que ce n'est pas tout l'avantage de courir bien vite, mais bien de partir de bonne heure ; ce n'est point non plus la santé totale de notre humanité de boire à tas, à tas, à tas, comme canes, mais oui bien de boire matin, *unde versus* :

« *Lever matin n'est point bonheur ;
Boire matin est le meilleur.* »

Après avoir bien à point déjeuné, il allait à l'église, et on lui portait dans un gros panier, un gros bréviaire empantoufflé, pesant, tant en graisse qu'en fermoirs et parchemins, un peu plus un peu moins, onze quintaux six livres. Là il entendait vingt-six ou trente messes. Pendant ce temps son diseur d'heures venait en place, empaletiqué comme une huppe, et ayant très bien antidoté son haleine à force de sirop de vigne. Il marmonnait avec lui toutes ses kyrielles et les épluchait

tant soigneusement qu'il n'en tombait un seul grain à terre.

Au sortir de l'église, on lui amenait, sur un train à bœufs, un monceau de patenôres de saint Claude, aussi grosses chacune qu'est le moule d'un bonnet, et, se promenant par les cloîtres, galeries ou jardin, il disait plus que seize ermites.

Puis il étudiait quelque méchante demi-heure, les yeux assis sur son livre, mais, comme dit le Comique, son âme était en la cuisine.

Pissant donc un plein urinal, il s'asseyait à table, et parce qu'il était naturellement flegmatique, il commençait son repas par quelques douzaines de jambons, de langues de bœuf fumées, de boutargues, d'andouilles et tels autre avant-coureurs de vin. Cependant quatre de ses gens lui jetaient en la bouche l'un après l'autre, continuellement, de la moutarde à pleines pelletées ; puis il bûvait un horrible trait de vin blanc pour lui soulager les rognons. Après, il mangeait, selon la saison, des viandes à son appétit, et il cessait de manger lorsque le ventre lui tirait. Il n'avait pour boire ni fin ni règle, car il disait que les mesures et bornes de boire étaient quand, la personne buvant, le liège de ses pantoufles enflait en haut d'un demi-pied.

CHAPITRE XXIII

Comment Gargantua fut instruit par Ponocrate en telle discipline qu'il ne perdait une heure du jour

Quand Ponocrate connut la vicieuse manière de vivre de Gargantua il décida de l'instruire autrement en lettres ; mais, pour les premiers jours, il le toléra, considérant que Nature n'endure de mutations soudaines sans grande violence.

Donc pour mieux commencer son œuvre, il supplia un savant médecin de son temps, nommé maître Théodore, de considérer s'il était possible de remettre Gargantua en meilleure voie. Celui-là le purgea canoniquement avec l'ellébore d'Anticyre, et, par ce médicament, lui nettoya toute l'altération et perverse habitude du cerveau. Par ce moyen aussi, Ponocrate lui fit oublier tout ce qu'il avait appris, sous ses anciens précepteurs, comme faisait Timothée à ses disciples qui avaient été instruits sous d'autres musiciens.

Pour mieux faire cela, il l'introduisait dans les compagnies des gens savants qui étaient là, à l'émulation desquels lui augmentèrent l'esprit et le désir d'étudier autrement et de se faire valoir.

Après, il le mit en un tel train d'étudier qu'il ne perdait une heure quelconque du jour ; mais il consommait tout son temps en lettres et honnête savoir.

Gargantua s'éveillait donc environ quatre heures du matin. Pendant qu'on le frottait, il lui était lu quelque page de la divine Ecriture, hautement et clairement, avec la prononciation convenant à la matière, et cela était commis un jeune page, natif de Basché, nommé Anagnoste. Selon le propos et argument de cette leçon, souventes fois il s'adonnait à révéler, adorer, prier et supplier le bon Dieu, duquel la lecture montrait la majesté et les jugements merveilleux.

Puis, il allait aux lieux secrets faire excréation des digestions naturelles. Là son précepteur répétait ce qui avait été lu, lui exposant les points les plus obscurs et les plus difficiles. En retournant, ils considéraient l'état du ciel, s'il était tel qu'ils avaient noté le soir précédent, et en quels signes entraient le soleil et aussi la lune, pour cette journée.

Cela fait, il était habillé, peigné, coiffé, accoutré et parfumé, et durant ce temps on lui répétait les leçons du jour d'avant. Lui-même les disait par cœur et y mêlait quelques cas pratiques et concernant l'état humain, qu'ils étendaient quelquefois jusqu'à deux ou trois heures, mais qu'ordinairement, ils cessaient quand il

était tout à fait habillé. Puis pendant trois bonnes heures une lecture lui était faite.

Cela fait, ils sortaient, toujours conférant des propos de la lecture, et se divertissaient en Bracque ou dans les prés, et jouaient à la balle, à la paume, à la balle en triangle, s'exerçant galamment le corps comme ils avaient auparavant exercé leurs âmes. Tout leur jeu n'était qu'en liberté, car ils laissaient la partie quand il leur plaisait, et cessaient ordinairement lorsqu'ils suaient par le corps ou étaient las autrement. Ils étaient alors très bien essuyés et frottés, changeaient de chemise, et, se promenant doucement, allaient voir si le dîner était prêt. Là, en attendant, ils récitaient clairement et éloquentement quelques sentences retenues de la leçon.

Cependant, Monsieur l'Appétit venait, et, par bonne opportunité, ils s'asseyaient à table. Au commencement du repas était lue quelque histoire plaisante de prouesses antiques, jusqu'à ce qu'il eût pris son vin.

Lors, si bon semblait, on continuait la lecture ou ils commençaient à deviser joyeusement, parlant ensemble, pour les premiers mois, de la vertu, propriété, efficacité et nature de tout ce qui leur était servi à table : du pain, du vin, de l'eau, du sel, des viandes, poissons, fruits, herbes, racines et de l'apprêt de celles-ci. Ce que faisant, il apprit en peu de temps tous les passages s'y rapportant dans Plin, Athénée, Dioscoride, Julius Pollux, Galien, Porphyre, Oppien, Polybe, Héliodore, Aristote, Elie et autres. Ces propos tenus, ils faisaient souvent, pour être plus assurés, apporter les livres susdits à table. Là il retint si bien et entièrement en sa mémoire les choses dites que, pour lors, il n'était médecin qui en sût la moitié autant qu'il faisait. Après, ils devisaient des leçons lues au matin, et, tandis qu'ils parachevaient leur repas par quelque confiture de coing, il s'écourait les dents avec un tronc de lentisque, se lavait les mains et les yeux de belle eau fraîche et rendait grâces à Dieu par quelques beaux cantiques faits à la louange de la munificence et bénignité divine.

Cela fait, on apportait des cartes, non pour jouer, mais pour y apprendre mille petites gentillesses et inventions nouvelles, lesquelles toutes sortaient d'arithmétique. Par ce moyen, il entra en affection de cette science numérale, et, tous les jours, après dîner et souper, il y passait son temps avec autant de plaisir qu'il en prenait d'habitude aux dés ou aux cartes. Par suite il sut de cette science et théorique et pratique, si bien, que Tunstal, Anglais qui en avait amplement écrit, confessa que vraiment, en comparaison de lui, il n'y entendait que du haut allemand.

Et non seulement celle-ci, mais les autres sciences mathématiques comme géométrie, astronomie et musique ; car, en attendant la concoction et digestion de

son repas, ils faisaient mille joyeux instruments et figures géométriques, et de même pratiquaient les canons astronomiques. Après ils s'ébaudissaient à chanter musicalement à quatre et cinq parties, ou sur un thème, à plaisir de gorge. En ce qui regarde les instruments de musique, il apprit à jouer du luth, de l'épinette, de la harpe, de la flûte d'Allemand et à neuf trous, de la viole et de la sacquebutte.

Cette heure ainsi employée, la digestion parachevée, il se purgeait des excréments naturels ; puis il se remettait à son étude principale pendant trois heures ou davantage, tant à répéter la lecture matinale qu'à poursuivre le livre entrepris qu'aussi à écrire et à bien tracer et former les anciennes lettres romaines.

Cela fait, ils sortaient de leur hôtel ; avec eux était un jeune gentilhomme de Touraine nommé l'écuyer Gymnaste, lequel lui montrait l'art de chevalerie. Changeant donc de vêtements, il montait sur un coursier, sur un roussin, sur un genêt, sur un cheval barbe, sur un cheval léger, et lui donnait cent fois carrière, le faisant voltiger en l'air, franchir le fossé, sauter la palissade, tourner court en un cercle, tant à dextre comme à senestre. Là il rompait, non la lance — car c'est la plus grande rêverie du monde de dire : « J'ai rompu dix lances en tournoi ou en bataille », un charpentier le ferait bien —, mais c'est louable gloire d'avoir rompu d'une lance dix de ses ennemis, De sa lance donc, acérée,

verte et roide, il rompait une porte, enfonçait un harnais, abattait un arbre, enfilait un anneau enlevait une selle d'armes, un haubert, un gantelet. Il faisait le tour armé de pied en cap.

Quant à faire exécuter des exercices à la voix et faire

les petits appels de la langue sur un cheval, nul ne le fit mieux que lui. Le voltigeur de Ferrare n'était qu'un singe en comparaison. Notamment il était appris à sauter hâtivement d'un cheval sur l'autre sans prendre terre, et l'on nommait ces chevaux *désultaires* ; et à monter de chaque côté, la lance au poing, sans étriers et à guider le cheval sans bride, à son plaisir, car telles choses servent à la discipline militaire.

Un autre jour il s'exerçait à la hache, laquelle tant bien il coulait, tant vertement il resserrait de tous coups de pointe, tant souplement il abattait d'un coup de taille en cercle, qu'il fût passé chevalier d'armes en campagne et en tous essais.

Puis il branlait la pique, saquait de l'épée à deux mains, de l'épée bâtarde, de l'espagnole, de la dague et du poignard, armé, non armé, au bouclier, à la cape, à la rondache.

Il courait le cerf, le chevreuil, l'ours, le daim, le sanglier, le lièvre, la perdrix, le faisan, l'outarde. Il jouait à la grosse balle, et la faisait bondir en l'air autant du pied que du poing.

Il luttait, courait, sautait, non à trois pas un saut, non à cloche-pied, non au saut d'Allemand, car, disait Gymnaste, tels sauts sont inutiles et de nul bien en guerre ; mais d'un saut il traversait un fossé, volait sur une haie, montait six pas contre une muraille, et rampait de cette façon à une fenêtre de la hauteur d'une lance.

Il nageait en eau profonde, à l'endroit, à l'envers, de côté, de tout le corps, des seuls pieds, une main en l'air, dans laquelle tenant un livre il traversait toute la rivière de Seine sans le mouiller, et en tirant par les dents son manteau comme faisait Jules César. Puis d'une main, il entraînait par grand force en un bateau, de celui-ci se jetait derechef en l'eau la tête la première ; il sondait le fond, creusait les rochers, plongeait aux abîmes et aux gouffres. Puis il tournait ce bateau, le gouvernait, menait hâtivement, lentement, à fil d'eau, contre le courant, le retenait en pleine écluse, le

guidait d'une main, s'eserimait de l'autre avec un grand aviron, tendait la voile, montait au mât par les cordages, courait sur les vergues, ajustait la boussole, mettait les armures à contre-vent, bandait le gouvernail.

Sortant de l'eau, il montait raidement le long de la montagne et dévalait aussi franchement, il grimpait aux arbres comme un chat, sautait de l'un sur l'autre comme un écureuil, abattait les gros rameaux comme un autre Milon, avec deux poignards acérés et deux poignons éprouvés, il montait au haut d'une maison comme un rat, puis descendait du haut en bas en telle position des membres qu'il n'était aucunement blessé par la chute. Il jetait le dard, la barre, la pierre, la javeline, l'épieu, la hallebarde, tirait à fond l'arc, bandait à ses reins les fortes arbalètes de passe, visait de l'arquebuse à l'œil, affûtait le canon, tirait à la butte, au papegai, de bas en haut, de haut en bas, devant, de côté, en arrière comme les *Perthes*.

On lui attachait un câble en quelque haute tour, pendant en terre ; il y montait à deux mains, puis dévalait si raidement et si assurément que vous ne pourriez faire plus par un pré bien nivelé.

On lui mettait une grosse perche appuyée à deux arbres ; il s'y pendait par les mains, et de celle-ci il allait et venait sans toucher des pieds à rien, qu'à grande course on ne l'eût pu atteindre.

Et, pour s'exercer le thorax et les poumons, il criait comme tous les diables. Je l'ouïs une fois appelant Eudémon depuis la porte Saint-Victor jusqu'à Montmartre. Stentor n'eut oncques telle voix à la bataille de Troie.

Et, pour se ragaillardir ses nerfs, on lui avait fait deux gros saumons de plomb, chacun du poids de huit mille sept cents quintaux, qu'il nommait haltères. Il les prenait de terre en chaque main, et les élevait en l'air au-dessus de la tête, et les tenait ainsi, sans remuer, trois quarts d'heure et davantage, ce qui était une force inimitable.

Il jouait aux barres avec les plus forts, et quand le point arrivait, il se tenait sur ses pieds tant raidement qu'il s'abandonnait aux plus aventureux, pour voir s'ils le feraient mouvoir de sa place, comme jadis Milon, à l'imitation duquel il tenait aussi une pomme de grenade en ses mains et la donnait à qui pourrait lui ôter.

Après avoir ainsi employé le temps, s'être frotté, nettoyé et avoir mis des habillements frais, il s'en retournait tout doucement ; et, passant par quelques prés ou autres lieux herbus, ils visitaient les arbres et les plantes, les conférant avec les livres des anciens qui en ont écrit, comme Théophraste, Dioscoride, Marinus, Plinie, Nicandre Macer et Galien ; et ils en emportaient leurs pleines mains au logis, dont avait la charge un jeune page nommé Rhizotome, ainsi que des houx, des pioches, des serpettes, des bêches, des trapeboirs et autres instrument requis pour bien herboriser.

Arrivés au logis, cependant qu'on apprêtait le souper, ils répétaient quelques passages de ce qui avait été lu, et s'asseyaient à table.

Notez ici que son dîner était sobre et frugal, car il mangeait seulement pour refréner les abois de l'estomac ; mais le souper était copieux et large, car il en prenait autant que besoin lui était pour s'entretenir et se nourrir, ce qui est le vrai régime prescrit par l'art de bonne et sûre médecine, quoiqu'un tas de badauds médecins, harcelés en l'officine des Arabes, conseillent le contraire.

Durant ce repas était continuée la leçon du dîner, tant que bon lui semblait ; le reste était consommé en bons propos, tous lettrés et utiles.

Après grâces rendues, ils s'adonnaient à chanter musicalement, à jouer d'instruments harmonieux, ou de ces petits passe-temps qu'on fait aux cartes, aux dés et gobelets, et ils demeuraient là, faisant grande chère et s'ébaudissant parfois jusqu'à l'heure de dormir ; quelquefois ils allaient visiter les compagnies de gens lettrés ou de gens qui eussent vu des pays étrangers.

En pleine nuit, avant de se retirer, ils allaient du lieu de leur logis le plus découvert voir la face du ciel, et là ils notaient les comètes, s'il en était, les figures, situations, aspects, oppositions et conjonctions des astres.

Puis, avec son précepteur, il récapitulait brièvement, à la mode des Pythagoriciens, tout ce qu'il avait lu, vu su, fait et entendu au cours de toute la journée.

Ainsi priaient-ils Dieu le créateur, en l'adorant et confirmant leur foi envers lui, et, le glorifiant de sa bonté immense et lui rendant grâce de tout le temps passé, se recommandant à sa divine clémence pour tout l'avenir.

Cela fait, ils entraient en leur repos.

CHAPITRE XXIV

*Comment Gargantua employait le temps
quand l'air était pluvieux*

S'il advenait que l'air fût pluvieux et intempéré, tout le temps d'avant-dîner était employé comme de coutume, excepté qu'il faisait allumer un beau et clair feu pour corriger l'intempérie de l'air. Mais après dîner, au lieu d'exercices, ils demeuraient à la maison, et par manière d'hygiène ils s'ébattaient à bottelet du foin, à fendre et à scier du bois, et à battre les gerbes en la grange. Puis ils étudiaient en l'art de peinture et sculpture, ou remettaient en usage l'antique jeu des osselets ainsi qu'en a écrit Léonicus et comme y joue notre bon ami Lascaris. En y jouant, ils récoltaient les passages des auteurs auxquels est mentionnée ou prise quelque métaphore sur ce jeu.

Semblablement ou ils allaient voir comment on tirait les métaux, ou comment on fondait l'artillerie, ou ils allaient voir les lapidaires, orfèvres et tailleurs de pierreries, ou les alchimistes et monnayeurs, ou les tapisseries en haute lice, les tisserands, les fabricants de velours, les horlogers, miroitiers, imprimeurs, facteurs d'orgues, teinturiers, et autres telles sortes d'ouvriers, et partout donnant des pourboires, ils apprenaient et considéraient l'industrie et invention des métiers.

Ils allaient ouïr les leçons publiques, les actes solennels, les répétitions, les déclamations, les plaidoyers des gentils avocats, les harangues des prêcheurs évangéliques.

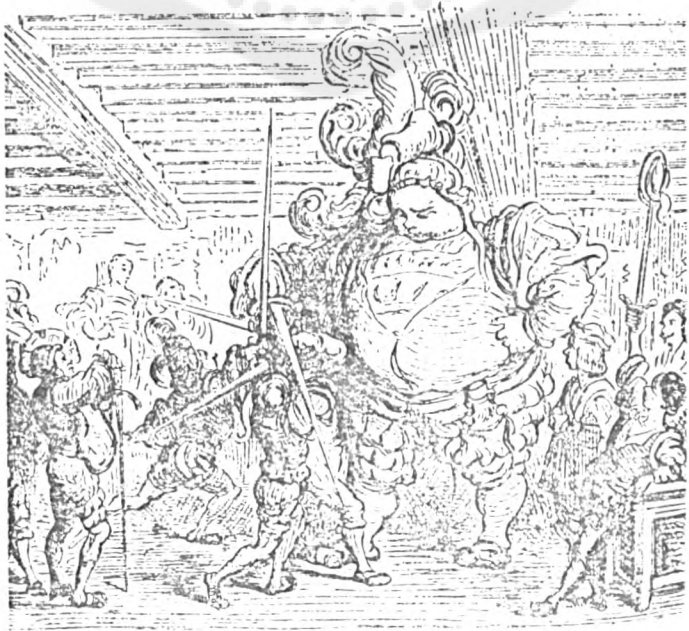
Il passait par les salles et les lieux ordonnés pour l'escrime, et là, contre les maîtres, essayait de toutes armes, et leur montrait par l'évidence qu'il en savait autant qu'eux, voire plus.

Et, au lieu d'herboriser, ils visitaient les boutiques des droguistes, herboristes et apothicaires, et considéraient avec soin les fruits, racines, feuilles, gommes, résines, onguents exotiques, et aussi comment on les adulterait.

Il allait voir les bateleurs, jongleurs et vendeurs de thériaque, et considérait leurs gestes, leurs ruses, leurs soubresauts et leur beau parler, singulièrement de ceux de Chauny en Picardie, car ils sont de nature grands jaseurs et beaux bailleurs de balivernes en matière de singes verts.

Après être retournés pour souper, ils mangeaient plus sobrement qu'aux autres jours, et des mets plus dessicatifs et exténuant, afin que l'intempérie humide de l'air, communiquée au corps par nécessaire confinement, fût par ce moyen corrigée et ne leur fût incommode pour ne pas s'être exercée comme ils avaient coutume.

Ainsi fut gouverné Gargantua, et il continuait cette façon de procéder de jour en jour, profitant, comme vous entendez que peut faire, selon son âge, un jeune homme de bon sens, en tel exercice ainsi continué,

lequel, bien qu'il semblât pour le commencement difficile, fut tant doux, léger et délectable en la continuation qu'il ressemblait mieux à un passe-temps de roi qu'à l'étude d'un écolier.

Toutefois Ponocrate pour le reposer de cette véhémente contention d'esprit, avisait une fois le mois quelque jour bien clair et sercin, auquel ils bougeaient au matin de la ville, et allaient ou à Gentilly ou à Boulogne ou à Montrouge, ou au pont de Charenton ou à Vanves ou à Saint-Cloud. Et là, ils passaient toute la journée à faire la plus grande chère dont

ils se pouvaient aviser, raillant, gaudissant, buvant d'autant, jouant, chantant, dansant, se vauvrant en quelque beau pré, dénichant des passereaux, prenant des cailles, pêchant aux grenouilles et aux écrevis-es.

Mais encore que cette journée fût passée sans livres et lectures, elle n'était point passée sans profit, car en beau pré ils récolaient par cœur quelques plaisants vers de l'*Agriculture* de Virgile, d'Hésiode, du *Rustique* de Politien, écrivaient quelques plaisantes épigrammes en latin, puis les mettaient par rondeaux et ballades en langue française.

CHAPITRE XXV

Comment surgit entre les fouaciers de Lerné et ceux du pays de Gargantua le grand débat dont furent faites de grosses guerres

En ce temps-là, qui était la saison des vendanges, au commencement de l'automne, les bergers de la contrée étaient à garder les vignes et empêcher que les étourneaux ne mangassent les raisins.

En même temps, les fouaciers de Lerné passaient par le grand chemin, menant dix ou douze charges de fouaces à la ville. Les dits bergers les requièrent courtoisement de leur en bailler pour leur argent, au prix du marché. Car notez que c'est mets céleste de manger à déjeuner des raisins avec de la fouace fraîche, mêmement des pineaux, des fiers, des muscadeaux, de la bicane et des foirards pour ceux qui sont constipés du ventre,

car ils les font aller long comme une pique, et souvent, croyant péter, ils se conchient, d'où ils sont surnommés les croyeurs de vendanges.

A leur requête ne furent nullement enclins les fouaciers, mais, qui pis est, ils les outragèrent grandement, les appelant trop de leur espèce, brèche-dents, plaisants rouquins, débauchés, chienlits, mauvais gars, limes sournoises, fainéants, petits friands, bedons, fanfarons, vauriens, rustres, michés, happe-lopins, traîne-gaines, gentils mugnets, copieux, flemmards, malotrus, dandins, dadais, niais, gobergeurs, gongoisiers, claque-dents, bouviers d'étrons, bergers de merde, et autres telles épithètes diffamatoires ; ajoutant qu'il ne leur appartenait point de manger de ces belles fouaces, mais qu'ils se devaient contenter de gros pain ballé et de tourte.

Auquel outrage un d'entre eux, nommé Frogier, bien honnête homme de sa personne et notable jeuneau, répondit doucement :

« Depuis quand avez-vous pris des cornes que vous êtes tant rogues devenus ? Oui-da, vous aviez coutume de nous en bailler volontiers, et maintenant vous vous y refusez ! Ce n'est pas le fait de bons voisins, et nous ne faisons ainsi avec vous, nous, quand vous venez ici acheter notre beau froment, dont vous faites vos gâteaux et fouaces. Nous vous eussions donné de nos raisins par-dessus le marché ; mais, par la mère de Dieu ! vous vous en pourriez repentir, et vous aurez quelque jour affaire à nous. Alors nous ferons pareil envers vous, et qu'il vous en souviennne ! »

Alors Marquet, grand bâtonnier de la confrérie des fouaciers, lui dit :

« Vraiment tu es bien crété ce matin ; tu mangeas hier soir trop de mil. Viens çà, viens çà, je te donnerai de ma fouace. »

Alors Frogier en toute simpleesse approcha, tirant un onzain de son baudrier, pensant que Marquet lui dût déposer de ses fouaces, mais il lui bailla de son fouet à travers les jambes si rudement que les nœuds y apparaissaient ; puis il voulut prendre la fuite. Mais Frogier s'écria : « Au meurtre ! » et « A la force ! » tant qu'il put, lui jeta en même temps une grosse trique qu'il portait sous son aisselle et l'atteignit par la jointure coronale de la tête, sur l'artère temporale, du côté droit, de la sorte que Marquet tomba de sa jument ; il ressemblait mieux à un homme mort que vif.

Cependant les métayers, qui là auprès échalaient les noix, accoururent avec leurs grandes gaules, et frappèrent sur ces fouaciers comme du seigle vert. Les autres bergers et bergères, entendant le cri de Frogier, y vinrent avec leurs frondes et bâtons et les suivirent à grands coups de pierres, tant menus qu'il semblait que ce fût grêle. Finalement ils les rejoignirent et leur ôtèrent quatre ou cinq douzaines de leurs fouaces ; toutefois ils les payèrent au prix accoutumé, et leur

donnèrent un cent de noix et trois panerées de raisins blancs. Puis les fouaciers aidèrent à monter Marquet, qui était vilainement blessé, et retournèrent à Lerné sans poursuivre le chemin de Parilly, menaçant fort et ferme les bouviers, bergers et métayers de Seully et de Cinais.

Cela fait, bergers et bergères firent chère lie avec ces fouaces et beaux raisins, et se rigolèrent ensemble au son de la belle musette, se moquant de ces fouaciers glorieux, qui avaient trouvé malencontre par faute de s'être signés de la bonne main au matin. Et avec de gros raisins chenins, ils étuvèrent les jambes de Frogier mignonement, si bien qu'il fut tantôt guéri.

CHAPITRE XXVI

Comment les habitants de Lerné, par le commandement de Picrochole, leur roi, assaillirent au dépourvu les bergers de Gargantua

Les fouaciers retournés à Lerné, soudain, avant de boire et manger, se transportèrent au Capitole, et là, devant leur roi, nommé Picrochole, troisième de ce nom exposèrent leur plainte, montrant leurs paniers rompus, leurs bonnets froissés, leurs robes déchirées, leurs fouaces détroussées, et singulièrement Marquet blessé énormément, disant le tout avoir été fait par les bergers et métayers de Grandgousier, près le grand chemin, par delà Seully.

Lequel incontinent entra en un courroux furieux, et sans plus outre s'interroger quoi ni comment, fit crier par son pays le ban et l'arrière-ban, et qu'un chacun, sous peine de la hart, s'en vint en armes sur la grand' place devant le château, à l'heure de midi. Pour mieux affermir son entreprise, il envoya sonner le tambour à l'entour de la ville. Lui-même, cependant qu'on apprêtait son dîner, alla faire mettre sur affûts son artillerie, déployer son enseigne et son oriflamme et charger force munitions, tant d'équipements d'armes que de gueules.

En dinant, il bailla les commissions ; et fut par son édit le seigneur Trépelu placé à l'avant-garde, en laquelle furent comptés seize mille quatorze arquebusiers, trente cinq mille aventuriers.

A l'artillerie fut commis le grand écuyer Touquedillon, en laquelle furent comptées neuf cent quatorze grosses pièces de bronze, en canons, doubles canons, basilics, serpentines, couleuvrines, bombardes, faucons, passevolants, spiroles et autres pièces. L'arrière-garde fut baillée au duc Raquedenare. Au centre se tinrent le roi et les princes de son royaume.

Ainsi sommairement accoutrés, avant que de se mettre en route, ils envoyèrent trois cent cheveu-légers,

sous la conduite du capitaine Engoulevent, pour découvrir le pays et savoir s'il était quelque embûche par la contrée. Mais, après avoir diligemment cherché, ils trouvèrent tout le pays à l'environ en paix et silence, sans assemblée quelconque.

Ce qu'entendant Picrochole commanda que chacun marchât sous son enseigne hâtivement.

Adonc, sans ordre ni mesure, ils prirent les champs les uns parmi les autres, gâtant et dissipant tout par où ils passaient, sans épargner ni pauvre ni riche, ni bien sacré ni profane ; ils emmenaient les bœufs, vaches, taureaux, veaux, génisses, brebis, moutons, chèvres et boucs, poules, chapons, poulets, oisons, jars, oies, porcs, truies, gorets, abattant les noix, vendangeant les vignes, emportant les ceps, secouant tous les fruits des arbres.

C'était un désordre incomparable en ce qu'ils faisaient, et ils ne trouvèrent personne qui leur résistât, mais un chacun se mettait à leur merci, les suppliant d'être traités plus humainement en considération de ce qu'ils avaient de tout temps été bons et amicaux voisins, et que jamais entre eux ils ne commirent d'excès ni d'outrage pour être ainsi soudainement molestés par eux, et que Dieu les en punirait bientôt. A ces remontrances ils ne répondirent rien, sinon qu'ils voulaient leur apprendre à manger de la fouace.

CHAPITRE XXVII

Comment un moine de Seuilly sauva le clos de l'abbaye du sac des ennemis

Ils firent tant et tant, parcoururent, pillant et larronnant, qu'ils arrivèrent à Seuilly, et détroussèrent hommes et femmes, et prirent ce qu'ils purent : rien ne leur fut trop chaud ni trop pesant. Bien que la peste y fût parmi la plus grande partie des maisons, ils entraient partout, ravissaient tout ce qui était dedans, et jamais nul n'en prit danger, ce qui est un cas assez merveilleux : car les curés, vicaires, prêcheurs, médecins, chirurgiens et apothicaires, qui allaient visiter, panser, guérir, prêcher et admonester les malades, étaient tous morts de l'infection, et ces diables pilleurs et meurtriers oncques n'y prirent mal. D'où vient cela, messieurs ? Pensez-y, je vous prie.

Le bourg ainsi pillé, ils se transportèrent en l'abbaye avec un horrible tumulte, mais ils la trouvèrent bien resserrée et fermée. Alors l'armée principale marcha outre, vers le gué de Vède, excepté sept enseignes de gens de pied et deux cents lances qui restèrent là et rompirent les murailles du clos afin de gâter toute la vendange.

Les pauvres diables de moines ne savaient auquel de leurs saints se vouer. A toutes aventures ils firent sonner *ad capitulum capitulantes*. Là fut décrété qu'ils feraient une belle procession, renforcée de beaux préludes et litanies *contra hostium insidias* et de beaux répons *pro pace*.

En l'abbaye était pour lors un moine cloîtré nommé frère Jean des Entommeures, jeune, galant, pimpant, alerte, bien adroit, hardi, aventureux, décidé, haut, maigre, bien fendu de gueule, bien avantage en nez, beau dépêcheur d'heures, beau débrideur de messes, beau décrotteur de vigiles, pour tout dire sommairement un vrai moine si oncques il en fut depuis que le monde moinant moina de moinerie ; au reste, savant jusqu'aux dents en matière de bréviaire.

Celui-ci, entendant le bruit que faisaient les ennemis par le clos de leur vigne, sortit dehors pour voir ce qu'ils faisaient, et s'avisant qu'ils vendangeaient leur clos auquel était fondée leur boisson de toute l'année, il retourna au chœur de l'église où étaient les autres moines, tout étonnés comme fondeurs de cloches ; et les voyant chanter *ini, nim, pe, ne, ne, ne, ne, ne, ne, tum, ne, num, num, ini, i, mi, imi, co, o, ne, no, o, o, ne, no, ne, no, no, no, rum, ne, num, num* : « C'est, dit-il, bien chié chanté. Vertudieu ! que ne chantez-vous :

Adieu paniers, vendanges sont faites ?

« Je me donne au diable s'ils ne sont pas en notre clos, et s'ils ne coupent si bien et ceps et raisins qu'il n'y aura, cordieu ! de quatre années que grappiller là-dedans. Ventre-saint-Jacques ! que boirons-nous cependant, nous autres pauvres diables ? Seigneur Dieu, *da mihi potum !* »

Alors le prieur du cloître dit :

« Que vient faire cet ivrogne ici ? qu'on me le mène en prison. Troubler ainsi le service divin !

— Mais dit le moine, le service du vin, faisons tant qu'il ne soit troublé : car vous-même, monsieur le prieur, aimez boire du meilleur ; ainsi fait tout homme de bien. Jamais homme noble ne hait le bon vin : c'est un apophtegme monacal. Mais ces répons que vous chantez ici ne sont, pardieu ! point de saison. Pourquoi nos heures sont-elles courtes en temps de moissons et de vendanges, longues en l'Avant et tout l'hiver ? Feu, de bonne mémoire, frère Macé Pelosse, vrai zéléteur — ou je me donne au diable — de notre religion, me dit, il m'en souvient, que la raison était afin qu'en cette saison nous fassions bien serrer et faire le vin, et qu'en hiver nous le buvions. Ecoutez, messieurs, vous autres qui aimez le vin : cordieu ! suivez-moi ! Car me brûle hardiment saint Antoine, si ceux-là tâtent du piot qui n'auront pas secouru la vigne ! Ventredieu ! les biens de l'Eglise ! Ha ! non, non ! Diable ! Saint Tho-

« L'Anglais voulut bien pour eux mourir : si j'y mourrais, ne serais-je saint de même ? Je n'y mourrai pourtant pas déjà, car c'est moi qui fais mourir les autres. »

Ce disant, il mit bas son grand habit et se saisit du bâton de la croix, qui était de cœur de cormier, long comme une lance, rond à plein poing, et quelque peu semé de fleurs de lys, toutes presque effacées. Il sortit ainsi en beau sayon, mit son froc en écharpe, et de son bâton de la croix donna si brusquement sur les ennemis qui, sans ordre, ni enseigne, ni trompette, ni tambourin, parmi le clos vendangeaient — car les porte-guidons et porte-enseignes avaient mis leurs guidons et enseignes à l'orée des murs, les tambourineurs avaient défoncé leurs tambourins d'un côté pour les emplir de raisins, les trompettes étaient chargés de grappes, chacun était débandé. — il frappa donc si rudement sur eux, sans dire gare, qu'ils les renversait comme des porcs, frappant à tort et à travers, selon la vieille escrime.

Aux uns il érabouillait la cervelle, aux autres il rompait les bras et les jambes, aux autres il disloquait les vertèbres du cou, cassait les reins, abattait le nez, pochait les yeux, fendait les mandibules, enfonçait les dents en la gueule, défonçait les omoplates, mettait les jambes en marmelade, déboîtait les hanches, bousillait les avant-bras.

Si quelqu'un voulait se cacher entre les ceps les plus épais, il lui fracassait toute l'arête du dos et lui brisait les reins comme à un chien. Si l'un voulait se sauver en fuyant, il lui faisait voler la tête en morceaux par la commissure lambodoïde. Si quelqu'un grimpeait à un arbre, pensant y être en sûreté, il l'empalait de son bâton par le fondement. Si quelqu'un de sa vieille connaissance lui criait :

« Ha ! frère Jean, mon ami, frère Jean, je me rends ! — Il t'est, disait-il, bien forcé ; mais tu rendras en même temps l'âme à tous les diables. »

Et soudain il lui donnait le coup de grâce.

Et si personne tant était épris de témérité qu'il lui voulût résister en face, il montrait là la force de ses muscles, car il leur transperçait la poitrine par le médiastin et par le cœur ; donnant à d'autres sur le défaut des côtes, il leur retournait l'estomac, et ils mouraient soudain. Aux autres il frappait si farouchement par le nombril qu'il leur faisait sortir les tripes. Aux autres, parmi les couillons, il perçait le boyau culier. Croyez que c'était le plus horrible spectacle qu'on vit oncques.

Les uns criaient : « Sainte Barbe ! », les autres : « Saint Georges ! », les autres : « Sainte Nitouche ! », les autres : « Notre-Dame de Cunault, de Lorette, de Bonnes-Nouvelles, de la Lenou, de Rivière ! ». Les uns se vouaient à saint Jacques, les autres au saint Suaire de Chambéry, mais il brûla trois mois après, si bien qu'on n'en put sauver un seul brin. Les autres à Cadouin, les autres à saint Jean d'Angely, les autres à saint Eutrope de Saintes, à saint Mesme de Chinon, à saint Martin de Candes, à saint Clouaud de Cinais, aux reliques de Javarzay, et à mille autres bons petits saints. Les uns mouraient sans parler, les autres parlaient sans mourir, les uns mouraient en parlant, les autres parlaient en mourant. Les autres criaient à haute voix : « Confession ! confession ! *Confiteor, miserere, in manus.* »

Tant fut grand le cri des blessés, que le prieur de l'abbaye sortit avec tous ses moines, lesquels, quand ils aperçurent ces pauvres gens ainsi renversés parmi la vigne et blessés à mort, en confessèrent quelques-uns. Mais pendant que les moines s'amusaient à confesser, les petits moineçons coururent au lieu où était frère Jean, et lui demandèrent en quoi il voulait qu'ils lui aidassent.

A quoi il répondit qu'ils égorgeassent ceux qui étaient portés par terre. Donc, laissant leurs grandes capes sur une treille au plus près, ils commencèrent à égorger et à achever ceux qu'on avait déjà meurtris. Savez-

vous avec quels instruments ? Avec de beaux gouvets qui sont de petits demi-couteaux, dont les petits enfants de notre pays cernent les noix.

Puis, avec son bâton de croix, il gagna la brèche qu'avaient faite les ennemis. Quelques-uns des moineçons emportèrent les enseignes et guidons en leurs chambres pour en faire des jarretières. Mais quand ceux qui s'étaient confessés voulurent sortir par cette brèche, le moine les assomma de coups, en disant :

« Ceux-ci sont confessés et repentants, et ont gagné les pardons : ils s'en vont en paradis droit comme une faucille et comme est le chemin de Faye. »

Ainsi, par sa prouesse, furent déconfits tous ceux de l'armée qui étaient entrés dans le clos, jusqu'au nombre de treize mille six cent vingt-deux, sans les femmes et les enfants, cela s'entend toujours.

Jamais Maugis ermite ne se porta si vaillamment avec son bourdon contre les Sarrasins dont il est écrit aux gestes des quatre fils Aymon, que fit le moine à l'encontre des ennemis avec le bâton de la croix.

CHAPITRE XXVIII

Comment Picrochole prit d'assaut la Roche-Clermaud, et le regret et la difficulté que fit Grandgousier d'entreprendre la guerre

Pendant que le moine s'escarmouchait, comme nous avons dit, contre ceux qui étaient entrés dans le clos, Picrochole, avec une grand hâte, passa le gué de Vède avec ses gens et assaillit la Roche-Clermaud, auquel lieu ne lui fut faite résistance quelconque, et, parce qu'il était déjà nuit, il décida de s'héberger en cette ville, lui et ses gens, et de la rafraîchir de son âcre colère.

Au matin, il prit d'assaut les boulevards et le château, et le rempara très bien, et le pourvut des munitions requises, pensant faire là sa retraite s'il était assailli par ailleurs, car le lieu était fort, et par art et par nature, à cause de sa situation et de son assiette.

Or laissons-les là, et retournons à notre bon Gargantua, qui est à Paris, bien ardent à l'étude des bonnes lettres et exercices athlétiques, et au vieux bonhomme Grandgousier, son père, qui, après souper, se chauffe les couilles à un beau, clair et grand feu, en attendant des châtaignes à griller sous la cendre, écrit au foyer avec un bâton brûlé d'un bout, dont on tisonne le feu, en faisant à sa femme et à sa famille de beaux contes du temps jadis.

Un des bergers qui gardaient les vignes, nommé Pilot, se transporta vers lui, à cette heure-là et raconta entièrement les excès et pillages que faisait Picrochole, roi de Lerné, en ses terres et domaines, et comment il avait pillé, gâté, saccagé tout le pays, excepté le clos de Seuilly que frère Jean des Entonneures avait sauvé à son honneur, et à présent le dit roi était en la Roche-Clermaud, et là, en grand hâte, se remparait, lui et ses gens.

« Hélas ! hélas ! dit Grandgousier. Qu'est ceci, bonnes gens ? Songé-je, ou si ce qu'on me dit est vrai ? Picrochole, mon ami sincère de tout temps, de toute race et alliance, me vient-il assaillir ? Qui le meut ? qui le point ? qui le conduit ? qui l'a ainsi conseillé ? Ho, ho, ho, ho, ho ! mon Dieu, mon sauveur, aide-moi, inspire-moi, conseille-moi sur ce qui est à faire. Je proteste, je jure devant toi, — ainsi me sois-tu favorable ! — si jamais je fis à lui déplaisir, ni à ses gens dommage, ni à ses terres pillerie ; mais, bien au contraire, je l'ai secouru de gens, d'argent, de faveur et de conseil, en tous les cas où j'ai pu connaître son avantage. Qu'il m'ait donc à ce point outragé, ce ne peut être que par l'esprit malin. Bon Dieu, tu connais mon courage, car à toi rien ne peut être eclé. Si par aventure il était devenu fou furieux, et que pour lui réhabiliter son cerveau, tu me l'eusses envoyé ici, donne-moi et de pouvoir et de savoir le rendre au joug de ton saint vouloir par bonne discipline.

» Ho, ho, ho ! mes bonnes gens, mes amis et mes féaux serviteurs, faudra-t-il que je vous embarrasse à m'y aider ? Las ! ma vicillesse ne requérait dorénavant que le repos, et toute ma vie je n'ai rien tant chéri que la paix ; mais il faut, je le vois bien, que main-

tenant je charge de harnais mes pauvres épaules lasses et faibles et qu'en ma main tremblante je prenne la lance et la masse pour secourir et garantir mes pauvres sujets. La raison le veut ainsi ; ici je suis entretenu de leur labeur et je suis nourri de leur sueur, moi, mes enfants et ma famille. Ce nonobstant, je n'entreprendrai la guerre que je n'aie essayé tous les arts et moyens de la paix ; voilà à quoi je me résous. »

Adonc il fit convoquer son conseil et exposa l'affaire telle qu'elle était, et il fut conclu qu'on enverrait quelque homme prudent vers Picrochole lui demander pourquoi il s'était si soudainement départi de son repos et avait envahi des terres auxquelles il n'avait aucun droit ; de plus, qu'on enverrait quérir Gargantua et ses gens, afin de maintenir le pays et de le défendre en ce besoin. Le tout plut à Grandgousier, et il commanda qu'ainsi fut fait.

Il envoya donc sur l'heure le Basque, son laquais, quérir en toute hâte Gargantua, et il lui écrivait comme suit.

CHAPITRE XXIX

La teneur des lettres que Grandgousier écrivait à Gargantua

« La ferveur de tes études requérait que je ne te rappelasse de longtemps de ce philosophique repos, si la confiance de nos amis et anciens confédérés n'eût présentement frustré la sûreté de ma vicillesse. Mais, puisque telle est cette fatale destinée que je sois inquiété par ceux auxquels je me reposais le plus, force m'est de te rappeler au secours des gens et biens qui te sont confiés par droit naturel. Car de même que sont débiles les armes au dehors si le conseil n'est en la maison, de même l'étude est vaine et le conseil

inutile, qui, en temps opportun, n'est exécuté par vertu et réduit à son effet.

Ma délibération n'est de provoquer, mais d'apaiser ; d'assaillir, mais de défendre ; de conquérir, mais de garder les féaux sujets et terres héréditaires, dans lesquelles Picrochole est entré hostilement sans cause ni occasion, et poursuit de jour en jour, sa furieuse entreprise, avec des excès non tolérables à des personnes libres.

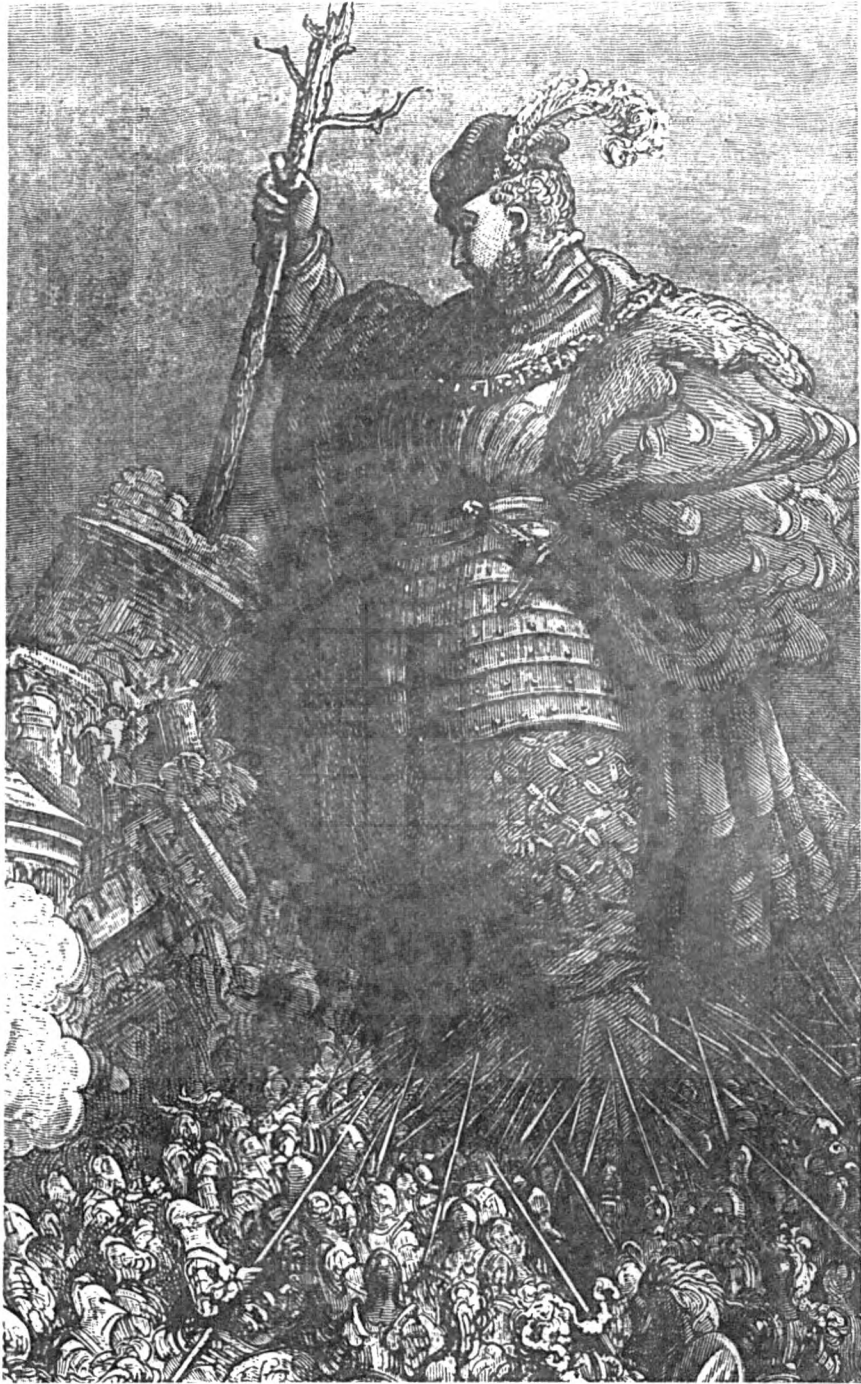
Je me suis mis en devoir de modérer sa colère tyrannique, en lui offrant tout ce que je pensais pouvoir lui être en contentement, et par plusieurs fois, j'ai envoyé aimablement devers lui pour entendre en quoi, par qui et comment il se sentait outragé ; mais je n'ai eu d'autre réponse de lui que de défi volontaire, et qu'il prétendait seulement droit de convenance en mes terres. Dont j'ai connu que Dieu éternel l'a laissé au gouvernail de son franc arbitre et propre sens, qui ne peut être que méchant s'il n'est continuellement guidé par la grâce divine, et, pour le contenir en devoir et réduire à connaissance, il me l'a ici envoyé à fâcheuses enseignes.

Aussi, mon fils bien aimé, le plus tôt que faire tu pourras, ayant vu ces lettres, retourne avec diligence secourir non tant moi — ce que toutefois tu dois naturellement par piété filiale — que les tiens, lesquels tu peux sauver et garder par raison. L'exploit sera fait avec la moindre effusion de sang qu'il sera possible, et, si c'est possible, par des moyens plus expédients, précautions et ruses de guerre, nous sauverons toutes les vies et les enverrons, joyeux, à leurs domiciles.

Très cher fils, la paix du Christ, notre rédempteur, soit avec toi,

Salue Ponocrate, Gymnaste et Eudémon de ma part.
Du vingtième de septembre.

Ton père,
Grandgousier

BIBLIOGRAPHIE

- Castex P.G., Surer P., Becker G., : Manuel des études littéraires françaises XVIe siècle, Paris, Classiques Hachette 1966.
- Chassang A., Senninger CH., : Recueil de Textes littéraires français XVIe siècle, Paris, Hachette 1976.
- De Diéguer M., : Rabelais par lui-même, Seuil, collection Microcosme, 1957.
- Febvre L., : Le problème de l'incroyance au XVIe siècle, la religion du Rabelais, collection Albin Michel, 1962.
- Glauser A., : Rabelais créateur, Nizet, 1966.
- Lagarde A., Michard L., : XVI siècle - Les Grands Auteurs Français du Programme, Collection textes et littérature Bordas, 1865.
- Lefranc A., : Rabelais, Collection Albin Michel, 1953.
- L'Encyclopédie Générale Larousse Vol.I, Librairie Larousse, Paris, p. 627, 1967.
- Malignon J., : Dictionnaire des écrivains français, édition seuil, p. 393 - p. 397.
- Petit Robert I, Dictionnaire de la langue française, Montréal Canada, 1984.
- Rabelais F., : Gargantua, Pantagruel, Collection Marabout, édition Gérard et Co., 1962.